

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
רביעי

היכל
שביעי

קונטרס
צע החיים

מ א ת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שלום דובער

זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע מליובאוויטש

בצרוף מבוא מאת בנו

כבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

הוצאה חמישית

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ואחת לבריאה

ח"י תהא שנת אראנו נפלאות

ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

תמונת תואר פני הוד ב"ק אדמו"ר הרה"ק נשיא ד' מוהר"ר
שלום דובער מליובאוויטש נ"ע וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

להוצאה החדשה

ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר שליטי"א, הננו מו"ל בזה — בהוצאה מיוחדת — "קונטרס עץ החיים" אשר לכ"ק אדמו"ר מהורשי"ב ני"ע.

הקונטרס יוצא לאור בקשר עם יום כ"ף מרחשון שנה זו, במלאות ק"ל שנה* להולדת כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב ני"ע (כ' מ"ח כתר"א — כ' מ"ח תנשי"א).

מערכת "אוצר החסידים"

ערב כ"ף מ"ח תנשי"א (היי תהא שנת אראנו נפלאות)
ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליטי"א
ברוקלין, נ.י.

(* ראה בארוכה שיחת ש"פ וירא ט"ו מרחשון שנה זו (תנשי"א).

ה ק ד מ ה

מכ"ק אדמו"ר שליט"א להוצאה הראשונה דשנת ה'תש"ו.
בהמשך ל"קונטרס התפלה" ו"קונטרס ומעין" הנוו מו"ל בזה "קונטרס
עץ החיים" אשר לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע.

כמו בהוצאותינו הקודמות נתוספו גם פה : (א) מפתח קצור. (ב) בשולי
הגליון ציונים ומראי מקום שם מבואר בפרסיות י'תור הענין המובא בקונטרס
בקצור.

בציוני בחרתי, עד כמה שהי אפטר, בשנים — שלשה מקומות אשר
בספרי תורת חסידות חב"ד המצויים, או הנמצאים עתה בדפוס.

* * *

בהוספה לקונטרס זה הדפסנו : (א) הקדמת רבנו חיים ויסאל שעליי מדובר
בפרק י'ב ובפרק סו. (ב) מכתב כ"ק אדמו"ר מהורש"ב הנוזכר בפרק כב (נכתב
בשנת תרנ"ט-ת"ס, לרגלי נסיעתו הראשונה של הרב ר' יחיאל היילפערין
בעיניי ישיבת תומכי תמימים). (ג) מכתב כ"ק אדמו"ר מהורש"ב — משנת
תע"ג — שלפי תוכנו הוא מעין "בכו" וקיצור מקונטרס עץ החיים, ובמדה
ידועה, המשך אליו.

מנחם שניאורסאהן

ראשי פרקים מתולדות ימי חי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע נדפסו בס' חנוך לנער.
"קונטרס התפלה" נדפס — בהוצאה שלישית — בשנת ה'תש"ב. "קונטרס ומעין" —
בשנת ה'תש"ג. שניהם בחוססות מבוא וקיצורים מאת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א.

על הדברים האלה הנני מקנא אתכם שיהיו אצלכם מא

על הדברים האלה הנני מקנא אתכם שיהיו אצלכם מא

על הדברים האלה הנני מקנא אתכם שיהיו אצלכם מא

על הדברים האלה הנני מקנא אתכם שיהיו אצלכם מא

על הדברים האלה הנני מקנא אתכם שיהיו אצלכם מא

על הדברים האלה הנני מקנא אתכם שיהיו אצלכם מא

על הדברים האלה הנני מקנא אתכם שיהיו אצלכם מא

על הדברים האלה הנני מקנא אתכם שיהיו אצלכם מא

על הדברים האלה הנני מקנא אתכם שיהיו אצלכם מא

על הדברים האלה הנני מקנא אתכם שיהיו אצלכם מא

על הדברים האלה הנני מקנא אתכם שיהיו אצלכם מא

על הדברים האלה הנני מקנא אתכם שיהיו אצלכם מא

על הדברים האלה הנני מקנא אתכם שיהיו אצלכם מא

על הדברים האלה הנני מקנא אתכם שיהיו אצלכם מא

עמוד האחרון של העתקה הראשונה מקונטרס עץ החיים.

חמש שורות הראשונות הם גכתי"ק כ"ק אדמו"ר (מהור"י צ) נ"ע.

התחל מהתיבות אשא כפי — הוא גכתי"ק כ"ק אדמו"ר מהור"י ב נ"ע.

מפני מה לא הוכחתם אותנו על דרכנו.

מפני מה לא אמרתם לנו את האמת, אמתה של תורת
אלקים דיים, במילואה.

מפני מה לא הוריתם לנו את דרך החיים בחיים היום
יומים, לאמר:

איך עלינו להתפלל בכל יום לפני אבינו מלך מלכי המלכים
הקב"ה.

איך עלינו ללמוד את תורתו, וכמצווה עלינו, „באימה ביראה
ברתת ובזיעה“.

איך עלינו לקיים מצותיו, וכמצווה עלינו, „בשמחה ובטוב
לבב“ אשר עבודה גדולה היא (*).

ומה נאמר ובמה נצטרק ביום ההוא ?

עלינו כולנו, ועל הנהלות הישיבות ביחוד, לסדר את עבודתנו ובפרט
להתאים את תכנית לימודי הישיבות והנהנותיהם, באופן שיהיו הישיבות לא
רק מקום שם מלמדים מלאכה נקי' איך להיות למדן, רב, ר"מ וכיו"ב, אלא
שתהי הישיבה בית חינוך אשר שם מחנכים את התלמיד להיות יהודי שלם
בגופו (מצות) בנשמתו (תפלה) ובתורתו, וכל רואיו יכירו אשר בו נתקשרו
כל התלת דרגין „ישראל אורייתא קוב"ה, וכולהון גליא וסתים"...

הדו"ש ומברכם

יוסף יצחק

(*) רמב"ם סוף הלי לולב.

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

ב"ה

... והנני מוסר בזה על יד מערכת „אוצר החסידים" את הקונטרסים של הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע, הידועים בשם „קונטרס עץ החיים" ו„קונטרס העבודה", להדפיסם ולהפיצם, ובתור מבוא לקונטרס עץ החיים מצורף בזה מכתב משנת תרצ"ב.

אין הזמן גרמא לתאר, באריכות הדרושה, את המצב בשנים האחרות שעברו מעת שפרסם הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק את קונטרס התפלה ואח"כ את הקונטרס ומעין מבית ה', עד כתבו את הקונטרס עץ החיים וקונטרס העבודה, אשר תיאור זה הי' מפיץ אור בהיר על הסיבות שגרמו להופעת הקונטרסים האלו בזמן ההוא, ותקותי אשר גם זה יתפרסם, כי עת לכל חפץ.

והנה דברי צדיקים חיים וקיימים לעד, וכל האמור בקונטרסים הנ"ל תורת חיים היא והוראה בחיים לכל בני ישראל ובפרט לתלמידי כל הישיבות, ד' עליהם יחיו.

כבר מלתי אמורה זה כמה פעמים אשר הפתגם „אמעריקע איז אנדערש" — בלימוד זכות על עצמו בעניני תורה, מצות ויראת שמים — שקר מוחלט הוא. וביחוד בנוגע להנוער אשר במדינה זו ובפרט בנוגע לתלמידי וחניכי הישיבות — הרי פה, כמו בכל מקום, לבם ער לכל הגנה ומלה היוצאת מן הלב בהתעוררות של יראת שמים, וחיזוק התורה והדת.

יש שמטעים את עצמם לאמר: בכדי לקרב את הנוער לתורה ומצוה, עלינו להרבות עליו בתהלות ותשבחות ולהזהר מדברי מוסר אזהרות ותביעות, אבל האמת כי נהפוך הוא. השומע מרגיש כי מדברים אליו בשפתי חלקות ודברי חנופה, ולא בדרך השקר זו יקרבו אותם לתורתנו תורת אמת ומצות ד' אלמים אמת.

ימים יבואו ודוד הצעיר יבוא בתביעה נפשית אל כל מנהיגיו ובפרט אל מנהלי הישיבות וראשיהם, לאמר:

מ ב א

(מכתב כ"ק אדמו"ר (מהור"י צ) ג"ע)

תם להשפיע אורה של תורה בסביבתם. מאכין א סביבה, והיינו להיות משפיעים גם על זולתם, ובכל אופן לא להיות מושפעים מזולתם.

והבעלי עסקים, גם אלו שקבעו עתים לתורה במדה מרובה ויראי אלקים באמת, ידעו מעלתם של היושבי אהל ותלמידי הישיבות, ולמדו מהם והיו מושפעים מסביבתם.

אין לנו די מלין כמה עלינו להלל ולשבח את אדון כל ית' אשר חלק מחכמתו ליראיו בסדרי עניני תהלוכי הישיבות והדרכתן בדורות שלפנינו. הם — זי"ע — הביאו לידי כך אשר תלמיד הישיבה, הי' סמל הטוב והמעולה, הוא הי' דיוקנו של האדם הנרצה עפ"י תורתנו הק'.

ב.

כמה מעלות טובות במדות ישרות. באהבת התורה, בחיבת הקדש, ביראת שמים וחיות בקיום המצות הביאו בני הישיבות בשני דורות מלפנים, בבתי אחינו בני ישראל.

ה"ימים", ארוחת הימים שהיו בני הישיבה אוכלים בבתי העשירים, בעלי בתים, וגם מדלת העם, הנקראים בין בני הישיבה בשם "די טעג" היו הגשר אשר קישר וחיבר בתי בני ישראל עם הבית מדרש.

הימים "די טעג" היו פנסי אור תורה ומצוה, מאירי אור צח ובהיר בשאיפה אל החכמה והמדע, מעוררי לב הצעירים להגביר הצורה על החומר ולהיות גולה למקום תורה.

ב"ה. דרוסקעניק, תמוז, ה'תרצ"ב

במענה על מכתבו... אודות מצב תלמידי הישיבות הגדולות בהוה, ד' עליהם יחיו.

הנה כשנעשה חשבון בהנעשה בעולמנו, עולם היראים בכלל, ובני תורה בפרט, נבוא לידי סך הכל כי הזמן ההוה אינו גרוע מהעבר, גם עתה ת"ל ישנם יראים ושלמים, ותלמידי ישיבות — כן ירבו — ובמדה ידוע אפשר עוד לראות מעלתן לגבי שנים הקודמות בזה כי אחרי ריבוי ההפרעות מבית ומחוץ, ת"ל שוקדים הם בתורה, יעזרם השי"ת.

ורק דבר אחד ישנו בעולמנו, המבלה ח"ו את הכל, ומכלה ח"ו הכל, והיא מדת ההשתוות, אַלע זיינען גלייך, והיינו הדעה, אַז אַלע דאַרפֿין זיין גלייך. לפנים בישראל הי' הבדל והפרש בין הנהגתם מלבשתם וארחות חייהם של יושבי אהל ותלמידי הישיבות, ובין הנהגתם מלבשתם וארחות חייהם של הבעלי עסקים.

ואם כי הבעלי עסקים קבעו עתים לתורה, ועסקו בעבודה, אבל בכ"ז הנה היושבי אהל בכלל, ותלמידי הישיבות בפרט, היו שוקדים בתורה ועבודה במסירה ונתינה כזו שהיו ניכרים לא רק בחכמתם, שאיפתם, מטרותם, באר" חות חייהם ולבושיהם כ"א בכל מהותם ועצמותם.

כוונתי לאמר כי היושבי אהל ותלמידי הישיבות, הי' איתן מושבם על בסיס חזק, והרגישו חובתם ותעוד-

במתינות, זהירות בברכת המזון והנהנין, דיוק בברכת השחר וקריאת שמע קודם השינה שעוררו בי תלמידי הישיבה.

ביקורי התלמידים בבתי בני ישראל הניחו רשמי אור נועם, לפידי אש לא יכבה, באהבת התורה וחיבת הקדש בזהירות המצות, וזרעו בלב הבנים והבנות גרעיני שאיפה לשקוד בתורה ולבנות בתים בישראל על יסודי התורה, ובדבר הטוב הלזה הצטיינה מדינת ליטא י"ע, ועוד כהיום ת"ל ניכרים אותן חקיקות הטובות אשר נחקקו בלבותם של אחינו אורחי ליטא, ד' עליהם יחיו, באהבת התורה ובמקום החשוב שתופסים ת"ל הבני תורה.

בביקורי בשנה העברה (חורף תרצ"א) באחת העיירות בליטא*, מקום שם התקבצו מערי השדה והמחוז, מה מאד התענגתי לראות השאיפה אל בני תורה ואל בנין בתים בישראל מבני תורה.

מבין מאות המבקרים אותי אז וממאות מכתבים מהורים, אשר רובם שאלו בעצות בעניני דרכי חייהם, ואופני הסתדרות בעז"ה של ילידיהם יחיו בשידוכים, ה' ת"ל אָחוּז גְדוּל — כן ירבו — שחפצו והתברכו שבניהם יהיו תלמידי הישיבות ובנותיהם ינשאו לבני תורה, ואשר הפלאני וגרם לי ענג רוחני ועליצת לב הן הנה מכתבי הנער בעניני שידוכים שהכיר מעלת תלמידי הישיבה.

ואין זה אלא ירושת אבות מייקרי בני תורה ומחבבי שומרי מצוה, ושרידי צמחי הנהגת והדרכת ימי קדם, ימי האור, אשר גדולי ישראל שמו לבם ודעתם לחזק בית ישראל רק בהתיסדות ישיבות של תורה ויראת שמים.

התלמיד בן הישיבה בבואו אל ארוחתו, ה' הציר אשר עליו ואודותו סובבת והולכת מלאכת בעלת הבית ביום ההוא ודאגתה.

בליובֶּאוֹויטש, קודם התיסדות ישיבת תומכי תמימים, היתה ישיבה עירונית בהנהגתו של הראש ישיבה הרב ר' יעקב אליעזר ז"ל סקאבלא, תלמיד הישיבה הגדולה שיסד הוד כ"ק אאזמור־הרה"ק צמח צדק וצוקללה"ה נבג"מ ז"ע בשנת ה'תקצ"ד.

הריא"ס ה' מתלמידי הישיבה של הוד כ"ק אאזמור־צמח צדק בליובא־וויטש, בדור שני שהותחל בשנת תרי"ג רהנהגתם של כ"ק ד"ו הגאון הנודע אדמור־מהרי"ן וגיסו חתן הוד כ"ק אאזמור־צמח צדק, והוא — הריא"ס — נהל הישיבה העירונית מארבעים־חמישים תלמידים, ובתוכם כחמש עשרה תלמידים מהעיירות הסמוכות, והיו אוכלים ארוחת הימים.

ועוד היום לנגד עיני אותו המחזה אשר ראיתי זה ת"ל מ"ה או מ"ו שנה מקודם, בהיותי בן שש או בן שבע, באותן בני הישיבה שהיו אוכלים ארוחת יום פעמיים בשבוע, ביום הראשון וביום הרביעי, בבית כ"ק אמי זקנתי הרבנית הצדקנית זצ"ל נבג"מ ז"ע, והשאר בכתינו, ובבתי שאר בני משפחתינו.

כ"ק אמי זקנתי הרבנית הצדקנית זצ"ל נבג"מ ז"ע, היתה בעצמה משגחת על הכנת האכל עבור התלמידים, ובבוא התלמידים לאכול היתה נכנסת אליהם לברכם, לדרוש ולחקור אצל כל אחד ואחד על שלומו, והאם יש לו כל הימים במילואם, ואיך הוא בלימודו, והיתה מחזקתם בדברים שישקרו בלימודם והדומה לזה, ועוד היום הנני זוכר אותה ההתעוררות בשקידת הלימוד, תפלה

* ראה ע"ד ביקור זה בקונטרס י"ג.

כולם כאחד מוכתרים במכתבי המלצה, עטורים בעטרות יגבהה, ועטופים בתעודות חד בדרא.

וכשאנו מסתכלים באספקלריא המאירה, רואים אנחנו כי העיקר חסר מן הספר, תורה חדשה בראו, שיטות חדשות יצרו, להקל בכל, ורק בשביל להשתוות אל דרישת הזמן והתברה, ניט אפשטיין פון דער וועלט.

ד.

ל כ ל ד ב ר י ש ל ו ס י ב ת ו.
 רוב התלמידים הצעירים שי', אשר עתה כבר הם מתלמידי הישיבה, הנה בעת לימודם בהחדר התחיל להתנוסס רעיון החדרים ה"מתוקנים" של היראים המתובלים בנוסח אשכנז כמו תורה ודרך ארץ, יבנה וכו', ועל החדר עם המלמד מטפוס היהודי החם, הושלך הם ובו, ובסבות מסבות שונות הותחלו להתכשר המעטאדעס במבטא, להסיר לימוד הנקור דות, הקדש נעשה חולין, והחולין במדה ידוע התקדש ונטהר באונס וברצון. (ובזה יובן לנו נוסח הוידי רבה דועל חטא שמתחיל בהוידי, ועל חטא שחטאנו לפניך באונס וברצון, דלכאורה אינו מובן מדוע התחלת הוידי הוא בפתגם זה.

אך הענין הוא דהנה כל וידי בא אחרי טיב העיון בהחטא אשר חטא וההתבוננות העמוקה בהסיבה הגלוי' או הנסתרת אשר הביאה את החטא, ולואת הנה ביום הכפורים שבא אחרי הטהר האדם במקצת עכ"פ בימי הסליחות, והעבודה בקבלת עול מלכות שמים בריה, אחרי ההתבוננות והעמקת הדעת בעשרת ימי תשובה בדעותיו ומדותיו, בחיפוש פנימי מהנעשה עם האדם בקריאת ממעמקים קראתיך הוי' ואחרי ההכנה במעלי דיומא רבה, הנה או

ג.

אמנם בזמן האחרון, היינו בעשרים שנים האחרונות נשתנה הדבר במאד, כי גם בעלי התורה היושבי אהל ותלמידי הישיבות כאלו אבדו ח"ו בסיסם, זיי תאבין אַנגיוואַרין זייער שטאַרקייט, ונהפכו ממשפיעים למושפעים.

הסיבה לזה היא מדת ההשתוות, אַלע דאַרפֿין זיין גלייך, ורוח זר התחיל לפעם במוסדי התורה, ורוח זר זה הוא התולעת האוכלת ומרקיבה ח"ו כל דבר טוב. לא אדון בשעה זו בהסבות והמסבבים שהביאו רוח זר זה בעולם הישיבות, אבל אחרית דבר הנראה לעינים הוא, כי רוח זר זה מקים לנו דור ת"ח מטהרי את השרץ של קרירות לקיום המצות בהידור, השרץ על פני תבל ומלואה, פוגשים אנחנו כהיום אברכים מתו-ארים בתוארי גאונים עילויים, קצוצי זקן וגדועי פאה, מפלפלים בסוגיא עמוקה ובונים מגדלים להקיל בכל דבר מצוה, ולהעמידה ערומה גוף בלא נשמה, וקרנים להם לסתור סברת הגאונים ולנתוך איסורי ראשונים.

מי עשה זאת, ומה גרם זאת, אין כאן המקום ולא עתה הזמן לדבר בזה, באותה המדה שראוי הי' לדבר ולהראות גלוי. שונא תנני את הפלפולים בדבר שאינו מביא תועלת, או לתלות את החסרון רק בזולתי, או רק לחפש אחר האשם. עלינו להתחשב עם החיים היומים, עם הפועל באשר הוא.

והדבר בהוה כן הוא:
 דור חדש מתקומם, קנקנים חדשים מלאים חדש, ועם זה כמליצת מוריהם ומדריכיהם, בקיאים בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים, מתרברבים בפלפול-ליהם, מתגאים בכשרונותיהם, איש איש ותורתו, איש איש וחיידושיו, זה חיידושיו בכתב זה גם בדפוס, ולסבות שונות הנה

לבי יכאב במאד על החללים האלו שמתקררים ומצטמקים בלי הרגש בענין של יראת שמים, והכל אצלם קר וצנום, ועל החורבן ר"ל הנורא אשר, ח"ו וח"ו, יביאו בכרם ד' צבאות יתברך ויתעלה. היודע דברי ימי ישראל בגולה בשתי מאות שנים האחרונות, ושם לבו אל מלחמת * המשכילים החפשים נגד התורה ונגד הרבנים הגאונים תפארת ישראל גאון יעקב והדרת הצדיקים המפורסמים זצ"ל, יבוא לידי הכרה גמורה, כי לאותה המטרה ששאפו המשכילים עשירות בשנים, הנה את זה מביאים ח"ו עתה התלמידים שלא שמשו כל צרכן, בשלום ובמישור בלי שום הפרעה.

ולא עוד אלא נתמכים הם התלמידים שי' מחזיקי ההיתרים החדשים אשר מקרוב באו — בעזרת כוכבי אור תורה בדורנו יתום זה, אשר הסכם זה הוא הוא. הכתם השחור בשמי רקיע עולם הישיבות.

גאונינו מדריכי עם הקדש, ד' עליהם יחיו, מחזיקי ההיתרים הידועים בהנהגת תלמידים בני הישיבה שי' בהוה, הנה במחילת כבוד תורתם קצרי הראות המה, ובלתי רוצים להתענין בתוצאות הדרכה כזו, ומעלימים עינם מבלי ראות הנזק הגדול בחורבן, ר"ל, בית ישראל בקיום המצות מעשיות, והקריי רות בכל הקדוש לישראל סבא, שמביאה הדרכה זו.

יש לך דברים אשר לחשות אי אפשר, ולהגיד במבטא ג"כ אי אפשר, וכאשר אתה דובר חצאי דברים אין הנושא יוצא ברור כמו שהוא.

* על דבר תקופה ידועה של מלחמה זו ראה בקונטרס: "הצמח צדק" ותנועת "ההשכלה".

מגיעים לידי הבנה והכרה כי הרצון הוא סיבת האונס.

ברירא מילתא אשר החפץ העליון ב"ה, הוא רק בבחירת הטוב, ולכאור"א מישראל ניתן הכח והעזו להתגבר על כל המעצורים המונעים ומעכבים מתורה ועבודת השי"ת ומקיום המצות כהלכתן, והנסיונות הם בשביל להרבות העבודה, וכמאמר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות, ורק בחלישות הרצון מתגבר ר"ל האונס ח"ו). ובבוא התלמיד אל הישיבה, כבר ידע, כי ר ו ח ח ד ש ישנו בעולמם של היראים, והרוח חדש הלזה אָחו גם בכותלי הישיבה, לשנותם או עכ"פ לשכללם ולעשות להם ברק חיצוני.

חושב הוא התלמיד ומתבונן, ובא לידי מסקנא כי המדריכים והמנהלים צעדו קדימה, כבר אינו בית המדרש הוא הישן נושן אשר למדו תורה בשביל תורה, תורה בשביל לדעת רצונו וחכמתו של נתן התורה ית' ויתעלה, תורה בשביל לדעת הלכה בקיום מצוה בהידור.

רואה הוא התלמיד שימת לב מנהלי בתי הלימוד מגידי השיעורים על העלוי בסברא ופלפול, ונוכח הוא לדעת כי הישיבה נעשית למרכז של חכמה ושכל אנושי, והוסר מעיל נתן התורה ית' שהיא חכמתו ורצונו ית'.

זהו הסך הכל הכללי של ההנהגה היומית בהישיבות.

ה.

וכשאני יושב מתבונן ומתעמק באחרית דבר ותוצאותיו, ורואה במחזה כי האנשים האלו הנה במדה ידועה יהיו עמודי בית ישראל, לחוות דעה באיסור והיתר, ומורי הוראה בדרכי החיים, בחיי ישראל, חיל ורעדה תאחזני.

הנה הרוח והרפש של רשות הרבים, חודר אל הבית מדרש, והתלמידים שי' מושפעים מרוח הקר והקלקל של הרחוב, ויתן האלקים אשר אור תורת הבית מדרש יאיר את חשכת הרשות הרבים. תקותי בחסדי אל עליון ית' תאמצני, אשר יפקח השי"ת את עין גאונינו ומדריכינו, ד' עליהם יחיו, ובעתיד הקרוב יכירו הכל, ויודו על האמת הגמור, כי ההדרכה האמיתית ימצאו התלמידים שי' רק בלימוד ודרכי החסידות.

באה העת להרים את המסך, להסתכל אל התהו ובהו והתבליל אשר בכבת עינינו, הן המה צעירינו הענפים הרכים הראויים בעזה"י לעשות פרי טוב, ולהסיר מעליהם את התולעים הלוכחים את לשד תמימותם, לנקותם מלכלוך הרוח זר והדעת כוזבת במדת ההשתוות האמורה, ולהעתיקם מעל ארחות חיי העולם הקר והגס, פון דעם וועלטיקן קאלטין גראַץ בין לעבין.

1.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע כותב באחד מקונטרסיו הנקרא בשם עץ החיים, ומיוחד בשביל תלמידי הישיבה, תוך פ"ב מעתיק לשונו של הרח"ו זצ"ל בהקדמתו (*): לשער ההקדמות, וז"ל:

ובפרט בזמנינו זה בעזה"ר אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה, אצל צנת בעלי תורה, אשר עסקם בתורה ע"מ לקבל פרס והספקות יתירות, וגם להיות מכלל ראשי ישיבות, ודייני סנהדראות, להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ, ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה, הבונים מגדל וראשו בשמים, ועיקר סיבת מעשיהם הוא מ"ש אח"כ הכתוב ונעשה לנו שם, ככתוב בס' הזהר ס' בראשית דכ"ה ע"ב וז"ל ע"פ אלה תולדות השמים והארץ שחמשה מינים יש בערב רב ומן הג' מינים מהם הוא הנק' כת גבורים דעלי' אתמר המה

ומקרה כזה אם הוא רק בדבר הטפל, בהכרח לוותר ולשתוק, אבל כאשר הוא בדבר הנוגע בנפש, ובפרט בענין ציבורי, ומכש"כ בענין כללי שנוגע בעיקרי יסודי התורה וקיום המצות, יסוד מהותו ועצמותו של עם אלקי אברהם, ד' עליהם יחיו, אי אפשר לחשות, ובהכרח להשתמש בפתגם קצר שהנקוד ובין השיטין מרובה על הכתב.

וכן בענין זה, ידעתי גם ידעתי, יסודי שיטות ההיתרים, טעמם ונימוקם, אבל מאפע הוא, אין בו ממש, שיטה נושנת שכבר עבר עלי' כלת, שיטה אשר תוצאותי' היו: קולות, עם הארצות, השפלת גאון יעקב, שבירת הדרת ישראל, והסרת עטרת תפארת ישראל. שיטה אשר גרמה שכחת קדושת התורה, שכחת תמימות קיום מצות מעשיות, ופלחה עדינות לב ישראל סבא. ותחת אשר הי' בהכרח להתאמץ בכל מיני השתדלות לעשות צעד לימין, עוד עושים צעד לשמאל, לפתוח שערים רחבים לכל הבא עם היתרים הבונים על קלות הדעת ועיוות משפטי התורה. באחת משיחותי ברבים אודות עניני ההדרכה בהישיבות, הגדתי ברור מילולי, כי הישיבות פתחו חלונות בית המדרש לרשות הרבים, דרכם של חלונות לשמש בתולכה והובאה, אבל לעת עתה הנה לדאבון לבנינו ולמורת רוחינו,

הגבורים אשר מעולם אנשי השם ואינן מסטרא דאלין דאתמר בהון הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו' ונעשה לנו שם בבנין בתי כנסיות ובמ"ד ושיון בהון ס"ת ועטר' על רישי' לא לשמה אלא למעבד לון כו', והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם. עכ"ל הרח"ו ז"ל.

ומפרש הוד כ"ק אאמור' הרה"ק וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע :

ואזי אותה פני' שמצד הקליפה דנוגה, מתלבשת בתורתו, והתורה היא בבחי' גלות בתוך הקליפה לפי שעה עד אשר יעשה תשובה כו', וכ"ש אם לא נטהרה נפשו עדיין, וגופו ונפשו מלוכלכים בחטאת נעורים ובמחשבות רעות אשר הלבושים הצואים האלו מתלבשים בתורתו, ומורידים אותה בעמקי הקליפות ר"ל, אשר ע"י כל זה הנה ודאי כי תורתו היא בבחי' סמא דמותא ר"ל, הן מצד עצם לבושים הנ"ל שהתורה חוגרת שק עב מאד, והיא בגלות בתוך הקליפות, והן מצד הישות, דכאשר עסק התורה הוא לשם איזה פני' כנ"ל, ובפרט בלבושים הצואים הנ"ל, נעשה יש גדול מאד ע"י עסק התורה שלו בגאווה וגסות הרוח ביותר ומתעבה ומתגשם מאד בנפשו וגופו (כי היא המביאה אותו ג"כ להתענג בתענוגי בנ"א (מה שבאפשרו להשיג) מצד הישות, ומצד שחשוב בעיני עצמו).

והוא ההיפך מאמיתית ענין לימוד התורה שצ"ל בביטול, וחכמה דקדושה עקרה היא הביטול, וכידוע ההפרש בין חכמה דקדושה לחכמה דלעו"ז דבקדושה בחי' החכמה היא בחי' ביטול וכמו ונחנו מה כו', וכל מי שהוא חכם גדול יותר, ה"ה בטל יותר, דכל הקרוב יותר ה"ה יותר כלא כו', וחכמה דלעו"ז הוא בחי' יש, והר"ע כהן מדין וכמ"ש במ"א דיתרו ה"י בחי' חכמה דקליפה לעו"ז דמשה ונתתקן ע"י כו', ומדין הוא לשון מדון וריב, בחי' פירוד שנעשה ע"י הישות כו' כידוע ומבואר במ"א.

וא"כ העוסק בתורה בחי' חכמתו ית' צ"ל בבחי' ביטול בתכלית, דעצם לימוד התורה צריך לפעול בו הביטול להיותה חכמתו ית' כו', והיא נקנית בפרישות ומיעוט תענוג כו', כמ"ש במשנה דפרק שנו חכמים, וזה שנעשה בחי' יש ודבר ע"י עסק התורה הוא ההיפך לגמרי, והיינו מפני שאור הקדושה שבה נתעלם ונסתתר מאד בהלבושים צואים והיא בבחי' גלות בהם הרי הוא לו בבחי' סמא דמותא כו' לא כמו אמיתת אור החכמה דקדושה כו', וזהו כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, והיינו כשלומד תורה בלא אהוי"ר (דעיון תפלה בכלל גמ"ח, כמ"ש רש"י פרק מפנין דקכ"ז ע"ב ד"ה הני בהני שייכי) אז גם התורה אין לו, שאין זו תורה כו', וממילא אינם באים ג"כ לאמיתית אור התורה לכיוון ההלכה לאמיתתה, וכמ"ש גבי דוד וה' עמו שהלכה כמותו בכ"מ, דזה שההלכה כמותו הוא מפני שהוי' עמו, וזהו דוקא כשהוא בטל לאלקות, וכמו בית הלל שמתוך שנוחין ועלובין היו קבעו הלכה כמותן, דמפני הביטול שלהם ה"ה כלים שיאיר בהם אור ההלכה האמתית, וכ"ה גם לכיון אמיתית הכוונה בחכמת התורה שזהו ג"כ כשהוא בטל דוקא, אז הוא כלי שיאיר בו האמת כמו שהוא, ומאד קצה נפשי לראות באיזה מהבחורים הבאים (המבקשים לקבלם

מ פ ת ח

קנטרם עץ החיים ובו לג פרקים

(א) התהוות החומר, הצורה, שם, אותיות, דבור. תכלית הבריאה.
(ב) הפרש בין התורה והמצות. אהבה כאש, כמים וההתכוננות שלהם. פסוד"ז,
שמו"ע. (ג) עה"ד ותורה. מחלה, מר. טוב ורע דס"נ. תאוות היתר. נפרד,
נבל. (ד) התורה נס' רפואה, לחם. עוז לנה"א, תושי' לנה"ב. שלום בפשמ"ע
ובפשמ"ט. (ה) עה"ד עה"ח, מל' ת"ת. חטא אדה"ר. (ו) ההתהוות משם הוי' ע"י
שם אלפים. יחו"ע יחו"ת. זח) מעלות העבודה דיחו"ע. ט) בשכמל"ו. יחו"ע
יחו"ת, ביטול בירור. מעלת יחו"ת. בת מלך שהריחה ציקי קדרה. י) חטא
אדה"ר. חיבור עה"ד ועה"ח, מל' וז"א, יחו"ת ויחו"ע, ואמרתם כה לחי.
יא) תושבע"ם אינא דטו"ר. בלא דו"ר לא יכלא לסלקא. יב) תורה בלא
זכה — סמא דמותא. חכמה דקדושה דלעו"ז, ביטול יש. יג) עה"ח, פנימיות
התורה. עיקר גילוי' בדורות האחרונים. יד) זכה ולא זכה בתורה, באהוי"ר
ושלא לשמה. טו) פנימיות וחצוניות התורה, נשמה וגוף. יבשה בתורה.
טז) החיוב באהוי"ר. מדריגות באהבה. יז) אהבה וההתכוננות שלה. יח) הקרמה
אל הידיעה, זיכוך הגוף ע"י סיגופים וביטושים. אהבה דנפשי אויתיך.
יט) פעולת היראה: שלמות בעבודה, בחי' עבד. אופן התענוג באהבה,
ביראה. כ) החיוב והיכולת באהוי"ר ופעולתם. כא) הכרח העסק בפנימיות
התורה. כביכד) מטרת יסוד אגודתנו. שיעור לימוד דא"ח. כה) זמני לימוד
דא"ח. הנהגות יום הש"ס. כו) לימוד בחשק, בקול. חיות בלימוד דא"ח.
כז) תכלית הלימוד ידיעה. כח"ל) אופן הלימוד בגפ"ת ופוסקים. לא"לב)
הרחקת פלפול של הכל ושל שקר. לג) לימוד ע"מ לעשות. עבודת התמלה.

בהישיבה) אשר למדו תורה הרבה, ובתבניתם ובמראיהם ובהרגש נפשם המת כמו בע"מ פשוטים ממש, והתורה לא האצילה מרוחה עליהם כלל וכלל להיות נראה בהם איזה דקות, וזהו מפני שלימודם הוא אצלם כמו מלאכה גשמית ממש (בשביל ההספקה או בכדי שיהיו דרשנים ומטיפים כו') בלי שום הרגש ענין אלקי בזה, ובדאי ג"כ אינם נקיים כו', וכי ללימוד כזה תורה יקרא, וכי לומדים כאלו יכוזו אל האמת. עכ"ל.

פה קדש הקדשים הוד כ"ק אאמריר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, דמי שלומד תורה בלא אהבה ויראה, לא יוכל לכווין אל אמיתית הכוונה של נתון התורה ית' ויתעלה.

ראוי הוא הדבר, למען קיים עצת חז"ל: ומעמידו על האמת ומעמידו על השלום, שלא לענות לו על שאלתו זאת עד אשר תחלה ילמוד את הקונטרס עץ החיים, שהנני שולח לו בזה, ובטוהר צחות הבנתו, הנה כאשר ישקוד בלימודו בו, הנה בעזרתו ית' יעמוד על בורין של דברים, ואז אקוה כי גם מצד השכלי, ידאוג ויצטער על עצמו, איך עברו ימיו ושנותיו עד עתה — יאריך השי"ח ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים — בלא בינות אדם, בפרט בהנוגע ליראת שמים, ויוכח לדעת כי פנימית התורה דוקא היא העושה את הגליא לסם החיים, ואשר לימוד תורת החסידות מביא לידי קיום מ"ע של אחדות הבורא, אהבה ויראה, ובלבבו יתעורר הצער החמלה על עצמו ועל כל אלו שלא קיימו מצות אלו כהלכתן, בסיבת העדר ידיעתן אמיתת דבר ד' בפנימיות התורה, ויקח לו מורה דעת ויקבע לו עת ללמוד תורת החסידות, וישוב אל ד' וירחמנו ויתן לו לב מבין בתורתו ית'...

על גאונינו מדריכי עם הקדש, לשום לב להתייעץ עם מנהלי הישיבות, ולבוא לידי החלטה גמורה בדרכי חיי הבני תורה, להדריךכם במעגלי החסידות, להכניסם בהיכלי החכמה בינה ודעת, להסבירים דרכי העבודה ביושר המדות, עפ"י ההתבוננות בהשכלה והבנה המבוארת בתורת החסידות, ואז נוכל בעזרי לקוות לדור דעת.

ז.

ועל דבר שאלתו, בהכרח לימוד תורת החסידות, ושואל לתומו, כי לחיזוק ביראת שמים די בלימוד מוסר^ו, וזולת זאת אין לנו בעולמנו אלא לשגשג (שטייגין) בתורה, בלימוד הבבלי והירושלמי ראשונים ואחרונים, ואין לנו עסק בנסתרות.

לא אפונה כי מכתבי זה יקרא באותה שימת לב המיוחדת הראוי לו, נוסף על רגילותו ללמוד כל דבר בעיון גמור, ובהעמקת הדעת ככשרונו הנעלה, יעזרו ויברכהו השי"ת ויעלה מעלה מעלה בתורה ויראת שמים, ובטח יתעמק לחשוב מחשבות בהא דאמור לעיל בדברי צדיקים החיים לעד, באמרי

^ו ע"ד חסידות ומוסר ראה ג"כ קונטרס תורת החסידות.

קונטרס עץ החיים מלוקט ומיוסד ע"פ דברי כ"ק אבותינו רבותינו הק' וצוקללה"ה ני"ע זי"ע

(ניתן לתלמידי „תומכי תמימים“ יחיו בחודש מנחם אב תרס"ד)

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר. וצ"ל מהו ענין ודרך חיים איזהו דרך חיים מלבד התורה והמצוה האמור' קודם. והנה מה שהמשיל המצוה לנר והתורה לאור פי' בשל"ה בתחלתו דפי' נר היינו נר יחידי שזה נקרא נר ואור הוא מדורה גדולה ועד"ז ארז"ל בסופה דכ"א ע"א דרש ר' מנחם בר' יוסי כי נר מצוה ותורה אור הלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור את המצוה בנר לומר לך מה נר אינה מגינה אלא לפי שעה אף מצוה אינה מגינה אלא לפי שעה ואת התורה באור לומר לך מה אור מגין לעולם אף תורה מגינה לעולם כו'. ולפ"ז משמע דאור היינו אור היום וכ"מ ממש"ש כיון שעלה עמוד השחר כו' וע"ש בפרש"י, ולא כמ"ש בשל"ה מדורה דאור היום עדיף גם ממדורה גדולה. ולהבין זה ילהק"ת מה שפעם כת' כל אשר חפץ ה' עשה שההתהוות היא מבחי' חפץ ורצון ה' ופעם כת' בדבר הוי' שמים נעשו וכמא' בע"מ נברא העולם שהי' מאמר ודבור ולא נברא בחפץ ורצון לבד.

והענין הוא כי הנה נודע שלכל דבר יש חומר וצורה שהחומר הוא עצם גוף הדבר בכלל כמו השמים בכלל או הארץ בכלל וצורה הוא ציור ותמונת הדבר כמו מה שהשמים הוא כדורי וכן הציור במראה כו'. והנה החומר נברא בדבר ה' ובע"מ, שבמאמר יהי אור נתהווה האור מאין ליש וכן במאמר יהי רקיע נתהווה הרקיע מאין ליש, אבל אופן צורת הרקיע בדמותו ובצלמו הוא נעשה בחפץ ה' שלא בא לכלל גילוי בדבור או מא' וז"ש כל אשר חפץ ה' עשה דהיינו בחי' ציור כל נברא ונברא בנבראים שלמטה שזתו מבחי' חפץ ה' כו'. וזתו ג"כ מ"ש כולם בחכמה עשית דהיינו ג"כ בבחי' ציור הדבר שהוא מבחי' חכ' וכמו אשר יצר את האדם בחכמה והיינו דהמשכ' בחי' חפץ ורצון הוא ע"י בחי' חכ' כו'. כי בכדי שמבחי' חפץ ורצון ה' יהי' נעשה פעולה ממש בנבראים ובבחי' התחלקות דוקא שחלוקים בדמותם ובצלמם כו', הוא ע"י התלבשות בחי' הרצון בבחי' חכמה כו'. אמנם דוקא בחכמה שלמעלה מכל הע"ם והוא בחי' כח מ"ה שבחכ' שורה הוא"ם ב"ה כו'. ושרש החכמה למעלת הוא בחינת בוצינא דקרדוניתא קו המדה כו' מי מדד בשעלו מים כו' שע"י החכ' נעשה המדידה איך ומה יהי' כל נברא ונברא כפי בחי' חפץ

ו לה בין זה י לה ק"ת : ראה בי"כ תורה אור ד"ה נר חנוכה מצוה. ד"ה ויקם
עדות ביעקב ודשנת ש"ת.

ורצון ה' כו'. ובוה יוכן מ"ש בע"ח דיחוד או"א הוא תדירי כדי לתחיות העולמות תמיד, דלכאורה אינו מוכן שתרי חיות העולמות הוא ע"י דבר ה' ומה נצרך לזה היחוד תדירי דאו"א, ולפי הנ"ל מוכן כי כולם בחכמה עשית שמשם נמשך הצורה כו'. וזהו ענין ואתה מחיה את כולם ופי' בזהר ר"פ תצוה דקע"ט ע"ב נהורא עילאה ונהורא תתאה כליל כחדא דהיינו שהוי"ו הוא המשכה מבחי' חפץ ה' וח"ע אל בחי' הדבור הנק' אתה להיות מחיה את כולם.

והנה מה שנברא החומר במאמר ודבור ולא נברא הכל בחפץ ה' ורצונו בלבד, הוא מפני שאז לא הי' גילוי מאין ליש רק שהי' העולם במל במציאות ממש (כמו עולם האצילות וכמו עלמין דאתכסיא בכלל שבמלים במציאות ולא הי' בבחי' נבראים דעדאת"ג כו') לפי שהי' מקבל מבחי' חכ' שהוא בחי' ביטול איתו וחיוהי חד, רק עיקר גילוי היש הוא על ידי דבר ה' כי הוא צוה ונבראו פי' צוה מלשון מצות המלך (י"ל דענין הצווי שייך במי שמתנשא ויש לו ממשלה ושליטה וכמו"כ חו"ע באשר דבר מלך שלטון שמצוה וגזור אומר, והדוגמא למע' הוא בחי' הדבור עליון דבחי' מל') כי מלכותך מלכות כל עולמים אין מלך בלא עם שבחי' מל' הוא בחי' התנשאות והסתלקות כו' והיינו שלא יאיר ויתגלה אלא בחי' שם בלבד כו' (והגם דבחי' דבר ה' הוא שבא בבחי' פנימיות בנבראים והו"ע כח הפועל שבנפעל והיינו הארת אלקי שמהווה את הנבראים בפועל כו' וכמ"ש במ"א, מ"מ זה שהדבור פועל פעולת ההתהוות וזהו מצד הרוממות וההתנשאות שבמל' וכמו בדבר מלך הרי מה שהדבור והצווי שלו פועל במדינה וזהו מצד ההנבחה וההתנשאות שלו שמושל ושולט עליהם כו'. ובדוגמא כזאת הוא למעלה שזה שנעשה ההתהוות בפועל ע"י הדבור וזהו מצד הרוממות דמל'. ונמצא דעיקר כח ההתהוות הוא מבחי' הרוממות דמל' ובכח זה נעשה ההתהוות מבחי' דבר ה' כו'. וענין השם נ"ל שהן אותיות דבור העליון דשם הוא אותיות, ויותר נראת דהשם הוא בחי' האור מקיף שמאיר מבחי' הרוממות שזה עיקר כח ההתהוות, ובחי' דבר ה' זהו הארה מבחי' שמו שמהווה כנ"ל כו' וזהו כי נשגב שמו שגם השם הוא נשגב ורק הודו כו'). וזה פי' יש מאין דהיינו שהמשכת החיות אשר בהעולמות הוא בבחי' אין והארה בעלמא שהוא בחי' שם בלבד ומה נעשה גילוי היש כו'.

אך תכלית בריאת יש מאין הוא כדי להיות היש במל לאין. וזהו תכלית הכוונה בבריאת העולמות משום שנתאוה הקב"ה לחיות לו דירה בתחתונים דהיינו שהנבר' התחתונים יחי' בבחי' כלי ומכון לשבתו ית' ובכחי' דירה אליו ית' והיינו שיהיו בבחי' ביטול עד שיהי' כלי ודירה אליו ית' ויאיר ויתגלה אור ה' למטה כו' וכתפארת אדם לשבת בית כמו"כ כביכול יהי'

לו ית' דירה בתחתונים שיהי' גילוי אלקות למטה ונגלה כבוד ה' למטה כמו למעלה. וכמו שיהיה לעתיד לבוא כי עין בעין יראו כו' (דעיקר הגילוי יהי' לעתיד ומעין זה מאיר גם עתה לכאו"א בנפשו ובחלקו בעולם כו' וכמ"ש במ"א). וזה תלוי בעבודתינו כל ימינו שעל ידי העבודה דעכשו עי"ז יהי' הגילוי לעתיד לבוא והיום לעשותם ולמחר לקבל שכרם ומי שפירח בע"ש דוקא יאכל בשבת כו' וכל ישראל יש להם חלק לעוה"ב וצריך כאו"א לפעול בעצמו בחי' ביטול היש ולהמשיך בחלקו בחי' גילוי אור ה' כו', והיינו על ידי שכל אשר חפץ ה' נמשך ועשה גם בשמים ובארץ שכולם יש להם ציור ותמונה מבחי' חפץ ורצון הוי' ובכח זה יוכל להיות ביטול היש הנמשך מן הדבור כו', וזה שבישראל נאמר ל' יצירה כמ"ש ויוצרך ישראל שמה נמשך להיות כי שרית עם אלקים כו' וז"ש ויצר ה' אלקי' את האדם בשם מלא לפי שהצורה נמשך מבחי' חפץ ה' ובחי' ח"ע כו' ועי"ז יוכל להיות בחי' ביטול היש כו' (ועמ"ש מכללות הענין הזה בד"ה בשעה שהקדימו רס"ג, בענין החיות שמבחי' חכ' שם בד"ה והחכמה תעוז לחכם כו') ומ"ש באדם ויצר בשני יודין היינו לפי שהצורה שבאדם נמשך מלמעלה מעלה וכמ"ש באד"ר דקמ"א ע"ב ויצר בתרין יודין רזא דע"ק ורזא דז"א (ובס' פ"מ בשם הרח"ו ז"ל דהיינו דע"ק צייר ז"א כמוהו) ולפיכך עיקר ביטול היש בהאדם, שכדי להיות הביטול נמשך גם בחיש צ"ל מקור ההמשכה מלמע' מעלה ועמ"ש בלקו"ת ד"ה שובה ישראל עד כו' פ"ג:

קיצור. נמשלו המצות לנר והתורה לאור. יקדים אשר בריאת החומר הוא ע"י מאמר ודבור, בריאת הצורה ע"י חפץ ורצון בהתלבשותם בחכמה. גילוי היש ע"י הדבור (שם, דבור) והתכלית שיהי' במל לאין. היכולת בזה ע"י שצורתו היא מבחי' חפץ ורצון.

(ב) **ז"ל ענין כי נר מצוה ותורה אור,** כי הנה מדת המלכות נק' מדת לילה שהיא בחי' ברישא חשוכא לפי שהיא בחי' הסתלקות האור בבחי' התנשאות כנ"ל ונעשה בחי' יש מאין שהוא בחי' חשך כו', וכדי להמשיך אור וגילוי א"ס ב"ה בכי"ע זהו ע"י תומ"צ שע"ז ממשיכים ומאירים גם בכי"ע להיות הגילוי כמו באצ"י שגם בי"ע יהי' בבחי' ביטול והתאחדות ממש באו"א ב"ה כמו האצ"י כו' וכמ"ש בתו"א בהביאור דכי כאשר השמים החדשים כו' יעו"ש, ועד"ז נא' הלילה הזה ליל שמורים שגם בבחי' לילה יוכל להיות גילוי בחי' זה שהוא כמ"ש זה אלי ואנוהו שיאיר בבחי' גילוי ממש ועמ"ש בלקו"ת ד"ה ואתחנן בענין נר ה' נשמת אדם כו', והנה המצות נק' רמ"ח איברי' דמלכא והתורה הוא בחי' ראש ומוחין דאורייתא מחכמה נפקת, וחנה

כמו שבמח הוא כללות גילוי אור וחיות הנשמה ואח"כ מהמח מתפשט לכל אבר החיות השייך לו ונמצא הראש הוא הממוצע שממשיך מהנפש לכל אבר כו', כך ארז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה וגם ארז"ל ות"ת כנגד כולם ולכן נמשלה המצוה לנר שהיא גילוי הארה פרטית והתורה לאור שהיא כנגד כולם.

והנה ההפרש בעבודה שע"י המצות שהן בחי' ז"א וע"י התורה שהיא בחי' חכמה י"ל דהנה ידוע שיש ב' בחי' אהבה הא' הבאה ע"י הריחוק והיינו כשמתכוונן איך שכללות העולמות הן זיו והארה בעלמא דאוא"ס ב"ה וכמ"ש מלכותך מלכות כל העולמים דמלך שמו לבד נק' עליהם כנ"ל וכמ"ש ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, בחי' הארה והארה דהארה כו' ולכן נתהוו העולמות בבחי' מדה וגבול במקום וזמן שזה ענין ז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם שהן בחי' המקום דו"ק מעלה ומטה וד"ר כו' וזמן שית אלפי שנים כו' ובריבוי התחלקות בכאו"א בפרט הן בהתחלקות שבזמן גופא והן בהנבראים שכל אחד נתפס ומוגבל במקום וזמן שלו כו', שכ"ז הוא לפי שהתהוותם הוא מבחי' הארה לבד ולזאת נתהוו בבחי' מציאות וגבול דזמן ומקום כו', ושרש המקום דו"ק שלמטה הן מהו"ק שלמעלה שהן בחי' ששה מדות עליונות וגם הם בחי' שרש ומקור הזמן וכידוע בענין מלמד שהי' סדר זמנים קודם לכן כו' וכולם בטלים לאוא"ס שאינם תופסים מקום כלל כמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה כו', והיינו דכללות בחי' המקום הן מקום שלמטה והן מקום שלמעלה הכל בטל לגבי אוא"ס וכמ"ש הנה מקום אתי שהמקום בטל אליו ית' שלפניו ית' אינו שייך כלל בחי' מקום וזמן שהן נבראים מאין ליש והם בבחי' גבול כו' וז"ע ה' אחד דו"ר וארץ וד"ר בטלים לגבי אוא"ס אלופו של עולם דכולא קמי' כלא חשיב ממש כו', וכאשר יתבונן בכ"ז איך שכ"ז הוא הארה לבד ואין ערך כלל לגבי עצמות ואינו תופס מקום כלל וכלל כו', עי"ז תתלהב ותתלהט נפשו בבחי' רשפי אש התשוקה והצמאון להכלל בבחי' עצמו' אוא"ס וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ שמים הם תענוגי' רוחניים וארץ תענוגים גשמיים הכל לא חפצתי כלל שהכל הוא בחי' הארה לבד שאין ערוך כו' כ"א כל חפצו ורצונו להכלל בעצמותו ית' כו'.

והמדרי' הב' באהבה היא בחי' אהבה כמים שאינו בבחינת התפעלות וצמאון אדרכה הוא בבחי' ביטול כל מציאותו לגמרי מצד הגילוי דאוא"ס שלמטה כמו למעלה ממש וכמ"ש

ב' ב ח י' א ה ב ה : כמה מדרי' ישנן בכל אחת מבחינות אלו. ולכן אין סתירה מזה שבכמה מקומות מבואר באופן אחר חילוק בחי' אהבות אלו ומהות ההתבוננות השייכות אליהן. — ביאור כמה מדרי' שבאהבות הגיל ראה לקמן פס"ז. קונטרס העבודה פ"ד. שיחת שמחת תורה דשנת תרס"ח ושנת תרע"ו (בספר תורת שלום — ס' השיחות) ועוד. אודות סוגי מדת האהבה : ת"א וחורת חיים ד"ה חכלילי עינים. מכתב כ"ק מ"ח אדמו"ר לאנ"ש בילגורי"א (משנת תרצ"א) — נדפס בהוספה לקונטרס העבודה — ועוד.

אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד בלבדו דהוי' ואלקים כולא חד ומאיר גילוי אוא"ם ממש למטה עד שבאמת אין עוד מלבדו והזמן ומקום שלמטה אינו בבחי' הגבלת זמן ומקום כלל באמת וכמו בבחמ"ק שהי' המקום למעלה מגדר הגבלת מקום ומקום הארון אינו מן המדה כו' כידוע, והיינו לפי שבביהמ"ק הי' מאיר גילוי אור אין סוף וכמ"ש אכן יש הוי' במקום הזה כו' וכמ"ש במ"א. לכן הי' נראה ונגלה שם האמת כמו שתואר שגם המקום אינו בגדר מקום כו'. וכן הוא בזמן וע"ד שארז"ל שהראה הקב"ה לאדה"ר דור דור ודורשיו דור כו' שהראה לו כל אריכות הזמן דשית אלפי שנים בזמן קצר והיינו שהזמן אינו בגדר זמן כו' וכמו שהי' בביהמ"ק המקום למעלה מגדר מקום וכן בזמן כן הוא באמת בכללות העולם, אלא לפי שלגבי העולם מעלים ומסתיר שאינו נרגש בהם האור לכן הם בבחי' הגבלה דזמן ומקום אבל באמת אין שום דבר המעלים ומסתיר כלל לגבי ית' ומאיר האוא"ם בגילוי ממש גם למטה וממילא לא יש בחי' המציאות ובחי' הגבלה כו', וכאשר ירגיש בנפשו בחי' הקירוב והגילוי דאוא"ם אז אינו בבחי' צמאון ובבחי' רשפי אש כלל כ"א בבחי' ביטול במציאות לגמרי. ובחי' זו נקראת בחי' מים שמקרר ומככה חום האש, כי מאחר שהוא בבחי' ביטול אליו ית' הרי ממילא ומאליו מתקרר חום האש הטבעי אשר בנפשו האלקית והצמאון כרשפי אש שלהבת כו' ועמ"ש מזה בבה"ז פ' תוריע על מאה"ז דמ"פ ע"א ע"פ הזה עליהם מי חטאת כו' וכמו למשל אהבת הבן על האב כשרוצה להתקרב אליו ועדיין הוא קצת רחוק אזי האה' נראית ונגלית מן הלב ולחוץ שצועק אבא אבא בתתפעלות גדולה ובצמאון גדול כו' משא"כ אם הוא אצל אביו ממש הנה הלב תוכו רצוף אהבה אבל אינה נראית ונגלית חוץ מן הלב כי אינו בבחי' התפעלות ולא בצמאון כלל כ"א בבחי' קירוב ובדבקות עצמי כו' ולכן נק' בחי' מים שמקרר בחי' האש שלא תתגלה לחוץ כ"א להיות נסתרת בתוך הלב כו' והיא בחי' אהבה בתענוגים כו' וכמ"ש במש"כ ח"א ספ"ם יעו"ש וזהו"ע תפלת שמו"ע שבלחש בחשאי, כי בפסוד"ז הוא מעורר את האהבה כרשפי אש כו' וה"ה כאלו עדיין רחוק מן המלך משא"כ בתפלה שהרי הוא כאלו עומד לפני המלך ואומר ברוך אתה כו' פי' ברוך בחי' המשכה שממשיך יחודו ית' למטה שיהי' הוא בבחי' ביטול אליו ית' למטה ועד"ז תקנו מודים אנחנו לך שהוא בחי' ביטול וכמ"ש במ"א וזהו"ע הכריעות וההשתחוואות כו' לכן הוא בלחש ובחשאי.

והנה בכדי שיהי' באדם בחי' אהבה וכיפול זה הוא ע"י העסק בתורה דאורייתא מחכמה נפקת וחכ' היא בחי' מים וכידוע דחכמה היא בחי' כח מה בחי' ביטול במציאות ממש כו' ובחי' אהבה כמים הנ"ל נמשך מבחי' החכ' והוא על ידי התורה דמחכמה נפקת וגם כמו שירדה למטה שורה בה אוא"ם ב"ה ממש והראי' שגם למטה היא אינה בגדר מקום וזמן וכמו כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב

עול' כו'. ולכן ע"י עסק התורה דוקא נמשך בחי' גילוי זה בנפש כו'. וכמו"כ אחר שיעלה ויבוא ויגיע למדרי' אהבה וביטול הנ"ל בתפלת בשמו"ע הנה בכדי להיות בחי' ומדרי' זו קבועה ונפועה בלב האדם כל היום שלא תמוט מזה צריך האדם לעשות עצות בנפשו, כי הנה אנו רואין בחוש שאחר תפלת שמו"ע חוזר להיות כבראשונה והעצה האמיתית הוא עסק התורה והלכותי' עם היותן מלוכשים בדברים גשמיים תחתונים כמו בעניני זרעים ומועד כו' הן הנה תכלית היחוד והדביקות בו ית' כמ"ש במ"א, ובבחי' זו הנה עסק התורה שוה ממש לתפלת שמו"ע ויכול האדם שיהי' רושם בחי' הביטול שבתפלת שמו"ע קבוע ונפוע במסמרות כל ימות לנצח כל היום בעסקו בתורה כו' וכמ"ש כ"ז בלק"ת בד"ה ושאתם דרוה"ר פ"ג ועיין מ"ש בתו"א בד"ה וכל העם רואים את הקולות כו':

וזהו בד"כ ההפרש בין מצות לתורה דע"י מצות י"ל שבא לבחי' אהבה כרשפי אש הנ"ל כי הנה המצות הן בבחי' זמן ומקום דוקא (י"ל להיותן בבחי' רמ"ח אברים דז"א שהוא שרש המקום והזמן כנ"ל), ולזאת פעולתם בעבודה הוא לבוא לבחי' אהבה הנ"ל שהיא ע"י ההתכוננות דביטול הזמן ומקום כנ"ל, והיינו שיש בחי' מקום וזמן הן בנשמות והן ברוחניות כנ"ל אלא שהן בטלים לגבי אא"ם כו' ועי"ז נעשה בחי' האהבה כרשפי אש כו', אבל התורה היא למעלה מזמן ומקום והיינו מצד הגילוי דאוא"ם למטה וממילא הזמן והמקום בטלים במציאות לגמרי שז"ע היחוד והדביקות האמיתי כו' כנ"ל שמגיע ע"י התורה כו' כנ"ל. וזהו כי נר מצוה וכמו שדרשו רז"ל בסוטה דמצות מגינה לפי שעה דהיינו בבחי' זמן והיינו בחי' אהבה הא' ותורה אור שמגינה לעולם והיינו בבחי' אהבה הב' הנ"ל :

קיצור. יבאר אשר להמשיך אור בהיש שהוא חושך הוא ע"י התורה, מוחין הארה כללית, והמצות, אכרין דמלכא הארה פרטית. ע"י המצות בא לאהבה כרשפי אש, ע"י התורה לאהבה כמים. ונתבאר ההתכוננות המביאות לאהבות אלו. בתפלה הוא פסוד"ז ושמו"ע.

ג) ומעתה צ"ל מהו"ע ודרך חיים. הנה כתי' ושמתם את דברי אלה וארז"ל קדושין דף ל' ע"ב ושמתם סם תם נמשלה התורה לסם חיים כו' בראתי יצה"ר ובראתי לו תורה תכלין כו'. ובעירובין דף ג"ד ע"א נתן תורה לישראל סם חיים לכל גופו שנאמר ולכל בשרו מרפא, וענין לשון סם חיים מבואר בזח"ג ר"פ חקת דף קע"ט סע"ב גבי וזאת עשו להם וחיו מאן דאחיד סמא דמותא אי לא יערב ב' סמא דחיי כו' וע"ד וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו בגין דסמא דחיי מערב בהדי' כו' בניני כך וזאת התורה כו'. והענין דהנה המל' עצמה הנק' זאת בנינה מן הגבו' ולכן נק' סמא דמותא וכמ"ש בזהר פ' בהר דק"י ע"ב בענין שכן ארץ ורעה אמונה ולזאת צריכים לערב בה סמא

דחיי היינו להמשיך בה בחי' ז"א שנק' עץ חיים וזהו סמא דחיי שמהפך גם הנבורות לטוב. וצ"ל שע"ז שנהפך ונמתק הנבורות הנק' סמא דמותא להיות סמא דחיי עדיף מפי מסמא דחיי לבד. וכמו מרקחת מצנון שממנגנים בדבש הרי יש בזה עריבות יותר מדבש לבד כו'. וזה כל עיקר ענין הסם להפוך ולהמתיק את הנבורות דוקא וכמו הרפואה שנק' סם הרי ענינה הוא לרפאות החולה וכן הכושם שנק' בפסוק סם וכמו קח לך סמים כו', ה"ה להשיב את הנפש שממשיך חיות חדש ומתחדשים ומתחזקים ע"ז כל הכחות בחיות חדש כו' וכמ"ש במ"א. וז"ע בירור עה"ד שהוא עיקר סמא דמותא שכשנתברר נעשה עלי' יתירה, וכמו בירור עולם התהו וימלוך וימת כו', שע"ז נעשה עלי' למעלה מעולם האצ"י שהוא בחי' התיקון בכלל כו'. וזהו בראתי יצה"ר להמתיקו בתבלין בתורה שנק' עה"ח סמא דחיי וע"ז נעשה טוב מאד כו'.

והנה ענין עץ החיים מבואר בזח"א דל"ז סע"ב ששרש המשכה באח לז"א מאריך אנפין שמשם אורך ימים כו', ע"ש במק"מ בשם הת"ז וז"ש בתורה אורך ימים בימינה כי תרי"ג מצות דאורייתא וז"מ דרבנן הם תר"ך עמודי אור דכתר. ובאד"ר דקכ"מ ע"א שהוא ארחא אתפרשא לתרי"ג אורחין דאורייתא דפליגי בז"א הרי שמקור ההמשכה בתורה בא מא"א, ובפ' בהעלותך דקנ"ב סע"א כ' וכנס"י דא גופא לנשמתא כו' ונשמתא דא תפארת ישראל דאיהו אורייתא ממש ונשמתא לנשמתא דא איהו עתיקא קדישא כו'. וזהו ע"ד מ"ש בלק"ת ע"פ כי תשמע בקול גו' קול היינו ז"א קול יעקב ובקול היינו אוא"ם המלוכש בהקול כו', והיינו האוא"ם המלוכש בתורה דתורה היא ז"א ובה מאיר ומתלכש מבחי' הכתר כו', וזהו"ע ברכו בתורה תחלה להמשיך מבחי' כתר בתורה ומצד המשכת אוא"ם דכתר בתורה שמז"א עש"ז נק' עה"ח סמא דחיי כי סם הוא בחי' רפואה וא"א נק' אסיא שמשם שרש הרפואה וזהו כי אני ה' רופאך ר"ת אריך וארוכתך מהרת תצמח מבחי' אריך כו'. וזהו והעלה ארוכה ורפואה שלימה כו', כי עיקר המחלה היא ק"ג ובכדי להפך חשוכא לנהורא ומרירו דק"ג למיתקא זה בא ע"י האור שלמעלה מחשתלשלות כו'.

וביאור הענין הוא דהנה כתי' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך ובג' פ"ט דב"מ דק"ז ע"ב אמרו מחלה זו מרה דהנה מחלה היא מקור החולי ומקור כל חולי היא מרה. והענין הוא כמ"ש נופת תטופנה שפתי זרה כו' ואחריתה מרה כלענה (משלי סי' ה') ופי' בזהר ח"ב ויקהל דר"ג ע"ב דקאי על ק"ג וי"ל דמרה היא בחי' ק"ג והוא בחי' רע דנוגה וכ"מ ברע"מ פ' נשא דקכ"ד סע"א וע"ב וז"ל ובגין דהוון ישראל עם ערב רב כולוהו הוי אילנא דטו"ר (ועמ"ש בזח"א בראשי' דכו"ו ע"א) ועל דא חציו מתוק מסמ' דימינא וחציו מר מסמ' דשמאלא ובזמנא דער"ר תו

מחטיאין לון לישראל כאלו הוו כולהו מסמ' דרע ומיא אתהדרו כולהו מרירן כההוא עץ מר במיא הה"ד ויכוואו מרתה כו' עכ"ל, נמצא דמר הוא בחי' רע דנוגה.

(ומ"ש) ובזמנא כו' מחטיאין כו' מסמ' דרע כו', לכאורה משמע מזה דמר הוא בחי' רע גמור דג"ק כו', י"ל דבזה ג"כ הכוונה על בחי' רע דנוגה, דהנה מה שהחטיאו את ישראל לא הי' בדברים האסורים לגמרי אלא בדברים המותרים שהי' מותרות רק למלאות תאות נפשם וכמ"ש והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה וישוכו כו', שזהו בחי' הרע דנוגה כו', וזהו"ע מר. והענין דמר הוא בגימט' ב"פ ק"ך הם ק"ך צירופי' דאלהי' אחרים דנוגה כשמתחברת עם ק"ך צירופים דקדושה שאז נעשה מר גבורות קשות כו', ומ"ם בחי' רע הנ"ל זהו כמו שק"נ נכללה בגקה"מ. דהנה נוגה מצ"ע מעורבת טו"ר וענין לבושי הנוגה מצ"ע הוא כשאוכל עד"מ דבר מותר המוכרח לו לצורך הגוף וקיומו אלא שאינו מכוון לש"ש כו', אבל ג"כ לא למלאות תאוות נפשו כו', כמ"ש במש"ב ח"א רפ"ז, וזהו לבושי הנוגה עצמן שמעורב טו"ר, וכשאוכלו לש"ש אז מתברר הטוב מן הרע ונכלל בקדושה וכשאוכלו למלאות תאוות נפשו אז נכלל בג"ק והוא אז רע גמור, אלא שאינו דומה מ"ם לרע גמור דג"ק שאינו יכול לחזור ולעלות אל ה' כו' וזה יכול לחזור ולעלות עמו בשוכו לעבודת ה' כו' לפי שהוא מאכל היתר כו'. ולפ"ז יוכן דהרע דלבושי הנוגה עצמן נקרא ג"כ מר שהוא הרע דנוגה (וזהו מחלה מקור החולי כו') וכשהוא אוכל לתאוות נפשו וכמו והאספסוף כו' התאוו כו' הוא כמו שרע דנוגה נכלל בג"ק שזהו חטא ועון וכמשי"ת).

והיינו כמ"ש במש"ב פרק הנ"ל דקליפת נוגה היא כלולה מטו"ר ובעשי' רובה ככולה רע רק מעט טוב מעורב בה כו' וממנה נמשכים תאוות התענוגים גשמיים מדברים המותרים שג"כ אסרתן תורה והיינו התאוה בהם שעושה אותם למלאות תאות נפשו הוא איסור של תורה וכמ"ש החינוך ס"פ שלח לך סי' שפ"ז שלא נרדוף אחר תאות עוה"ז כו', ובסוף הענין כתב וז"ל וכן מי שהוא תר אחר עיניו כלומר שהוא רודף אחר תאות העולם כו' מבלי שיכוון בהם כלל לכוונה טובה כו' רק להשלים נפשו בתענוגים כו' עובר על לאו זה כו' עכ"ל, והיינו הלאו דולא תתורו כו', והרמב"ם בסה"מ ל"ת מ"ז כ' הזהרנו שלא לתור אחרי לבבינו כו' ואחרי עיניכם זה זנות כו' ר"ל המשך אחר התאות הגשמיות והתעסק המחשבה בהן עכ"ל. וזהו מ"ש במש"ב ס"פ י"ב כי המתהרהר ברצון כו' ותבחי ר"פ קדושים האריך בזה. וזהו לתאוה יבקש נפרד (משלי סי' י"ח) כי מי שנמשך אחר התאוה הוא בחי' נפרד ועיין ברכות לך לך פמ"א עה"פ הפרד נא מעלי

הבדל אין כתיב כאן אלא הפרד, הרי שבחי' נפרד גרוע יותר מנבדל והוא מל' כסום כפרד (נ"ל נבדל נמצא ג"כ בקדושה כמו והבדילה לכם הפרוכת כו'. ויבדל אהרן להקדישו כו' והוא ההבדלה בין קדש לקדה"ק וכמו"כ יש הבדלה בין קדש לחול, ועיין מ"ש מזה בתו"א ד"ה ולא יקרא עוד שמך אברם ובד"ה והבדילה הפרוכת לכם בפ' לך לך. וי"ל דנבדל הוא ההבדלה בין קדושה לכללות בחי' ק"ג ונפרד הוא בהרע דנוגה וכמו יתפרדו כל פועלי און. וצ"ע מענין ומשם יפרד דהו"ע ד' מחנות שכינה ד' חיות המרכבה וג' עולמות בי"ע בכלל כידוע, והנראה דנבדל שייך יותר על בחי' העליונה שנבדלת ומעולה הרבה בהבדלה מהבחי' התחתונה כמו קדה"ק מקדש וקדש מחול כו', ונפרד הוא בהמדרגה התחתונה שנפרדת מהעליונה).

ובאמת צ"ל ותורתך בתוך מעי שדוד שיבח א"ע שכל מה שבתוך מעיו זהו עפ"י דרכי התורה והנהגת פרישותה כמ"ש הבחי' שם ועז"נ צדיק אוכל לשובע נפשו וכ"ש בשאר התאווה כו' (בתו"א פ' חיי ד"ה יגלי לן מעמי מכו' דצדיק אוכל הו"ע אכילה דשבת דא"צ בירור וענין הבירורים זהו ובטן כו'. אמנם כאן נר' שגם עבודת הבירורים נק' צדיק אוכל לשובע נפשו וכ"מ בזח"א דר"מ ע"א) והו"ע חולין שנעשו עסה"ק כו' וכמ"ש בתו"א ד"ה ולא יקרא וד"ה והבדילה הנ"ל, וכשפורש א"ע מהדברים המותרים רק מה שמוכרח לקיום גופו וחיותו, וג"ז הוא בכוונה לש"ש שיהי' בכחו ללמוד ולהתפלל כו' אז הוא באמת מרוחק מן הרע בתכלית ואכילה כזאת לא יביאו ח"ו לידי רע אדרבא מתוסף לו עי"ז חיות בקדושה וכידוע בענין כי על כל מוצא פי ה' יחי' כו' לפי שמתברר המאכל ונכלל בקדושה כו', אבל כשאינו פורש מהדברים המותרים, ואם כי ג"כ אינו בשביל למלאות תאוה נפשו רק שאינו פורש מהם (וממילא הוא נהנה בזה עם שאינו מכוין להנאתו ותאותו כו') ואף גם בדברים שאינם מותרים אלא שאוכלם סתם לא בכוונה לש"ש הנה מצד עצם חומריות ונסות המאכל שמעורב טו"ר ה"ז מביאו שירצה למלאות תאותו באכילתו הן בהאכילה ההכרחית וגם לענג א"ע בדברים המותרים שזהו רע גמור כנ"ל והוא איסור של תורה כו'.

וזהו נופת תמופנה שהמשיל תאות העולם המתוקים בראשונה לנופת ואחריתם וסופם מרה כו', וכמ"ש בפ' בהעלותך גבי התאוה תאוה דלכסוף כתיב והי' לכם לזרא והוא בחי' אחריתה של נופת דשפתי זרה שנהפך לזרא והיינו ואחריתה מרה חדה כחרב פיות וכדפי' רש"י שם בשם הר"מ זרא חרב כו', וז"ע מחלה כי מחלה עם חיות שפי' חולה יש בו פי' ג"כ ל' מתיקות, כמו חורפי' מחליא לי' כו' וע"פ החדלתי את מתקי (שופטים ט') ת' ית חליי מה מתוק מדבש (שם י"ד) מה חלי מדבשא ותהי בפי כדבש מתוק (יחזקאל ג') כדבש

חלי ובשבת דף ק"ט ע"ב אתרונא חליתא ובמגלה ד"ז ע"ב אנא שדרי' לי' חולי', והיינו ג"כ שכלולה ממו"ר ע"כ מצד הטוב שבה יש בה מתיקות ומצד הרע היא מר וצריכה בירור לכרר הטוב מהרע ושהרע שבה יודחה כו', אבל כשאינו מכרר אז בא לידי רע גמור כו' כנ"ל וברכות פ' מצורע ס"פ ט"ז והסיר ה' ממך כל חולי זה היצה"ר שתחלתו מתוק וסופו מר, וכ' המ"כ שדרש חולי מל' מחלי' לי' שפירושו ממתיק וסופו מר. ויש לפרש זה בשני דרכים הא' כפשוטו שממתיק לו איך שמתוק הוא לעשות כן ואחריתה מרה כלענה. הב' יש לפרש באו"א כי לפי שאין פתגם העונש נמשך במהרה ע"כ תחילת היצה"ר מתוק וכמ"ש מים גנובים ימתקו וסופו מר בכוא העונש. והענין הוא דהנה מר עולה במספר ב"פ ק"ך כנ"ל והם ב"פ ק"ך צרופי אלקי' כי יש ק"ך צירופי אלקי' דקדושה ע"כ הראשונים הם גבורות ממותקות מ"ח האחרונים קשים, ואמנם כשמתחברים עוד ק"ך צירופי דק"נ לינק מהם אז נעשים דינים קשים ביותר לנתוש ולנתוץ ולהאביד כו', וזה שארו"ל ברכות פ' ראה ובאיכה ע"פ מפי עליון א"ר אלעזר מיום שאמר הקב"ה ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב כו' לא יצאת טובה לעושי רע ולא רע לעושי טובה אלא טובה כו', א"כ הנמשך אחר יצה"ר הוא בעצמו ממשיך עליו הרע והמות ח"ו, וזהו הגם שתחלתו מתוק עכ"ז סופו מר. וזהו שארו"ל והסיר ה' ממך כל חולי ממך הוא שלא יבואו חליים עליך כו'. ועז"נ כל המחלה אשר שמתי במצרים, מצרים נק' תאות גופניות כו' והו"ע המחלה בחי' ק"נ כו', ואם שמוע תשמע לקול כו' מזה יהי' נמשך שלא אשים עליך מחלה דק"נ וכמ"ש במד"ר הנ"ל ע"פ והסיר ה' ממך כל חולי זה יצה"ר. וז"ש הוא ענין רע נתן האלקי' לבנה"א לענות בו פי' רע הוא היצה"ר כמ"ש כי יצר לב האדם רע, ועז"נ בורא רע ראה נתתי לפניך כו' ואת הרע, ופי' לענות בו יש לפרש שיהי' היצה"ר מלאך רע עונה אמן בע"כ והיינו כמ"ש ואהבת בכל לבבך בשני יצריך כו' :

קיצור. יקדים אשר בירור עה"ד, סמא דמותא, הוא ע"י התורה, סמא דחיי, ע"י שאוא"ם שלמעלה מהשתל' מלוכש בה, סם חיים מרפא רע דק"נ הנק' מר. מחלה. מחלה ג"כ פי' מתיקות מצד הטוב שכנוגת, ויבאר ענין לבושי תנוגה מצ"ע, כשנכללים בטוב, כשנכללים בנקה"ט (נפרד, נכדל). יצה"ר תחלתו מתוק וסופו מר ב' פי'.

ד) והנה הרפואה לזה היא תורה וכמ"ש רפאות תהי לשרך כו' ולכל בשרו מרפא. דהנה נופת תסופנה כו' ואחריתה מרה כו' וההיפך מזה הם ד"ת שנאמר בהם מתוקים מדבש ונופת צופים ואין אחריתה מרה ח"ו. ועמ"ש הבחיי בפ' תולדות בפסוק איש יודע ציד כו' וההיפך מזה ויעקב איש תם יושב אהלים באהלי' של תורה כו' ור"פ יתרו כ' להצילך מאשה זרה המשיל אמונה רעה לאשה זרה המאכדת אותו בסוף וע"כ אמר ואחריתה מרה כו' ועם דבור הלשון כו' אפשר בו לרפאו' כו'. וזתו שאמרו במאמר הנ"ל דבכ"מ דק"ז מחלה זו מרה כו' וכולן פת במלח

וקיתון של מים מבפלג, כי פת זה תורה שנק' לחם כו' כמשי"ת ומלח היינו פנימיות התורה כמ"ש בלקו"ת ד"ה ולא תשביט וביאורו וקיתון של מים הוא תושבע"פ שנק' מים כו' והמה מבטלים ומרפאים את המחלה הנ"ל.

והענין הוא דהנה התורה נק' לחם וכמ"ש לנו לחמי בלחמי דקאי על התורה וכת' ולחם לבב אנוש יסעד אנוש הוא לשון חלישות וכמ"ש עקוב הלב מכל ואנוש הוא כו' והלחם יסעד לבב אנוש ויחזקו להיות בו כח ועוז לכבוש גם לנפשו הבהמית והיינו לפי שחתור' נק' עוז וכמ"ש ה' עוז לעמו יתן שנותנת כח ועוז בנה"א להתגבר על חומריות הגוף ונה"ב וגמותו לצאת ממסגר אסיר. ולכך נקראת התורה לחם דכמו שהלחם מקשר ומחבר חיי הנפש באברי הגוף ומחזקו שממשיך תוס' חיות מהנפש, דבהעדר אכילה מתחלש שגם החיות המלוכש באברי הגוף מתמעט ומסתלק כו' ועל ידי האכילה נמשך תוס' חיות מהנפש בהחיות המלוכש ועי"ז מתחזק כחו כו', וכך הוא בלחמה של תורה שעי"ז נמשך תוס' חיות בהנה"א המלוכש בהנה"ב ומחזקו שיוכל להתגבר על חומריות הגוף ונה"ב כו', והיינו משום דאורייתא מחכ' נפקת ובחכמה שורה אוא"ם ויניקת החיצונים היא רק מו' מדות שהו"ע ז"מ דתחו משא"כ בחכ' כת' ימותו ולא בחכ' שהוא למעלה משבה"כ ולכן אין עבירה מכנה תורה לפי שאין להם יניקה ושליוה במדרי' זו כו', ומשו"ז ע"י המשכת החכמה ע"י התורה נמשך הכח בנפש האלקית כו' וגם היא מתשת כח הנה"ב שנק' עוז ותושי', עוז לנה"א ותושי' לנה"ב, דהנה"ב הוא משבה"כ דתהו והתורה שהיא מבחי' חכ' דימותו ולא בחכ' לכן היא מתשת את הנה"ב כו', וזהו שארו"ל במד"ר פ' שמות פ"ה דו פרצופין הי' הקול יוצא חיים לישראל ומיתה לרשעים כו', דנש"י דשרשם מבחי' החכ' נמשך בהם חיים ותוס' כח ע"י התורה ונה"ב שהוא החיפך מזה ה"ה מתבטל ע"י התורה וכמארו"ל אם פגע כך מגולל זה משכהו לבהמ"ד אפי' אם אבן הוא נימוח שגם אם לבו כלב האבן המס ימס וכמשל מים שהולכים טיף טיף ע"ג אבן אם כי האבן הוא קשה והמים רכים, עכ"ז מהתמדת הילוכם עושים בו רושם וכך על ידי התורה גם אם לבו כלב האבן המס ימס כו', ובפרט דשרשה הוא מבחי' הכתר וכמ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך כו' אנכי ה' אלקיך כו' וכתר אותיות כרת דמשם נמשך להיות וכל אויביך יכרתון כו' והיינו שנכרת ונאבד הרע דנה"ב ונהפך לטוב היינו שיהי' ג"כ בטל לאלקות כו'. וז"ש או יחזיק במעווי יעשה שלום לי שלום יעשה לי וארו"ל כל העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ושלום בפמליא של מטה ופי' שלום בפשמ"ע הוא התחברות אוא"ם המאציל בע"ס דאצילות, שזהו ע"י הכתר שהוא ממוצע בין המאציל אל הנאצלים כו', ומבחי'

שלום זה נמשך תוספות עוז וכח בנה"א ששרשו מכחי' אצי' כו', ושלום בפמליא של מטה הוא מה שמל' דאצי' נעשה כתר לבי"ע שנעשה קשר והתחברות דאצי' עם בי"ע שיאיר אור האצי' בבי"ע ועי"ז נעשה תשות כח הנה"ב, שמאחר שמאיר אור האצילות בבי"ע הרי עי"ז נעשה הביטול בבי"ע, והנה י"ב בקר דכריאה הם שרש ומקור נה"ב לכן עי"ז נעשה הביטול דנה"ב והו"ע ההתחברות דנה"ב ונה"א שגם הנה"ב יהי' בטל לאלקות כו'. וזהו שהתורה היא רפואה למחלה כמא' הנ"ל דקדושין שנקרא סם חיים כו' בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין כו' וכמא' וכולן פת במלח שחרית כו' כי המחלה היא ק"נ שממנה נמשכים התאוות רעות דנה"ב כו' כנ"ל והתורה מתשת את הנה"ב ומאכיד את הרע שבו ועושה שלום בין הנה"א והנה"ב שגם הנה"ב יהי' בטל לאלקות כו'.

ובאדר"נ ס"פ ט"ז אי' יצה"ר אין לו תקנה אלא בדברי תורה (ובכסא רחמים מהחיד"א ז"ל וז"ל ואע"ג דיש סגולות להכניעו כמו אם יהי' עניו באמת ומי שזכה ליראת שמים כתיקונה וכיוצא, כ"ז מועיל לינצל ממנו אבל ע"י עסק התורה מתקן היצה"ר עצמו ועושהו טוב וז"ש בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין דכמו שהתבלין מכשירין את התבשיל לאכילה כן התורה מכשרת את היצה"ר שיעשה טוב, וז"ש יצה"ר אין לו תקנה לו דייקא לעשותו טוב אלא בד"ת עכ"ל ודפח"ח והיינו כמשנת"ל בענין השלום בפמשמ"ט) שנאמר אם רעב שונאך האכילהו לחם כו' וה' ישלם לך א"ת ישלם לך אלא ישלים לך עכ"ל. ורש"י במשלי סי' כ"ה כ"א פי' אם רעב שונאך יצה"ר אם רעב הוא ואומר לך להשביעו בעבירות משוך א"ע לבהמ"ד והאכילהו מלחמה של תורה כו' וה' ישלם לך ישלימנו לך שלא יתגבר עליך עכ"ל (ולפמשנת"ל בענין ישלים לך הוא מעלה יתירה שיהי' היצה"ר ג"כ טוב כו' כנ"ל). ובגמרא סוכה דנ"ב ע"א פרש"י האכילהו לחם הפריחהו במלחמתה. של תורה מפרש לחם ג"כ ל' מלחמה, וכ"פ בלקו"ת ד"ה כה תברכו פ"ב, וע"פ חגור חרבך על ירך גבור פי' ג"כ מלחמה של תורה ובשבת דס"ג ע"א חגור חרבך על ירך גבור האי בדברי תורה כתי' ובמד"ר בראשית ס"פ כ"א ורבנן אמרי חרב תורה שנא' וחרב פיפיות בידם ולכן נתנה התורה על הר חורב דדרש במד"ר ג"כ ל' חרב וכמ"ש בפ' פקודי ס"פ ג"א חורב למה שבו נתנה התורה שנקראת חרב שנאמר רוממות כו' וחרב פיפיות בידם ובגמ' שבת דף פ"ט ע"ב הר חורב שירדה חורבה כו' וענין חרב פיפיות ב' פיות היינו שלא להשפיל א"ע בתאוות ושלא לבוא להתנאות כו' וכמ"ש בהוספות תו"א בד"ה ואני נתתי לך שכם אחד כו' : קיצור. יסביר אשר הרפואה להמחלה היא התורה שנק' לחם, שנותנת כח בנה"א להתגבר על הגוף ונה"ב. שלום בפשמ"ע ובפשמ"ט, עוז לנה"א ותושי' לנה"ב.

ה) והנה הגם כי התורה היא הרפואה האמיתית למחלה הנ"ל ולא לבד להחלישה ולהתיש כחה אלא גם להעבירה ולהסירה לגמרי ובכח ויכולת התורה להפוך מהות ועצם נה"ב לטוב כו' כנ"ל, מ"מ מצינו לרז"ל שאמרו ביומא דע"ב ע"ב עה"פ וזאת התורה אשר שם משה זכה נעשה לו סם חיים לא זכה נעשה לו סם המות כו'. ולכאורה הוא דבר פלא איך התורה שהיא מקור הרפואה ועץ חיים היא למחויקים בה תהי' בחי' סם המות ח"ו ולא זאת לבד שאינה רפואה לנפש תהי' עוד ההיפוך ח"ו. אך להבין זה צלהק"ת מה דאיתא במד"ר בראשית פי"ט ע"פ ויתפרו עלה תאנה, ארשב"י עלה שהביאה תואנה לעולם דסבר שע"ד תאנה היתה וכ"ה דעת ר' נחמי' בגמ' ברכות ד' מ' ע"א ולכאורה צ"ל והלא נמשלה תושבע"פ לתאנה וכמ"ש נוצר תאנה יאכל פרי', ודרשו רז"ל בעירובין דנ"ד סע"א למה נמשלו ד"ת כתאנה מה תאנה זו כל זמן שאדם מממשש בה מוצא בה תאנים (שאינן מתכשלות בבת אחת אלא היום מעט ולמחר מעט וכל שעה ראוי לאכול מהן) אף ד"ת כל זמן שאדם הוגה בהן מוצא בהם מעט וכ"ה במד"ר פ' נשא פי"ב דרמ"ח סע"ד למה נמשלה תורה בתאנה שרוב האילנות נלקטים כאחת והתאנה נלקטת מעט מעט (ולכן היא פטורה מן הפאה כמ"ש במשנה דפאה פ"א כלל אמרו בפאה כל שהוא אוכל כו' ולקיסתו כאחת והיינו לאפוקי תאנה שנלקטין א' א') וכך התורה היום לומד מעט ולמחר הרבה לפי שאינה מתלמדת לא בשנה ולא בשתים ועלי' נאמר נוצר תאנה ובגמ' ברכות דנ"ז ע"א תרואה תאנה בחלוס תורתו משתמרת בקרבו שנאמר נוצר תאנה יאכל פרי' (כי תאנה היא מל' ומל' פה תושבע"פ קרינן לה) הרי שתושבע"פ נמשלה לתאנה ואיך נאמר שע"ד תאנה הי'.

אך הענין הוא דהנה איתא בוח"א דרכ"א דעה"ח הוא תפארת ועה"ד היא מל' וז"ל שם סע"א ע"פ ותרוא האשה כי טוב העץ למאכל כו' בשעתא דברא קוב"ה לאדם כו' בעא מיני' לאתדבקא בי' בגין דישתכח יחידאי ובלבא יחידאי ובאתר דדבקותא יחידאי דלא אישתני ולא מתהפך לעלמין כו' הה"ד ועץ החיים בתוך הגן לבתר ספו מארחא דמהימנותא ושכקו אילנא יחידאי עילאה מכל אילנין ואתו לאתדבקא באתר דמשתני (ובמק"מ וז"ל כ' הרח"ו ז"ל בפ' אמור ע"ז סוד עה"ד נוקבא ובוה יבוא על נכון מ"ש בזהר בראשית שהחפא הי' שלא אכל מעה"ח קודם שאכל מעה"ד או ביחד עכ"ל) ומתהפך מגוונא לגוונא ומטב לביש ומביש לטב ונחתי מעילא לתתא ואתדבקו לתתא בשנויין סניאין כו' ודאי כדין אתהפך לבייהו בההוא ספרא ממש זמנין לטב זמנין לביש זמנין לרחמי כו' א"ל קוב"ה אדם שבקת חיי ואתדבקת במותא חיי דכתי' ועץ החיים בתוך הגן דאקרי חיים דמאן דאחיד בי' לא סעים מותא לעלמין אתדבקת באילנא אחרא הא ודאי מותא הוא לקבלך הה"ד רגלי' יורדות מות וכתי' ומוצא אני מר ממות את האשה ודאי באתר דמותא אתדבק ושביק אתר דחיי כו' כיון דחוו דאדם סניד לחאי אתר ואתדבק בי' כולחו

אתמשכו אבתרי' וגרים מותא לכל עלמא וכדין אשתני אדם לכמה גוונין זמנין דינא זמנין רחמי כו' עכ"ל הזהר. ופי' בוח"מ שם דמה שהמל' נק' עה"ד זהו מצד התלכשותה במט"פ (שהוא בעולם היצי') הנק' עץ הדעת מו"ר מחציו ומפה רע מצד הקלי' הנאחזות בו וכן נקראת אילנא דמותא כשמתלבשת בקליפה הנורם מיתה לכל העולם, אבל המל' בכחי' עצמה חלילה וחס כי היא אצי' וכולה חיים וטוב. וז"ש רגלי' יורדות מות כלומר מכותי' וכחינותי' יורדות ומתלבשות במות (ור"ל משא"כ תפארת הנק' עץ החיים גם סיבותיו אינן יורדות ומתלבשות במות ח"ו ועמ"ש בתו"א ד"ה לכן אמור בענין קוב"ה שאפי' בחי' זיו והוד מכחי' זו א"א להתלבש כו' וקוב"ה היינו תפארת כנודע מענין קוב"ה מצלי') וז"ש ג"כ הא ודאי מותא הוא לקבלך כי בחיותך מקושר שם המות הוא לנגדך כי לפתח חטאת רובץ. כיון דאדם סניד להאי אתר כלומר להאי אתר ולא רצה במדת התפארת אלא אדרכה הפרידה מן הת"ת ולקחה בר מבעלה מלובשת באילנא דמותא כולהו אתמשכו אבתרי' וגרים מותא כו' עכ"ל הזהרי חמה. ולכאורה כ"ז תמוה מהו החטא מה שנתדבק במדת המל' הלא היא ספי' קדושה ממדות דאצי' ואי' במ' הבחיר הובא בפרדס שעה"כ פ"ד שרצה הקב"ה ליתן מדה זו להאבות ולא רצו בה וזהו אכן מאסו הבונים כו' ודוד הי' מרכבה למדת המל' וכתי' בי' דוד מלך ישראל חי וקים כו' ובתח"מ כ' שהפרידה מן התפארת כו' וצ"ל הלא בזהר אומר רק שלא רצה במדת הת"ת והיכן מרומז שהפרידה כו' וחלא האבות גם שלא רצו במדת המל' מ"מ לא הפרידו אותה ח"ו ולמה כאן שאחו במדת המל' הפרידה ועוד זאת שאומר בזהח"מ שלקחה בר מבעלה מלובשת באילנא דמותא שנראה דהא בהא תליא כו' וצריכים להכין זאת :

קיצור. יקשה במרו"ל א) עה"ד תאנה היתה, והרי בה נמשלה תושבע"פ, מל'. ב) חטא אדה"ר שנתדבק במדת המל', שהפרידה מן הת"ת.

וא"ו) אך הענין יובן עפ"ש בוח"ג חקת דקפ"ב ע"א וז"ל ר"ש אמר ודאי מאן דנטיל סמא דמותא בלחודוי (עמ"ש במאה"ז ר"פ חוקת דקע"פ ע"ב שהובא לעיל) עלי' כתי' בכל עמלו שיעמול תחת השמש ומאן הוא תחת השמש הוי אימא דא סיהרא ומאן דאחיד סיהרא בלא שמשא עמלו תחת השמש ודאי ודא איהו חובא קדמא דעלמא (ר"ל חטא אדה"ר בעה"ד שהיא המל' הנק' סיהרא והפרידה מעץ החיים שהוא שמשא) ועל דא מה יתרון לאדם בכל עמלו לאדם קדמא (דהיינו אדה"ר) עכ"ל הזהר. והענין הוא דהנה כתי' כי שמש ומנן הוי' אלקי' שהם ת"ת שבו שם הוי' ומל' שהיא שם אלקים הם שמש ומנן דבאמת כולא חד שאע"פ שמכחי' שם אלקים נמשך שיהי' העולם יש

ו ס י י ב ז ח " מ : עדין ראה אנה"ק סכ"ו הובאה לקמן פי"א.
 כ נ ו ד ע מ ע נ י ן : ראה לקו"ת סוף הביאור לדי"ה בשעה שהקדמו. — להעיר מת"ח
 דרוש שני לפסוק אדה נא סכ"ד.

ודבר נפרד מהמת שיש מסך ופרגוד שזהו בבחי' המל' דוקא להיותה בבחי' ריחוק והתנשאות כו' וכמ"ש בלק"ת בהביאור דמי מנה פ"א ובפרדס שעה"כ ערך פרוכת כ' פרוכת נק' המל' כי היא פרוכת מסך כו' וכמשנת"ל בענין התחוות החומר שהיא בבחי' דבר ה' המל' דוקא כו' ומוזה נמשך מלך אלקי' על גוים שנמשך הארה גם לעמלק ועכו"ם כמבואר בזה"ב דצ"ו ע"א וזה"ע רגלי' יורדות מות כו', מ"מ באמת זהו הכל משם הוי' דהוי' הוא המהווה ולא שם אלקי' ומ"ש בראשית ברא אלקים הוא בכח שם הוי' דוקא רק שהוא ע"י שם אלקי' שהוא מדת ההסתר עי"ז יכול להיות מציאות היש משא"כ משם הוי' שהוא גילוי בחי' אוא"ם הכלי גבול א"א להיות מציאות יש כ"א ע"י אלקי' כו', אבל מי הוא המהווה הוא הש' הוי' כי השם אלקי' אינו מסתיר כלל על ש' הוי' ומאיר שם הוי' ע"י שם אלקי' רק שלגבי הנבראים הוא מסתיר שאינו נרגש בהם האור אבל באמת אינו מסתיר כו'. וכידוע ומבואר הענין בכ"מ.

וזה מצות היחוד וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקי' דהוי' ואלקי' כולא חד שהאלקי' אינו מעלים ומסתיר באמת על ש' הוי' וכמ"ש ביאור ענין זה באריכות במ"א ע"פ זה. ולכן באמת כולא קמי' כלא חשיב והעולמות והנבראים במלים במציאות לגמרי כזיו השמש בשמש שבמל בתכלית עד שאינו עולה בשם כלל כמו"כ הוא בהנבראים מאחר דאור הוי' מקור המהווים מאיר עליהם ע"י שם אלקי' ה"ה בתוך מקורם תמיד וה"ה במלים במציאות בתכלית וכמ"ש בסש"ב ח"ב פ"ג וכיארור הענין בפרקים שאח"ז ועמ"ש מזה בד"ה וידבר כו' את כה"ד רס"ד. וזה"ע ה' אחד כד אמליכת' למעלה ולמטה כו' איך שז' ריקיעים וארץ וד' רוחות העולם גם לאחר שנבראו ונתהוו ע"י שם אלקים ה"ה במלים ומיוחדים בתכלית באוא"ם ב"ה דכמו שקודם שנתהוו היו במלים ומיוחדים בתכלית באוא"ם כו' (שז"ע הוא ושמו בלבד כו' כמ"ש במ"א) כמו"כ לאחר שנתהוו ה"ה ג"כ במלים ומיוחדים בתכלית באוא"ם ב"ה כיון שבאמת אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים פי' אין אלקים המסתיר דש' אלקים אינו מסתיר כלל ממילא הכל במל במציאות כו', וכשמתבונן בכ"ז בהעמקת הדעת מתבטל עי"ז לגמרי מישותו וחמירותו כו', דכשמעמיק דעתו היטב איך שבאמת אין אלקים המסתיר ומאיר גילוי אוא"ם והעולמות במלים במקורם כביטול זיו השמש בשמש ונרגש הענין כנפשו (עם ווערט ביי איהם גופ דערהערט ע"י העמקת והתקשרות דעתו בזה) ה"ה מתבטל באמת מכל הישות והחומריות שלו ונעשה אצלו כליון ובטול כל הרצונות הזרות לגמרי מכל וכל וכמ"ש כלה שארי אשתאי גושמי' כו' וכמ"ש בלקו"ת ד"ה שה"ש בענין בחי' כלה הא', וכל חפצו

ורצונו הוא להכלל בעצמות אוא"ם ושיהי' גילוי עצמות אוא"ם לעין כל למטה ויהי' נראה ונגלה האמת כמו שהוא וכמו לע"ל דכתיב ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר שיהי' נראה ונגלה לעין כל איך שהכל הוא אלקות ואיך שבטל במציאות בתכלית כו'.

והנה ביטול הנ"ל הוא בחי' ביטול דיהו"ע, איך שכולא קמי' כו'. אמנם בחי' הביטול דיהו"ת הוא כמו שלגבי הנבראים הלא הש' אלקים מסתיר לגביהם, והן הן גבורותיו דעם היות שבאמת מאיר אור הוי' ממש על הנבראים ע"י ש' אלקים כו' כנ"ל מ"מ הוא מעלים ומסתיר א"ע שלא יהי' נרגש בנבראים ועי"ז הם נמצאים בבחי' מציאות יש כו', וכמ"ש במש"ב שם, והדעת וההתבוננות בזה הוא דעם היות שנעשה בבחי' מציאות יש מ"מ הרי יש כח אלקי שמהווה מציאותו ובכאו"א יש אור אלקי המחי' אותו תמיד כו'. אלא שהוא אינו מרגיש את הכח האלקי המהווה אותו ואף גם את האור והחיות שבו כו'. כי אם הי' מרגיש את הכח האלקי המהווה אותו הרי לא הי' במציאות יש כלל. וכמו"כ אם יהי' מרגיש את האור והחיות שהוא אלקות הי' בטל יותר וכמו מלאכים עליונים שמרגישים מציאות החיות שלהם כו' וכמ"ש במ"א. אמנם גם אם אינו מרגיש מ"מ ה"ה בלתי ספק הוא אצלו ומבין בשכלו היטב איך שיש כח אלקי המהווה ומחי' אותו ומבשרי אחזה כו' וכמ"ש במ"א, וע"י התבוננות הזו בהעמקת הדעת ה"ה בא לבחי' אהבה לאלקות והיינו שלא ירצה בחומריות וגשמיות העולם כ"א בהאלק' שבו, וכל דבר שעושה יהי' כוונתו לש"ש והיינו שירצה בהאלקות שבו כו'. אבל בזה לא יהי' בעבודה וביטול הרצונות לגמרי מאחר שכל עבודתו וההתבוננות שלו הוא כהכח האלקי המהווה את היש, הרי יש כאן מציאות יש ואיך יהי' בעבודה זו ביטול כל הישות לגמרי. וזה שייך רק בעבודה דיהו"ע הנ"ל שהוא מצד האוא"ם שלמעלה מבחי' התלכשות בישות היינו שמבחינה זו א"א להיות מציאות יש ולפי שמאיר בגילוי כנ"ל אדרבא משו"ז כולא קמי' כולא כו' כנ"ל, ובעבודה זו הוא ביטול כל הישות לגמרי וכל עשיותיו הגשמיים אינם גשמיים כלל, כי אם אלקות כי אינו שייך לישות כלל כו' וכמ"ש במ"א, אבל בעבודה דיהו"ת הרי יש לו שייכות אל היש ועשיותיו המה גשמיים ממש, אלא שאינו נמשך אחר הגשמיות והחומריות להתאוות אל התאוה הגשמית כ"א מפני שמוכרח הוא בזה וכוונתו הוא לש"ש כו' כנ"ל וכמו"כ הוא רוצה בהגילוי אלקות והו"ע לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך כו'.

קיצור. יקדים אשר ההתהוות היא משם הוי' ע"י שם אלקים. מצות היחוד דהוי' ואלקים כולא חד, ביטול דיהו"ע דאין שם אלקים מסתיר, ממילא הכל בטל במציאות באוא"ם. ביטול דיהו"ת דכח אלקי מהווה ומחי' מציאות היש.

ז) והנה הגם שהעבודה הנ"ל דיחו"ת היא מדת כל אדם, ורוב הנשמות דעכשו עבודתם הוא בבחי' הביטול דיחו"ת ובוה צריכים להשתדל לעבוד עבודה אמיתית זו שתהי' באמת, ומעט מן המעט מאד המה השייכים לאמיתית העבודה דיחו"ע ובני עלי' מועטים המה וכפרט בדורות אלה, ומ"מ אי' במש"ב פי"ד שכאו"א צריך לקבוע לו עתים ג"כ לשית עצות בנפשו להיות מואם ברע כו' וההיפך להתענג ולשמוח בה' כו'. ובפמ"א כ' דלעולם אל יוציא אדם עצמו מן הכלל לכן יתכוון ליחד ולדבקה בו ית' מקור נפשו האלקית ומקור כו' ואף שלהיות כוונה זו אמיתית בלבו כו' מ"מ יש לכל אדם להרגיל עצמו בכוונה זו כו' יעו"ש. דלכאורה אינו מוכן מפני מה צריך לייגע ולהרגיל א"ע לבוא מעט מזעיר עכ"פ ואפילו בדרך דמיון (ר"ל שאינו אמיתית בתכלית שיהי' לבו חפץ באמת כו' אך לא דמיון הוא כו') בעבודה ויחוד זה, מאחר שאין זה ממדריגתו והלא כל אחד צריך להכיר את מקומו כו'.

אך הענין מבואר בתו"א ד"ה בחדש השלישי איך שבהכרח שתהיה העבודה דיחו"ע בכאו"א, דבעבודה דיחו"ת בנקל הוא שיפול ממדריגתו ח"ו ויהי' יש גמור כו' כי מאחר שהעבודה היא בבחי' הכח האלקי שמהווה את היש ומתלבש בהיש דעולמות ונכראים ונמשך מזה להיות מלך אלקים על גוים שנמשך הארה גם בלעו"ז להחיותם כנ"ל, ובפרט שכל ההעלמות וההסתרים שרשם הוא מבחי' ההעלם דשם אלקים וז"ע ק"ך צירופים דשם אלקים שמהמ"ח צירופים האחרונים יונקים גם אדמת בני חס כו' ועמ"ש בתו"א פ' מקץ בד"ה נ"ח מצוה להניחה כו' ובהביאור, ולכן על עבודה זו יש כמה מונעים ומעכבים מצד חומריות וישות העולם בכלל וגופו ונה"ב שלו בפרט, ובפרט מההעלמות וההסתרים שמצד הלעו"ז שנעשה כמה מניעות ועיכובים כו' ולהיות שגם בעבודה במדרי' זו הרי לא נתבטל ישותו לגמרי ויש לו שייכות לישות העולם כו' כנ"ל ולזאת אין בכח נפשו לעמוד נגד כל המניעות והעיכובים מהנ"ל ולהתגבר עליהם כו'. ואדרבה חומריות וגשמיות גופו ונה"ב שלו וכל הענינים שלו המה מתגברים עליו ומעלימים על נפשו יותר ומורידים אותו להימשך אחריהם ואין ביכולתו לצאת כו'. ובפרט כאשר לא הומהרה נפשו מעונות (עון הוא ל' עוין ועיקום שמעווה ומעקים דרכו כו' והיינו גם בדברים המותרים שאינם לש"ש כו') הרי כשל בעוני כוחי שנחלש כח הנפש ונעשה מסך מבדיל וכמ"ש כי אם עונותיכם מבדילים כו' שאינו יכול לעלות ואדרבה מורידו כו', ולזאת בהכרח הוא שכאו"א ייגע א"ע לבוא לבחי' הביטול דיחו"ע שזהו האוא"ם שלמעלה מגדר העולמות ולגבי' כל העולמות והנכראים כלא ממש שבטלים במציאות ממש כו' כנ"ל ולכן בבחי' ומדריג' אינו שייך להיות מלך כו' על גוים כו' וכמ"ש בזח"ב

דצ"ו ע"א בר שמא יחידאה בריר כו' יעו"ש, ולכן מבחי' ומדרי' זו אדרבה יתפרדו כל פועלי און כו' שמתבטלים כל המניעות והעכובים שמצד ישות העולם ומצד הקלי' ומט"א שמתבטלים לגמרי לגבי גילוי אור זה. וכן גם בעבודה בנפשו בבחי' ומדרי' זו הוא בביטול כל ישותו לגמרי כו' כנ"ל, ולואת העבודה הזאת היא הנותנת כח ועוז בנפשו ומחלשת כח הגוף וכו' שביכולתו להתגבר על חומריות וגפות הגוף ונה"ב כו'. והגם שעבודה זו אינה אמיתית שלא הגיע למעלה ומדרי' זו, מ"מ מאחר שעצם הענין מובן היטב איך שבאמת הוי' ואלקי' כולא חד שהשם אלקי' אינו מעלים ומסתיר על הש' הוי' ומאיר גילוי שם הוי' ממש ע"י השם אלקי' וממילא העולם וכל הנבראים שבו בטלים במציאותן בתכלית כביטול זיו השמש בשמש כו' וביכולתו להרחיב דעתו וכינתו בזה להשיג כ"ז בהשגה גמורה, הנה ע"י העמקת והתקשרות דעתו בזה יתעורר בלבו באמת באותו שעה עכ"פ שיחפוץ ביחוד וביטול זה. ואם כי אינה אמיתית בתכלית מ"מ מעט מועיר חפץ לכו בזה באמת ומסייע לו בזה האהבה המבקעת שבלב כל ישראל כו' וכמ"ש בס"ב פמ"א, ולפי שעה עכ"פ מתבטל ישותו ע"י ההתבוננות והעמקת הדעת בענין הנ"ל, וכמ"ש במ"א. דכאשר מתבונן בה' אחד איך שכל ישות העולם בטל במציאות ממש ומציאות הנמצאים דעולם שלמטה הוא כמו מציאותם באצי' ממש כו' עי"ז מתבטל ישותו באמת בשעה ההיא עכ"פ, וגם בכל עת שיזכור יחוד וביטול זה כל היום פועל ענין ביטול הישות באמת לפי שעה ואם כי אינו אמת גמור בתכלית ומשו"ז נפסק אח"כ וחוזר לישותו מ"מ הוא בעת ההיא במדרי' הביטול דידו"ע כו'. ועי"ז יוכל להיות עבודתו בבחי' יחו"ת עבודה אמיתית כי ע"י הביטול הזה נחלש חומריות וגפות גופו ונה"ב שלו וכל עניני העולם שלו ומתחזק כח הנח"א שלו שיוכל להתגבר על הגוף ונה"ב להכניעם ולבררם כו' :

קיצור. יסביר אשר אף דעבודה דידו"ע באמיתית מועטים השייכים אלי', מ"מ הכרח לכאו"א להשתדל בזה, ואז, לפי שעה עכ"פ, יחפוץ בזה באמת. בעבודה דידו"ת בנקל יפול ממדריגתו מאחר שההתבוננות היא בהכח האלקי המתלכש בהיש והארתו נמשך גם בלעו"ז, והעבודה אינה בביטול כל ישותו.

ח) וזהו שנצטוינו במצות ק"ש פעמים בכל יום שחרית וערבית ועיקר הכוונה הוא בפסוק ראשון דהיינו ליחדו כו' רקיעים וארץ וד' רוחות וכמארו"ל כד אמליכתי' למעלה ולמטה ולד' רוחות כו' וכמבואר בשוש"ע או"ח סי' ס"א, ואף גם מי שלא הגיע למעלה ומדרי' זו מחויב בקיום מצוה זו. ומובן מזה שביכולת כאו"א לקבל עליו יחודו ואחדותו ית' (וכ"ה הל' בספרי מצות ק"ש כו' ירצה שבה אנו מקבלים עלינו יחודו ומלכותו ואלקותו והשגחתו כו', כי פשוט הדבר שענין הכוונה אינה שתהי' מן השפה ולחוץ ולא תהי' שייכה אליו שאין זו כוונה כ"א שיקבל יחודו ית' עליו היינו שיהי' הוא בטל ומיוחד כו') והיינו כנ"ל לפי שכאו"א

יכול להבין ולהשיג את יחודו ית' ולהתבונן בזה ובהתקשרות דעתו בהענין ה"ה מתבטל מישותו לגמרי לפי שעה ומתייחד ביחודו ית' בבחי' היחוד דיהו"ע. וגם כי אין זה לאמת לאמיתו מ"ם הוא אמת באותה שעה וכן בכל עת שנזכר ע"ז כנ"ל, וזה מחוייב כאו"א לייגע א"ע ולהגיע לזה. אם כי עבודתו האמיתית לפי מדריגתו היא העבודה דיהו"ת בכיטול היש לבד מ"ם מחויב לכוא לידי ביטול דיהו"ע בכדי שתהי' עבודתו בהעבודה דיהו"ת עבודה שלימה ולא יפול ממדריגתו ח"ו אדרבה יוסיף אומץ כח ועוז שתהי' עבודה תמה, ובלי ביטול ויחוד זה א"א שתהי' עבודה שלימה כו' כנ"ל.

וְז"ש אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, מצרים הם המיצרים וגבולים שמצד הגוף ונה"ב שמגבילים את הנפש ומונעים ומעכבים עליו מעבודתו להתקשר באלקות ואדרבה מורידים אותו למשך אחריהם כנ"ל וכמשנת"ל דמצרים הוא ענין תאות גופניים כו', ובכדי שיהי' יציאת מצרים זהו ע"י שאנכי הוי' אלקיך שנמשך מבחי' אנכי מי שאנכי בחי' עצמות או"ם בבחי' הוי'. דש' הוי' זהו מה שאנכי בחי' העצמות דאו"ם נתצמצם ונתלבש בהד' אותיות הוי' והוא אלקיך ממש שתהי' הוא אלקיך בבחי' ביטול דיהו"ע ועי"ז נעשה היציאה ממצרים, משא"כ בלעדי זאת אף גם אם יש העבודה דיהו"ת א"א להיות היציאה ממצרים מאחר שהכח האלקי הזה הוא שבא להוות מציאות היש ומתלבש בהיש להחיותו ונמשך הארה מזה גם להע"ש כו'. והאדם בעבודתו במדרי' זו יש לו שייכות לישות וגשמיית הגוף ונה"ב וכל הענינים השייכים אליו וא"כ הרי א"א שיצא בזה מן המצרים וגבולים דגוף ונה"ב. ואם היות כי ענין העבודה בזה הוא שיהיו הענינים הגשמיים לש"ש לבד כו' כנ"ל הנה גם אם תהי' העבודה הזאת אמיתית בעצמה היינו שלא ירצה כלל בשום דבר מהדברים הגשמיים כי אם במה שמוכרח מצד ההכרח לבד לקיום גופו ותהי' כוונתו לש"ש ולא להנאת עצמו כלל. מ"ם הרי לא יצא מן הישות לגמרי היינו שלא נתבטל ישותו לגמרי כ"א ביטול היש לבד והוא שהיש תופס מקום אצלו עדיין, וגם הרי בעת האכילה עד"ם הרי הוא מרגיש עכ"פ את הטעם והעונג בזה כעל כרחו שלא ברצונו (כי רק בצ"ג העובדים עבודתם בבחי' יחו"ע באמת אינם מרגישים שום טעם ותענוג גשמי בשום דבר מהדברים הגשמיים כו'. וכמ"ש במ"א בענין ששבת מצוה לענגו באכו"ש לפי שאז הוא תענוג אלקי ולא תענוג גשמי. וזהו"ע צדיק אוכל לשובע נפשו כו') וזה מורידו לפי שעה וצריך עוד יגיעה לגרש תולדות ההרגש הזה כו'. (משא"כ כשיש הכיטול דיהו"ע אף מעט מזעיר אז גם שמרגיש טעם ועונג המאכל

ש ש ב ת מ צ ו ה ל ע נ ג ו : תו"א ר"ם חיי שרה. סי' המצות להציץ מצות לא תבערו אש. — להעיר מתו"ח ד"ה בעצם היום הזה פרק י"א.

(להיות מדריגתו הוא בכחי' יחו"ת אך כשמעורב בזה בכחי' יחו"ע) אין זה מורידו לפי שאינו גונע אליו כ"כ וע"ד המבואר במ"א בענין יודעי טוב ורע שאינו ידיעה והרגש פנימי כו' ונמצא הרי לא יצא ממצר הישות לגמרי גם אם עבודתו בכחי' יחו"ת היא באמת.

ובאמת כשלא מעם מעם ביטול היש שמצד בחי' יחו"ע א"א שתחי' העבודה שמכחי' יחו"ת עבודה אמיתית שאינו מבטל רצונו מהדברים הגשמיים, והיינו גם אם ביטל הרצונות בעת התפלה, הוא רק דמיון חיצוני וכשבא לידי דבר הגשמי שוכח על הביטול או שאינו יכול לעמוד על נפשו והיינו גם להתאות תאוה בדברים המוכרחים וגם להתאוות בדברים המותרים לו. וכ"ש שבעת עסקו בהדבר הגשמי כמו בעת אכילה הוא נהנה ומתענג בזה כו'. וא"כ הרי הוא בתוך המיצר ממש כו'. ונמצא דבהעבודה דיהו"ת לבד בלי הביטול דיהו"ע ה"ה בתוך המיצר וההגבלה דהגוף ונה"ב ואיך שיהי' לא יצא מתוך הישות לגמרי, ולזאת ישות וחומריות הגוף ונה"ב ה"ה מונעים ומעכבים עבודתו ומורידים אותו עוד יותר ויותר כו' :

קיצור. ימשיך ביאורו אשר רק ע"י יחו"ע תחי' עבודתו ביחו"ת שלימה ויצא מהמיצרים דגוף ונה"ב.

(ט) וזהו דאנשי יריחו היו כורכין את שמע ולא היו מפסיקין בין אחד לואתבת. כי ע"י קבלת בחי' אחד דהיינו בחי' יחו"ע אתכפיא ספ"א ואתהפכא חשוכא לנהורא לפי שאין להם שום אחיזה בכחי' זו ונעשה עי"ז ביטול הישות לגמרי אשתיצי גושמא כו' כנ"ל. משא"כ בשכמל"ו הרי כתי' מלך אלקים על גוים כו' שיש להם אחיזה בסוף ותחתיות מדרי' זו וכן בעבודה יש לו שייכות אל הישות וא"א להיות ביטול הישות לגמרי וא"כ ה"ה מורידו לימשך אחר הישות כו'. ומ"מ אין הלכה כאנשי יריחו כי צ"ל העבודה דיהו"ת בכדי לברר את הגוף ונה"ב, דבהעבודה דיהו"ע אינו בדרך ברור כ"א בכחי' ביטול (וכמו באכילה דשבת שאין זה ברור כו') ויש מעלה גדולה בעבודת הברורים מצד שרש ומקור הגוף ונה"ב שלמעל' משרש הנה"א שעיי"ז מתוסף אור וחיות בנה"א דורכ תבואות בכח שור כו' ובשביל זה חי' ירידת הנשמה בגוף דוקא כו'. ועבודת הכירורים הוא בכחי' יחו"ת דוקא. ולזאת צ"ל העבודה דיהו"ת אלא שצ"ל בזה ג"כ בכחי' הביטול דיהו"ע אף במעט מזעיר עכ"פ שאז תחי' העבודה דיהו"ת אמיתית שלא ירצה בהתענוגים הגשמיים (והמבין יבין שאין זה ביטול הרצונות לגמרי שמתבטל מהות הרצונות דנה"ב שזהו בהעבודה דיהו"ע דוקא שהוא ביטול הישות שמתבטל לגמרי בעצם מהותו. וכאן הוא רק שלא יהי' הרצון בפועל בגילוי כו' היינו שלא ירצה בפועל (ומכ"ש שלא יעשה כו') כי פעל

ה מ ב ו א ר ב מ " א : ראה תוי"א ד"ה ויאמר כו' לדעת טוב ורע. תוי"א ד"ה והנחש הי' ערום.

החלישות וההכנעה בנה"ב שלו שלא ירצה בפועל כו') ולא ימשך אחרי
הישות בדברים המותרים, והמוכרחים יהיו בכוונה לש"ש והרגש הישות
שיש בע"כ בענינים אלו אינו פועל עליו לרעה ח"ו כנ"ל.

וזדו שארז"ל בפסחים דנ"ו ע"א בענין בשכמל"ו משל לבת מלך שהריחה
ציקי קדירה אם תאמר יש לה גנאי לא תאמר יש לה צער
הביאו עבדי' לה בחשאי. בת מלך היא בחי' מל' וכידוע בענין
רני ושמחי בת ציון ובענין בת היתה לאכרהם אבינו כו' דבת
היא בחי' מל' ומה שהריחה ציקי קדירה היינו הריח מעבודת
הבירורים דבחי' יחו"ת, דציקי קדירה הן התבלין שנשארי'
בשולי הקדירה שיש בזה קיוהא וחריפות. והיינו כמ"ש במש"ב
פכ"ז בענין ועשה לי מטעמים שיש ב' מיני מעדנים א' ממאכלים ערכים
ומתוקים והב' מדברים חריפים או חמוצים רק שהם מתובלים ומתוקנים
כו' והן ב' מיני נח"ר א' מביטול הספ"א לגמרי ע"י עבודת הצדיקים
בהכיטול דיחו"ע. והב' כד אתכפיא ספ"א ע"י העבודה בבחי' יחו"ת
שהו"ע בירור הנח"ב והתענוגים מדבר חריף המתובל כו', ועז"א משל
לבת מלך שהריחה ציקי קדירה והוא התענוג מתבירורים וצריכה לירד
ולחוות מציאת היש עד שיומשך חיות גם להע"ש ועי"ז יהי' הבירור.
תאמר היינו שתימשך ותתפשט בזה יש לה גנאי שהרי נמשך חיות גם
לספ"א ויש להם אחיזה בסוף ותחתית המדריגות ובענין נחש כרוך על
עקבו כו', והוא הנקרא גנאי כו', לא תאמר יש לה צער שתרי מעלת
הבירורים גדול מאד כו'. הביאו לה עבדי' בחשאי והיינו שהתקינו לומר
בשכמל"ו בחשאי. וי"ל דענין בחשאי היינו שיהי' בזה הכיטול דיחו"ע
דז"ע בחשאי וכמו צלותא בחשאי קול דממה דקה שזהו בבחי' ביטול
אמיתי דוקא כידוע. וכאשר בהעבודה דיחו"ת יש בזה מעורב ג"כ בחי'
הביטול דיחו"ע כנ"ל אז לא יהי' מזה יניקה ופועל הבירור בפוב כו'
כנ"ל, (וזהו ג"כ ענין יחוד הוי' ואלקים שהוא יחוד יחו"ע ויחו"ת כו') :

נמצא העולה מכל הנ"ל דבחי' יחו"ת לכד בלי יחו"ע א"א שתהי'
אמיתית בעצמה ובאיוזה אופן שתהי' אינו יוצא בזה מן ישות
הגוף ונה"ב כי יש לו שייכות אל הישות וממילא הישות מתגבר עליו
וה"ה יורד ונופל ממדריגתו כי ישות וחומריות הגוף ונה"ב מורידים
אותו כו' והיינו לפי שבמדרי' זו יש אחיזה לחיצונים הן בהכח האלקי
למעלה והן בהנה"א למטה וזהו מפני שהם שייכים אל היש ומתלבשים
בו ומשו"ז ג"כ יכול להיות בזה התגברות הישות שמוריד את הנפש
כו' והו"ע גלות השכינה למעלה וגלות הנפש למטה כו' וצריך להיות

ב ע נ ין ר נ י ו ש מ ח י : תו"א ביאור לדיה רני ושמחי (השני).

ב ע נ ין ב ת ה י ת ה : רמב"ן על התורה בראשית כו, א. אור התורה — להציצ

— די'ה ה' בך.

נ ח ש כ ר ו ך ע ל ע ק ב ו : ראה תו"ח די'ה וישכם לבן פיו. ולהעיר מסוף

הדרוש דיום אחש"ם — בהמשך והחרים תרלי"א.

בחי' הביטול ויחוד דיוח"ע מעט מזעיר עכ"פ ואז תחי' העבודה דיוח"ת אמיתית ולא יפול ממדריגתו אדרבה יתגבר על הגוף ונה"ב להכניעם ולבררם כו' ושניהם כאחד דוקא טובים שיהיו ב' הבחי' בחי' יחו"ע ובחי' יחו"ת כו' :

קי"צור. יבאר דענין העבודה דיוח"ע הוא ביטול, דיוח"ת בירור והמעלה בזה דורב תבואות בכח שור. ויבאר המשל דבת מלך, מל', שהריחה ציקי קדרה, עבודת הכירורים, הביאו לה בחשאי, ביטול דיוח"ע.

יו"ד) וז"ל מה שכתב בזהר הנ"ל דפ' חוקת מאן דנטיל סמא דמותא בלחודוי עלי' כתי' בכל עמלו כו' ומאן הוא תחת השמש הוי אימא דא סיהרא ומאן דאחיד סיהרא בלא שמשא כו' והיינו כשאוחז בבחי' מל' לבד בלא שמשא שהוא בחי' ז"א. עם היות דמל' היא ספי' קדושה בתכלית. מ"מ מפני שהיא מקור היש ונמשך מזה להיות מלך אלקים על גוים שיש אחיזה לחיצונים במדרי' זו ה"ה אוחז בבחי' סמא דמותא מפני שממילא יהי' בזה התגברות החיצונים שיתגברו על אור הקדושה כו' כ"א צ"ל יחוד שמשא וסיהרא להמשיך אור מבחי' ז"א שאינו שייך אל היש כלל ואין שום אחיזה לחיצונים ח"ו במדרי' זו, אדרבא במדרי' זו מתבטל היש וכולא קמי' כלא חשיב וכמו"כ יתפרדו כל פועלי און באור זה, ואז לא יהי' יניקה גם מבחי' המל' ואף שמתלבשת בהם אדרבה היא פועלת הבירור בהם כו', וכן הוא בעבודה כשאוחז בבחי' יחו"ת לבד בלי יחו"ע יפול ממדריגתו מפני שיש לו שייכות אל היש והישות מתגבר עליו ומורידו כו'. כ"א צ"ל בחי' יחו"ע ואז גם שמתלבש בהנה"ב לבררו שזהו ע"י העבודה דיוח"ת לא יפול ממדריגתו ח"ו ואדרבה יברר את חנה"ב כו' וז"ש ודא הוא חובא קדמא דעלמא דחמא אדה"ר הי' שאחוז בבחי' מל' לבד ולא רצה בבחי' הת"ת שנקר' שמש הוי' והיינו שלא רצה בבחי' הביטול דיוח"ע להיות כביטול זיו השמש בהשמש כו' כ"א עמלו תחת השמש בבחי' מל' לבד ועי"ז נפל בתוך הקלי' וספ"א. וזהו שנתדבק בעה"ד, דעה"ד הוא בחי' מל' דרגלי' יורדות להחיות הע"ש כו' וכשמתדבק בבחי' עה"ד בלא בחי' עה"ח ז"א. אז ה"ה מתדבק כמותא כי אז נעשה התגברות החיצונים כו', וז"ש בזהר דפ' ויחי אתדבקת באילנא אחרא הא ודאי מותא הוא לקבלך הה"ד רגלי' יורדות כו'. ועם היות שהוא לקבלך לבד כי רק רגלי' יורדות מ"מ אומר על זה שבקת חיי ואתדבקת כמותא כי כאשר הוא בלחודוי ממילא מתגברים החיצונים, כ"א צ"ל גם בחי' עה"ח וכמ"ש המק"מ בשם הרח"ו ז"ל שהי' צריך לאכול קודם מעה"ח או שיהיו ביחד שיהי' יחוד עה"ח ועה"ד ואז גם בבחי' עה"ד לא יהי' אחיזה לחיצונים אדרבה היא מכררת אותם כו', ובחי' המל' או בבחי' אלקים חיים, ומלך עולם דהיינו שיש בזה עוד יתרון מצד הכירורים וכמו שיהי' לעתיד שהמל' תהי' בבחי' א"ח עמ"ב* מצד הכירורים כו' וכמשנת"ל בענין מאה"ז דר"פ חוקת דכאשר סמא דמותא אתהפך לחיים אז הוא תכלית הטוב

והחיים כו'. וזהו שדוד הי' מרכבה למדת המל' היינו שקשר מדת המל' עם הת"ת וכמו שאמר ואמרתם כה לחי שקשר וחבר בחי' כה מל' עם בחי' חי שהוא בחי' ז"א ואז המל' נק' אלקים חיים וזהו דוד מלך ישראל חי וקיים כו' (ועמ"ש בענין ואמרתם כה לחי בלקו"ת ד"ה שוש אשיש פ"ב) אבל אדה"ר שנתדבק בבחי' המל' לבד בלא בחי' הת"ת אז היא בבחי' סמא דמותא כו'. וז"ש בזה"ח שהפרידה ולקחה בר מבעלה מלובשת באילנא דמותא כו' שע"י שלקחה בר מבעלה הפרידה בבחי' ישות ופירוד ואז ממילא מתלבשת ביותר באילנא דמותא, שנעשה התגברות החיצונים והו"ע גלות השכינה כו' כנ"ל. ועמ"ש בת"ז תי' ס"ו בתחלתו כד ה' הות יחידא מיני עאלת בין טוב לרע כו' עכ"ל. וצריכים לחכמה עם ז"א וכמו דוד המע"ה שחבר כה לחי כו' כנ"ל. וזהו שארז"ל בסנהדרין דל"ח ע"ב אדה"ר מושך בערלתו הי' כי שרש הסתר הערלה נמשך משם אלקים כו' כנ"ל שכשמפריד' ש' אלקים משם הוי' נמשך מזה להיות הסתר והעלם גמור כו'. וזהו מושך בערלתו הי' שהמשיך בחי' הסתר הערלה ע"י שהפריד שרש כל ההסתרים מבחי' שם הוי' שנמשל לשמש כו'.

וזהו ג"כ דעת רשב"י במד"ר שסובר עה"ד תאנה היתה. תאנה היא בחי' מל' ולקח תאנה היינו שאחו בבחי' מל' בר מבעלה והפרידה מהת"ת ועי"ז הביא תואנה ויללה בעולם שנעשה התגברות החיצונים וגרם מותא כו', ולכן אח"כ כשעשה תשובה נא' ויתפרו עלה תאנה ואומר במד"ר שם א"ר יצחק קלקלת עובדך סב חוט וחיימ. פי' קלקלת עובדך ע"י פירוד עה"ד סב חוט וחיימ, היינו ענין ויתפרו עלה תאנה לחבר את התאנה בחי' עה"ד עם עץ החיים, והיינו חיבור בחי' יחו"ע עם יחו"ת כמשנת"ל שגם ביחו"ת יהי' מעורב בחי' הביטול דיחו"ע ואז הוא בבחי' חיים וטוב :

קיצור. יתרץ קושיתו, אשר זהו חטא אדה"ר דאחו במל', יחו"ת, בלא הת"ת יחו"ע. משא"כ דוד שחיבר כח לחי, כי צ"ל חיבור עה"ד ועה"ח.

(יא) והנה כמו שנת"ל בענין יחו"ת ויחו"ע דביחו"ת בהכרח שיהי' ג"כ בחי' יחו"ע ובאם לאו הוא בחי' אתר דמותא מצד אחיות החיצונים ונופל ממדריגתו ר"ל כו'. כמו"כ יוכן ג"כ הענין בעסק התורה דתושבע"פ נמשלה לתאנה ותאנה היא עה"ד כדעת הרשב"י במד"ר ור"נ בגמרא, ולכאורה נפלא הדבר איך שייך לומר על תושבע"פ שהיא עץ הדעת כו'. ובאמת מבואר כן ברע"מ פ' נשא דקכ"ד ע"ב דתושבע"פ היא אילנא דטו"ר. אמנם אין הכוונה על התורה עצמה שהיא ח"ו בחי' אילנא דטו"ר אלא מצד ההתלבשות שלה וכמ"ש באגה"ק על מא' רע"מ הנ"ל כי הלכות התורה נתלבשו בדברים גשמיים כו' המחליף פרה בחמור

ושנים אוחזין במלית, כן כל ההלכות הם בדברים הגשמיים וכשלומד ההלכות ה"ה עוסק בענינים גשמיים יכול להיות בבחי' יש ודבר ויוכל לשכוח על ה' נותן התורה וישכח שהיא חכמתו ורצונו ית' כו'. ואינו דומה כמו תושב"כ שנרגש בה יותר האור האלקי כי לא נתלכשה בלבושים גשמיים כ"כ ובפרט שבכל ענין אומר וידבר ה' ויאמר ה' וחותם בכמה פרשיות אני הוי'. אבל בתושבע"פ לפי שנתלכשה בלבושים גשמיים ה"ה מעלימים ומסתירים על האור והוא מרגיש בלימודו רק הענין הגשמי שעוסק בו והשכל הגשמי המלוכש בו והוא רחוק מאלקות. ובפרט שכל ענין תושבע"פ הוא לברר בירורים וכמו ר"י כולחו תנווי בניזקין הוה שמתלכש ג"כ במענות של שקר לברר האמת מן השקר, וכן בעניני איסור והיתר להבדיל בין האסור אל המותר ובין הפסא אל המהור כו'. הרי שהיא מתלכשת בלבושים דמו"ר ממש ומשו"ז נק' אילנא דמו"ר לפי שהמברר מתלכש בלבושי המתברר ונק' ע"ש המתברר כו'.

וְלִכְּן צ"ל עסק התורה באהוי"ר דוקא וכמ"ש בתיקונים דאורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא ולא יכלא לסלקא ולמיקם קדם ה'. ולכאורה הוא תמות מפני מה לא יכלא לסלקא ולמיקם והלא היא קדושה גמורה חכמתו ורצונו ית' ואיך לא יכלא כו' אלא שזהו מצד הלבושים בענינים הגשמיים ובעניני טו"ר דכשלומד בלא אהוי"ר הנה הלבושי דמו"ר המה נדבקים בתורתו ונגררים אחרי' ומשו"ז לא יכלא לסלקא כו' ונשארת למטה כו'. ולזאת צ"ל לימוד התורה באהוי"ר כמ"ש במש"ב פל"מ ואז יהי' לימוד התורה שלו לשמה כמ"ש במש"ב שם יעו"ש, היינו למלאות רצונו ית' וגם לקשר נפשו ולייחדה בה' ע"י התורה וכמש"ש ספ"ה ופמ"א. וז"ל שם פמ"א וזהו שתקנו בתחלת ברכת השחר כו' ואתה עתיד כו' לכן מעתה אני מוסרה ומחזירה לך לייחדה באחדותך וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא והיינו ע"י התקשרות מחשבתי במחשבתך ודיבורי בדיבורך ובאותיות התו' והתפלה כו' עכ"ל. ועי"ז הוא מייחד ג"כ שורש ומקור נפשו היינו בחי' מל' לייחדה בה' כו' וכמ"ש במש"ב פמ"ה עוד יש דרך ישר לפני איש לעסוק בתומ"צ לשמן ע"י מדתו של יעקב אע"ה כו' ובס"פ לעורר ולהמשיך משם ר"ר על כל הנשמות ועל מקור כנס"י להעלותן מגלותן ולייחדן ביחוד העליון אוא"ס ב"ה בבחי' נשיקין כו' דהיינו התקשרות דבור האדם בדבר ה' זו הלכה, וכן מחשבה במחשבה כו'. וזהו ג"כ ענין בירור ועליית ההלכות עצמן מהלבושים דעה"ד טו"ר כו' וכמ"ש באגה"ק סי' כ"ו על מא' הרע"מ הנ"ל דעיקר עבודת האדם ועיקר עסק התומ"צ הוא לברר הניצוצות כו'. וז"ל שם בסוף הענין וכל דברי תורה ובפרט דבר הלכה היא ניצוץ מהשכינה שהיא היא דבר ה' כדאי' בגמ' דבר ה' זו הלכה סוד מל' דאצי' המלכשת לחכ' דאצי' ומלוכשים במל' דיצי' וירדו בק"נ בשבה"כ וז"ש בגמ' כל תעוסק בתורה אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאלו פראני ואת בני כו'. וכ"ז הוא בלימוד התורה לשמה דהיינו שלומד באהוי"ר ואז עסק תורתו הוא לשמה דהיינו לקיים רצונו ית'

ולהעלות את בחי' המל' שהיא היא הדבר הלכה שלומד שנתלבשה בלבושי נוגה וכמו"כ להעלות ניצוץ נפשו האלקית ולהעלותו ולייחדן ביחודו ית' כו'. אבל כאשר לומד תורה בלא אהוי"ר ומטילא הלימוד הוא שלא לשמה וכמש"ש בפל"ט ואז גם אם אינו שלא לשמה ממש אלא לומד סתם לא יכלא לסלקא ולמיקם כו' מפני שנדבקים בת הלבושים דעה"ד טו"ר ונשארת למטה כנ"ל :

קיצור. יתרון קושיתו כי תושבע"פ, תאנה, נק' אילנא דטו"ר מצד התלבשותה בדברים גשמיים וענינה לברר בירורים, ולכן בלא דו"ר לא יכלא לסלקא, גם אם אינה שלא לשמה ממש.

יב) אמנם כמו שנת"ל בעבודה בענין בחי' יהו"ת דעם היות שהוא ג"כ ביטול. מ"מ אם בלא הביטול דיהו"ע מעט מזער עכ"פ הלא יפול ממדריגתו ומתדבק באילנא דמותא כו'. כמו"כ הוא בעסק התורה כאשר לומד תושבע"פ סתם בלא אהוי"ר ולא לשמה דהיינו שאינו מערב בה בחי' עה"ח שהוא האהוי"ר והכוונה הנ"ל כ"א לומד סתם. הנה מחמת ההתלבשות בלבושים הגשמיים וכל עסקו הוא בענינים גשמיים ובשכל והשגה גשמיות ובפרט שנתלבשה בלבושים דטו"ר איסור והיתר כו'. הנה נעשה עי"ז יש ודבר ויפול הנופל ממנה וסוף הדבר הוא שילמוד שלא לשמה ממש לשום איוה פני' לכבוד עצמו כגון להיות ת"ח וכהאי גוונא כמו בשביל פרנסה וכמ"ש הרח"ו ז"ל בהקדמתו * לשער ההקדמות מהשמונה שערים וז"ל ובפרט בזמנינו זה בעוה"ר אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם ע"מ לקבל פרס והספקות יתירות וגם להיות מכלל ראשי ישיבות ודייני סנהדראות להיות שם וריחם נודף בכל הארץ ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים ועיקר סיבת מעשיהם הוא מ"ש אח"כ הכתוב ונעשה לנו שם ככתוב בס' הזהר פ' בראשית דכ"ה ע"ב וז"ל על פסוק אלה תולדות השמים והארץ שחמשה מינים יש בערב רב ומן הג' מינים מהם ** הוא הנק' כת גבורים דעלי' אתמר המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם ואינן מסטרא דאלין דאתמר בהון הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו' ונעשה לנו שם בכנין בתי כנסיות וכמ"ד ושיון בהון ס"ת ועטרה על רישו' לא לשמה אלא למעבד לון כו'. והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם עכ"ל הרח"ו ז"ל ואזי אותה פני' שמצד הקלי' דנוגה מתלבשת בתורתו והתורה היא בכחי' גלות בתוך הקלי' לפי שעה עד שיעשה תשובה כו' וכ"ש אם לא נטהרה נפשו עדיין וגופו ונפשו מלוכלכים בח"ן ובמחשבות רעות אשר הלבושים הצואים האלו מתלבשים בתורתו ומורידים אותה בעמקי

(*) נדפסה לקמן בהוספה א.

(**) כן הוא בגכת"ק ובנדפס בשי' ההקדמות (ירות"ו תרס"ט) ועץ חיים (ורשה תרנ"א).

ולכאורה צ"ל : ומין השלישי מהם הוא כו'.

הקליפות ר"ל. ובכ"ז ודאי תורתו היא בכחי' סמא דמותא ממש ר"ל הן מצד עצם הלבושים הנ"ל שהתורה חוגרת שק עב מאד והיא בגלות בתוך הקליפות ר"ל והן מצד הישות, דכאשר עסק התורה הוא לשום איזה פני' כנ"ל ובפרט בלבושים הצואים הנ"ל נעשה יש גדול מאד ע"י עסק התורה שלו בנאווה ונסות הרוח ביותר ומתעבה ומתגשם מאד בנפשו וגופו (כי היא המביאה אותו להתענג בתענוגי בנ"א (מה שבאפשרו להשיג) מצד הישות ומצד שחשוב הוא בעיני עצמו) והוא התיפך לגמרי מאמיתית ענין לימוד התורה שצריך להיות בביטול וחכ' דקדושה עיקרה הוא בחי' הביטול.

וכידוע ההפרש בין חכ' דקדושה לחכ' דלעו"ז דבקדושה בחי' החכ' הוא בחי' ביטול וכמו ונחנו מה כו'. וכל מי שהוא חכם גדול יותר ה"ה במל יותר דכל הקרוב יותר ה"ה יותר כלא כו'. וחכ' דלעו"ז הוא בחי' יש והו"ע כהן מדין וכמ"ש במ"א דיתרו הי' בחי' חכ' דקליפה לעו"ז דמשה ונתתקן ע"י כו', ומדין הוא ל' מדון וריב בחי' פרוד שנעשה ע"י הישות כו' כידוע ומבואר במ"א. וא"כ העוסק בתורה בחי' חכ' ית' צ"ל בבחי' ביטול בתכלית דעצם לימוד התורה צריך לפעול בו הביטול להיותה חכמתו ית' כו'. והיא נקנית בפרישות ומיעוט תענוג כו' כמ"ש במשנה דפרק שנו חכמים. וזה שנעשה בבחי' יש ודבר ע"י עסק התורה הוא התיפך לגמרי והיינו מפני שאור הקדושה שבה נתעלם ונסתתר מאד בהלבושים צואים והיא בבחי' גלות בהם הרי הוא לו בבחי' סמא דמותא כו' לא כמו אמיתית אור החכ' דקדושה כו'. וזהו כל האומר אין לו אלא תורה אפילו תורה אין לו והיינו כשלומד תורה בלא אהו"ר (דעיון תפלה בכלל גמ"ח כמ"ש רש"י פרק מפנין דקכ"ז ע"ב ד"ה הני בהני שייכי) אז גם תורה אין לו שאין זו תורה כו'. וממילא אינם באים ג"כ לאמיתית אור התורה לכוון ההלכה לאמיתתה. וכמ"ש גבי דוד זה' עמו שהלכה כמותו בכ"מ דזה שההלכה כמותו הוא מפני שהו"י עמו וזהו דוקא כשהוא במל לאלקות וכמו ב"ה שמתוך שנוחין ועלובין היו קבעו הלכה כמותן. דמפני הביטול שלהם ה"ה כלים שיאיר בהם אור ההלכה האמיתית. וכן הוא ג"כ לכוין אמיתית הכוונה בחכמת התורה שזהו ג"כ כשהוא במל דוקא אז הוא כלי שיאיר בו האמת כמו שהוא (ומאד קצה נפשי לראות באיזה מהבחורים הבאים (המבקשים לקבלם) אשר למדו תורה הרבה וכתבניתם וכמראיהם ובהרגש נפשם המה כמו בע"מ פשוטים ממש.

ד ע י ו ן ת פ ל ה : קשור הענינים מובן ע"פ מ"ש בלקו"ת ביאור לדיה ולא תשבית ס"ג, וז"ל : והגם שבדברי רז"ל נזכר הלשון כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו אלא תורה ובמילות חסידים. הנה ודאי דגמ"ח הוא כפשוטו ממש כי תכלית חכמה תשובה ומע"ט והלומד ואינו עושה נוח לו שחהפך שלייתו ע"פ אמנם באמת גם עיון תפלה הוא בכלל גמ"ח כדאיתא בגמרא ופרש"י כו'. עכ"ל.

והנה סיומ מרז"ל זה "אלא תורה וגמ"ח אינו בשי"ס (יבמות קט, ב). וז"ל ע"פ מ"ש בלקו"ת דיה כי תשמע בקול ס"ג, וז"ל : אמרז"ל כל האומר כר שהפ"י הפשוט הוא שצריך שיעוסק בתורה ובגמ"ח כר כללות המצות. — ולהפ"ר מיבמות קה, א. אגה"ק ס"ה.

והתורה לא האצילה מרוחה עליהם כלל וכלל להיות נראה בהם איוה דקות. וזה מפני שלימודם הוא אצלם כמו מלאכה גשמיית ממש (בשביל ההספקה או בכדי שיהי' דרשנים ומטיפים כו') בלי שום הרגש ענין אלקי בזה כו'. ובוודאי ג"כ אינם נקיים כו'. וכי ללימוד כזה תורה יקרא וכי לומדים כאלו יכווננו אל האמת כו'). ודוקא ע"י הקדמת אהוי"ר שהיא בחי' עץ חיים דאז לומד תורה לשמה כנ"ל שהיא בחי' יחוד וחיבור עה"ד בעה"ח אז היא תורת אמת כדבעי למהוי שמכרר בירורים וכאילו פדאני אותי ואת בני כו' ומעלה ומייחדן ביחודו ית' כו' כנ"ל.

ונמצא כמו בעבודה הלא ביחו"ת לבד יכול לירד וליפול וגם אינה אמיתית מצד עצמה כנ"ל כ"א כשיש ג"כ הביטול דיחו"ע, כן ויותר מכן הוא בעסק התורה אשר בלימוד התורה סתם בלי אהוי"ר יבוא ללימוד שלא לשמה ממש ומתדבק באילנא דמותא ממש כ"א כשלומד באהוי"ר אז יהי' הלימוד לשמה ואז הוא בבחי' תורת חיים כו'. וזהו שהתורה נמשלה לתאנה ותאנה היא עה"ד כנ"ל והיינו לפי שתושבע"פ שהוא בחי' מל' נתלבשה בלבושים דעה"ד טו"ר איסור והיתר כו' ומי שלוקח אותה לבד בלי עץ החיים היינו בלי אהוי"ר ולא לשמה (רק לומד סתם) ה"ה מפרידה ומורידה כו' וכמ"ש בזהר דפ' חקת הנ"ל בענין העמל שתחת השמש שמפריד בחי' המל' כו' כן הוא בעסק התורה כנ"ל שמפרידה ומורידה והיא בבחי' סמא דמותא. כ"א צריך לחברה בעץ החיים ואז היא בבחי' סמא דחיי כו': קיצור. יבאר אשר בלימוד בלא אהוי"ר סופו שיבוא, מחמת ההתלבשות בענינים גשמיים, לשלא לשמה ממש, ונעשית לו סמא דמותא, כי ע"י הלימוד מתגאה ומתגשם. חכ' דלעו"ז יש, חכ' דקדושה ביטל ורק אז הוי' עמו שהלכה כמותו שמכוון לאמיתית הכונה.

(ג) **והנה** עץ החיים הוא בחי' פנימיות התורה וכמ"ש ברע"מ דפ' נשא ובנין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזהר כו'. ובאגה"ק בכיאר מא' הנ"ל בסופו למטעם מאילנא דחיי שהיא פנימיות התורה והמצוה כו'. והענין הוא דהנה תושב"כ נק' עה"ח לפי שלא נתלבשה בלבושים גשמיים כ"כ (להיותה מבחי' ז"א) ונרגש בה האור האלקי כו' כנ"ל פי"א, וכ"ש בפנימיות התורה שלא נתלבשה בלבושים גשמיים שהרי היא מדברת מענינים רוחניים בסדר ההשתל' ובענינים אלקות בכלל וגם השכל וההשגה בזה ה"ה השגה רוחניות ונרגש בה האור האלקי וכל ענינה הוא לידע את ה' ולבוא לידי אהוי"ר וכמ"ש השל"ה במס' שבועות שלו דקפ"ג ע"ב בענין לימוד התורה לשמה וז"ל וד"ת שהם מעניני חקירות וידיעות והשגות ילמדם בשביל שידע שמו ית' וגדולתו ומסתרי מצותיו ואז יתלהב לבבו ליראה אותו ולאחכה אותו וזהו שסיים בכרכת אה"ר והאר עיינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך

ד ק ס ג ע ב : בדפוס אמטרדם וספד"א והוא בפרק גר מצוה שם ד"ה ברוך כו' בתורה לשמה.

ויחד לכבינו לאחכה וליראה את שמך עכ"ל ובפרט בתורת הבעש"ט ז"ל אשר הנחלנו אבותינו רבותינו הק' נ"ע ז"ל המגלים ומבארים גדולת ורוממות ה' וכל עניני אלקות המביאים לידי אהוי"ר ומלמדנו לדעת את ה' ואיך לעבדו ית' באהוי"ר כדבעי והדרכים המביאים לזה וכמ"ש באגה"ק בקו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח ז"ל אלא שידיעת המציאות מההשתל' היא ג"כ מצוה רבה ונשאה ואדרבה עולה על כולנה כמ"ש וידעת היום כו' דע את אלקי איך כו' ומביאה ללב שלם כו' שהוא העיקר כו' עכ"ל. וכמ"ש מזה בלקו"ת בהביאור דולא תשבית יעו"ש פדו"ה (ומצאתי כתוב בכתב אמת (וספק אצלי אם הוא כ"ק או כ"ק אדמו"ר האמצעי זצוקלח"ה (וזה קרוב יותר) או כ"ק או כ"ק אאזמו"ר זצוקלח"ה) בזה"ל אמרות ה' צרופה מנן הוא לכל החוסים בהם מוצאתים מצא חיים אמיתיים וחי לעולם עולמו יראה בחייו להתענג על ה' בעבודה שבלב זו תפלה וג"ח של אמת עכ"ל). ולכן פנימיות התו' היא בחי' עה"ח שהיא גילוי אלקות והיא המביאה ללב שלם היינו לאהוי"ר שהוא העיקר בכל עסק התורה והמצות כו'.

ומשו"ן? נתגלה עיקר פנימיות התורה בדורות האחרונים דוקא וכמ"ש באגה"ק סי' כ"ו הנ"ל בשם האריז"ל דדוקא בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכ' כי דורות הראשונים לא הי' צריכים לזה כי היו צדיקים גמורים ומצד עצם מעלת נשמתם שהיו ממדריגות גבוהות הי' בהם אהוי"ר אמיתית ולמדו תורה לשמה ולא הי' נצרך להם גילוי פנימיות התורה וכבוד אלקים הסתר דבר וכו'. אבל בדורות האחרונים שאינם נשמות גבוהות כ"כ ונתמעטו הלכבות כו' לזאת מצוה לגלות כו' ודור אחר דור מוכרח יותר ענין התגלות פנימיות התורה לידע את ה' ושיהי' בחי' אהוי"ר כו' כי מפני ירידת מדרגת הנשמות והתתגשמות ביותר וריבוי ההעלמות וההסתרים כו' גם תופשי תורה לא היו יודעים את ה' וממילא לא הי' אהוי"ר באמת כי אהוי"ר תלוי בידיעה והשגות אלקות דוקא כי איך יאהב מה שלא ידע וכמו"כ ביראה וכמ"ש הר"ח שעד היראה פ"א. וכידוע שאהוי"ר נולדים מהמוחין חב"ד דוקא ולכן נקראו אמות ומקור למדות כו' כמ"ש בסש"ב ח"א פ"ג וכבר נת"ל פי"ב דכלא אהוי"ר גם עסק התורה יוכל להיות בבחי' סמא דמותא כו'. ולזאת בחסד ה' עלינו גילה לנו את ה' הזהר אשר נתעלם אחר פמירת הרשב"י ע"ה להתגלה בדורות האחרונים וכמ"ש בת"ז וכמה בני נשא יתפרנסון לתתא מהאי חבורא דילך כדרא בתראה בסוף יומיא כו'. ודור אחר דור גילה לנו כחסדו ית' אור פנימיות תורתו ע"י עבדיו הנאמנים כו'.

ולכן מצוה וחובה על כאו"א ללמוד פנימיות התורה. ועם היות כי עיקר ענין הלימוד הוא בהלכות איסור והיתר שומאה ומהרה וכו' בכדי לברר בירורים כמ"ש באגה"ק סי' כ"ו הנ"ל וכד"ה להבין מ"ש בפע"ח דצריך להרבות בלימוד כל התרי"ג וקיומן בפו"מ במחדו"מ

שהן בי"ע לברר בירורין אשר שם כו'. מ"מ חובת מצוה וחובת חובת הוא ללמוד ג"כ פנימיות התורה כמ"ש באגח"ק שם שהיא מצוה רבה ונשאה ואדרבה עולה על כולנה כו'. ומי שאינו לומד פנימיות התורה ה"ה מתחייב בנפשו כי גם בעסק התורה יפול הנפל כו' כנ"ל באורך. ולא זו בלבד שלא יכרר בירורים אדרבה כו' וכ"ש מי שאינו רוצה בלימוד הזה כ"א בלימוד הנגלה לבד ה"ה מתדבק באתר דמותא כו' וכמ"ש בזהר דויחי שהובא לעיל. ורק בה ועל ידה יזכת לאור החיים כי היא היא בחי' עץ החיים ועל ידה יבוא לידי אהוי"ר וחי בהם בעסק תורתו לברר בירורים להעלות נפשו ומקור נפשו ולייחדן ביחודו ית' כו'. וזהו ג"כ משארז"ל וכולן פת במלח כו' במלח דוקא, שהיא פנימיות התורה כנ"ל פ"ד :

קיצור. יסביר אשר עה"ה הוא פנימיות התורה שלא נתלכשה בלבושים גשמיים וענינה לידע את ד' ולבוא לאהוי"ר. בעיקר נתגלה בדורות האחרונים שירדה מדרי' הנשמות ונתרבו התעלמות. מי שאינה לומדה מתחייב בנפשו, וכ"ש הממאן בלימוד זה.

יד' וע"פ כל הנ"ל יוכן מ"ש בזהר ר"פ חקת ע"פ וזאת התורה אשר שם משה שהובא לעיל בתחילת הענין שנאמר וזאת בוא"ו לאכללא כו' בקוב"ה כו' (יעויין שם כל המאמר) דהנה זאת היא בחי' מל' אשר בנינה מהגבורות ועמ"ש בלקו"ת בהביאור דזאת חקת התורה פ"ג בענין פרה דקבילת משמאלא דפרה היא בחי' נוקבא דנוגה שמקבלת מפני שור מהשמאל כו'. ועי"ז באה מצות פרה אדומה לתקן זה כו'. ולהיות שמהגבורות יכול להיות יניקת החיצונים (וזהו כמשנת"ל בענין תורה שבע"פ שהוא בחי' מל' שמתלכשת בלבושים דמו"ר ויכול להיות בזה ירידה ח"ו כו' כנ"ל) לזאת צריכים לחברה בוא"ו בחי' אילנא דחיי ועי"ז מתמתקים הגבורות ומתהפך ממרירא למיתקא ונעשים חיים וטוב כו' כנ"ל וזהו וזאת התורה אשר שם משה וזאת דוקא בוא"ו לחבר עה"ד בעה"ה וזהו ג"כ מה שדרשו. ע"פ זה זכה נעשה לו סם חיים, זכה לחבר את התורה בעה"ה והיינו שעסק תורה שלו היא באהוי"ר ולשמה שזהו ע"י העסק בפנימיות התורה כנ"ל פי"ג נעשה לו סם חיים, לא זכה שאינו מחברה בעה"ה שאינו עוסק בפנימיות התורה וממילא אין לו אהוי"ר ולומד תורה מתם בלי אהוי"ר ולא לשמה נעשה לו סם מות ר"ל כי יורד ונופל עי"ז שנעשה יש ודבר גדול ומתגשם ביותר כו' כנ"ל באורך. ובפרט כשלומד בפגם הברית ר"ל ה"ה יורדת בתוך עסקי הקליפ' ומתדבק באילנא דמותא ממש ר"ל :

קיצור. יבאר מרו"ל א) וזאת התורה וזאת בוא"ו ב) זכה נעשית לו סם חיים, שהוא חיבור מל' בז"א, עה"ד בעה"ה, עסק התורה באהוי"ר ולשמה, שהוא ע"י פנימיות התורה.

טו) והנה לבד משנת"ל פי"ג בתכרח לימוד פנימיות התורה לפי שהיא היא המביאה לידי אהוי"ר. הנה יש בזה עוד דבר מה שמועילה

ללימוד הנגלה, כי פנימיות התורה היא כנשמה לחיצונית התורה וכמ"ש בזהר פ' בראשית דף כ"ו ע"ב ע"פ ומשם יפרד והיה לד' ראשים אלין אינון ארבעה דנכנסו לפרדס חד עאל בפישון דאיהו פי שונה הלכות תנינא עאל בניחון כו' ודא איהו רמז כו' תליתאה עאל בחדקל חד קל ודא לישינא חדידא קלא לדרשא רביעאה עאל בפרת דאיהו מוחא כו' בן זומא ובן עזאי דעאלו בקליפין דאורייתא הוו לקאן בהון ר' עקיבא דעאל במוחא אתמר בי' דעאל בשלם ונפק בשלם (ופי' המק"מ בקליפין דאורייתא בפשמי התורה שהן הלכות ודרשות ר' עקיבא עאל במוחא הם סודות התו' ויובן כו' יעו"ש) וע"ש בזהר כל המאמר יעו"ש דכ"ז ע"ב סיום המא' הנ"ל ומ"ש ע"פ ויקח ה' אלקים את האדם כו' ובמק"מ מ"ש ע"ז, והיינו דחיצו' התורה תורה הנגלית היא בחי' לבושי התורה והנשמה בהם היא בחי' פנימיות התורה. וכמו שהנשמה מחי' את הגוף כמו"כ פנימיות התורה מחיה את חיצונית התורה וכשלומד פנימיות התורה אז יש לו חיות בלימוד התורה הנגלית וחי בהם וממילא הלימוד כאשר הוא בחיות ה"ה מתאים אל הכוונה האמיתית בלימודו כו', משא"כ כשאינו לומד פנימיות התורה הרי לימוד התורה הנגלית שלו היא כגוף בלא נשמה ות"ה כגוף מת בלי שום חיות וממילא גם כוונת הלימוד אינו כדבעי כו'. וזהו ג"כ מ"ש בת"ז תי' למ"ד תנינא כתי' ורוח אלקים מרחפת מאי ורוח כו' עד דאלין אינון דעכדי לאורייתא יבשה ולא בעאן לאשתדלא בחכ' בקבלה כו' יעו"ש, דבלא פנימיות התורה אז התורה היא יבשה בלי אור וחיות כו' והחיות היא פנימיות התורה כו' ועמ"ש מענין יבשה בזח"א בראשית דף ל"ג ע"א אמאי איקרי יבשה אר"י היינו דכתי' לחם עוני לחם עני כתי' וכ"ה בת"ז תי' כ' יבשה כשהיא יבשה ועני' היינו קודם היחוד ואח"כ ויקרא אלקים ליבשה ארץ כשנתמלא השפע מהיסוד כו' ועמ"ש בקה"י בערך יבשה. והענין הזה מבואר היטב בהקדמת הרח"ו ז"ל לשער ההקדמות הנז' לעיל והוא מלא ברכת ה' בדברים קדושים ראויים למי שאמרם, והועתקה ההקדמה הנ"ל בע"ח דפוס ווארשא (ויען שמפר הנ"ל וכן ע"ח דפוס הנ"ל אינו מצוי כ"כ הנני נותן לפניכם העתקת ההקדמה הנ"ל ומהראוי שתהי' מצוי' אצלכם * ותעינו בה היטב ותמצאו טוב). וזהו ענין ודרך חיים דקאי על פנימיות התורה שהוא בחי' עץ החיים, וכאשר יש בחי' דרך חיים אז ממשיך ע"י בחי' נר מצוה ותורה אור שנת"ל פ"ב שע"י תומ"צ ממשיך בחי' גילוי אוא"ם והיינו כשיש דרך חיים בחי' פנימיות התורה ואז וחי בהם בעסק התורה והמצוה שלו כו'.

קיצור. יוסיף אשר פנימיות התורה היא כנשמה לחיצונית התורה הגוף, ונותנת בה חיים. כשיש דרך חיים, פנימיות התורה, ממשיך ע"י נר מצוה ותו"א.

(זו) והנה כאן מקום אתי ומוכרח הדבר לעורר על ענין א' אשר רבים
 טועים בו והוא גרמא בנוקין בהעדר העבודה באהוי"ר כאמרם
 מה אנו ומה עבודתנו שיהי' לנו אהוי"ר באמת ואיך נתבע מעצמינו
 ענין האהו"ר אחרי אשר פחותים אנחנו במדריגתנו, וכשלומדים ומדברים
 בענין אהוי"ר הוא אצלם כדבר שחוץ להם היינו שמוגבה ומרומם מהם
 ולא יעלה על דעתם גם לתבוע זאת מעצמם מפני שפלות מדרגת עצמם
 ועילוי מדרגת אהוי"ר ומה שייכים המה לענינים כאלו. וכ"ז הוא טעות
 דמוכה מזה שנצמוינו ע"פ התורה במצות אהוי"ר שהן מתרי"ג מצות
 אשר כאו"א מחוייב לקיים כל התרי"ג מצות ובא בגלגולים בשביל זה
 בכדי לקיימם כולם. והלא אין הקב"ה בא בפרוניה עם בריותיו וכשהוא
 מבקש אינו מבקש אלא לפי כחן ואם נאמר שאין ביכולת כאו"א לבוא
 לידי אהוי"ר איך נצטווה על זה אלא בהכרח לומר שיש ביכולת כאו"א
 לבוא לידי אהוי"ר. והאמת הי' כדבריהם אם הי' ענין האהבה רק כמו
 אהבת אברהם אע"ה והיראה כמו יראתו של יצחק אע"ה וכדומה בצדיקים
 גמורים ואזי יש מקום לומר מי יערב לבו לגשת למעלה ומדרי' זו (ומ"מ
 גם בזה אין שום אדם פטור מזה, וכמ"ש בס"ב פמ"ד בענין מדרי' משה
 וכ"ש במדרי' אבות העולם כו'), אבל באמת יש באהבה וכן ביראה כמה
 מעלות ומדריגות וכל אחת נחלקת לכמה בחי' ומדרי' לאין קץ כל חד לפום
 שיעורא דילי' (היינו לפ"ע השגתו. כי באמת האהבה יש בכאו"א בעצם
 טבע הנפשות בעצמן מפני שכל נשמה היא חלק אלקה ממעל אצולה מע"ס
 העליונות, וכירושה לנו מאבותינו כו'. אלא שצריכין להביאה מהעולם אל
 הגילוי והוא ע"י הדעת וההתבוננות כו'. וזאת הוא שנצמוינו שיהי'
 התגלות האהבה בלב ויש בזה כמה בחי' ומדרי' כפי הדעת והחשנה
 וכמה שצריך לייגע בהתבוננות כו' (עמ"ש בסידור בהערה לתיקון חצות
 ועמ"ש בס"ב פמ"ב). וזה לפי מעלת ומדרי' הנפש במקור חוצבה כו')
 כמ"ש בזהר ע"פ נודע בשערים בעלה דא קוב"ה דאיתו אתידע (בדעת
 והשגה) ואתדבק (באהבה) לכל חד לפום מה דמשער בליבי' כו' וכמ"ש
 בס"ב פמ"ד.

וענין האהבה הוא שאוהב את ה' ונמשכת נפשו אליו וחפץ לדבקה
 בו מפני השגתו בגדולת ורוממות ה'. וכמו שיש בטבע
 בנפש להמשך אל הדבר הפוב ונאה, כמו"כ כאשר מתבונן עוצם העילוי
 דאוא"ס ב"ה איך שהוא ממכ"ע ומוכ"ע ויתבונן בפרטי' המדרי' בזה
 בבחי' חדקות והרוחניות וכשיכין וישיג הענינים האלו ויתבונן בהם
 בהעמקת והתקשרות דעתו בהם יומשך נפשו אל האור תאלקי ויחפץ
 לדבקה בו, וכשישיג ויתבונן איך שכ"ז הוא הארה לבד שאין ערוך לגבי
 העצמות שמופלא ומרומם מזה וכולא קמי' כלא חשיב כו', הנה הרגש

ההפלאה והרוממות דאוא"ם מעורר האהבה בנפשו שנמשכת לדבקה בעצמות אוא"ם ובוה יחפוץ ולא יחפוץ בשום דבר גשמי ורוחני בלתי לח' לבדו (והו"ע ועמך לא חפצתי כו' כידוע). ובמ"ש"ב פרק הנ"ל מכואר האהבה השות לכל נפש מישראל וירושה לנו מאבותינו והיא האהבה דנפשי אויתך כלו' מפני שאתה ה' נפשי וחיי האמיתים לכך אויתך פי' שאני מתאוה ותאב לך כאדם המתאוה לחיי נפשו וכשהוא חלש ומעונח מתאוה ותאב שתשוב נפשו אליו וכן כשהולך לישן מתאוה וחפץ שתשוב נפשו אליו כשיעור משנתו. כך אני מתאוה ותאב לאור א"ם ב"ה חיי החיים האמיתיים להמשיכו בקרבי ע"י עסק התורה בתקיעי משנתי בלילה דאורייתא וקוב"ה כולא חד, ואהבה רבה גדולה מזו והיא מוסתרת ג"כ בכל נפש מישראל בירושה מאבותינו היא מ"ש בר"ם כברא דאשתדל בתר אבוי ואימי' דרחים לון כו'. והיא האהבה המבוארת במ"ש, וי"ל דבכלל זה הוא ג"כ האהבה הב' המבוארת באגה"ק פי' י"ח ד"ה כתיב מה יפית והיא האהבה והתאוה שהנפש מתאוה ואוהבת וחפיצה לדבקה בה' לצרור בצרור החיים וקרבת אלקים טוב לה מאד ובו תחפוץ ורע לה מאד להתרחק ממנו ית' ח"ו כו' שזוהו ג"כ מצד כי אתה אבינו וכמוכן שם לקמן. וגם י"ל דאהבה זו שבאגה"ק הנ"ל שייכה למ"ש במ"ש"ב פ"ך אלא ששם הוא בבחי' רצון וכאן הוא בבחי' אהבה :

קיצור. יכריח אשר ביכולת כאו"א לבוא לאהוי"ר והן מתרי"ג מצות שכאו"א מחוייב לקיימן, ויבאר כמה מדרי' באהבה וישנם בטבע הנפשות, אלא שנצטוו לגלותן ע"י הדעת וההתבוננות.

יו) והנה בכל מדרי' אהבה קרוב מאד אל האדם לבוא אליהם מפני שבעצם ישנם בנפשו בטבעו ורק צריך להביאה להתגלות בלבו וזה דבר האפשר בכל אחד ואחד לפום שיעורא דילי' וכמ"ש במ"ש"ב פ' הנ"ל, דלהוציא אהבה זו המוסתרת מההעלם וההסתר אל הגילוי לתיות בהתגלות לבו ומוחו לא נפלאה ולא רחוקה היא אלא קרוב הדבר מאד בפוך ובלבדך לעשותו. וכמו בגשמיות יש בטבע אהבה לדבר הטוב והמעולה וכשרואה דבר טוב ומתבונן בטובו ה"ה מתעורר באהבה לזה וכן באדם שלא ידעו מעולם כשיודע אותו ומכיר את מעלתו ה"ה אוהב אותו וחפץ להתקרב ולהתדבק בו. כמו"כ הוא ברוחניות כשיודע ומכיר את הטוב והעילוי שבאלקות והיינו איך שהוא ממלא כ"ע ומוכב כ"ע ואיך שכולא קמי' כל"ח כו' כנ"ל פמ"ז, ה"ה מתעורר באהבה וחפיצה לדבקה בו ית'. והידיעה היא הלימוד שלומד ענינים אלו. ואח"כ התבוננות וההעמקת הדעת בזה. וכשמתבונן ומעמיק דעתו בזה מתעורר באמת ובאה' ותשוקה גדולה ונמשכה נפשו אליו ית' לדבקה בו ע"י עסק התורה והמצות ומתרחק מהדברים שאינם לה' ולתורתו, והיינו מכל הדברים הגשמיים וכל חפצו הוא לדבקה בו. ובוה יש כמה בחי' ומדרי' באופן האה' ותשוקה בדביקתו ית' ובהתרחקותו מהדברים החומרים כו'. וזה תלוי באופן ידיעתו והשגתו ובאופן ההתבוננות והעמקת דעתו, דכל מה

שיודע ומשיג יותר ומתבונן ומעמיק דעתו יותר ה"ה בא לידי אהבה גדולה ואמיתית יותר. וכודאי צריכים בזה יגיעה הן בהידיעה וההשגה לידע את הענינים וכ"ש בהתבוננות והעמקת הדעת שצריך לזה יגיעה וזמן וכמ"ש במש"ב פמ"ב שצריך יגיעת נפש שלא תכבד עליו העבודה לייגע מחשבתו להעמיק ולהתבונן בגדולת ה' שעה גדולה רצופה כו' יעו"ש. כי גם בגשמיות בלי התקשרות דעתו בהדבר לא יתעורר באה' אליו כו' וכמ"ש בלקו"ת בהביאור הב' דוידעת ולזאת צריכים יגיעה בהעמקת הדעת והתבוננות אבל על"י יגיעה יכול להגיע לזה :

קיצור. יבאר אשר על"י ידיעה התבוננות והעמקת הדעת ביגיעה קרוב הדבר לעורר האהבה.

יח) ובהקדמה אל הידיעה וההשגה שידע וישיג היטב ענין אלקי ובפרט אל ההתבוננות להיות נתפס ונדבק במוחו ויתקשר היטב בזה ויתעורר באהבה. הנה בכדי להיות כלי מוכנה לזה צריך לזכך תחלה כללות חומריות גופו שלא יחשך על כחות נפשו, והוא בב' דברים הא' בסיגופים בעניני אכילה ושת' ושאר תענוגים למעט בתענוגים הגשמיים אפילו בדברים הפשוטים כמה שיש באפשרו מצד קיומו ובריאותו. וזה ביכולת כאו"א לכוף א"ע בפועל הענינים שלא יאכל כ"כ וכדומה בדברי תענוגים שלא לעשותם כמו שלא למייל וכדומה. ואף גם אם בשעה הזאת לא ילמוד ג"כ מ"מ הכפי' שכופה א"ע שלא לעשות מה שחפץ לבו בכדי לאכפיא לסמ"א ה"ז משבר את חומריות גופו (ובתנאי שלא יעסוק בעת ההיא באיזה ענין גשמי אחר אשר נפשו המבעית מתאו' וכ"ש בהוללות או בליצנות ח"ו) וכמ"ש במש"ב פכ"ז וכן אם בולם פיו מלדבר דברים שלבו מתאוה כו' ובפרט אם בעת ההיא ת"ת עוסק בתורה וכמ"ש במש"ב שם כגון שחפץ לאכול ומאחר מעודתו עד לאחר שעה או פחות ועוסק בתורה באותה שעה כו'. וכן בשעה שחפץ למייל עד"מ הוא עוסק בתורה באותה שעה כו'. והב' הוא הבימוש שמכמש א"ע בתביטושין המבוארין במש"ב פכ"ט והו"ע יגיעת בשר לבמש את הגוף להכניעו המבואר במש"ב פמ"ב וזהו הקדמה שיהי' כלי מוכנה להשגה והתבוננות והתעוררות אהו"ר כו'.

והנה באהבה דנפשי אויתך ג"כ קרוב מאד לבוא לזה עי"ז שמתבונן איך שאו"מ ב"ה הוא חיי העולם בכלל וחי נפשו בפרט וכשמעמיק דעתו בזה מתעורר באמת באה' ותשוקה גדולה אל האלקות וחפץ באמת שיאיר לו האור האלקי בגילוי ובחפץ זה הוא עוסק בתורה שע"ז מאיר האור האלקי בגילוי בנפשו דהתורה היא חכ' ורצונו ית' ואורייתא וקוב"ה כולא חד כנ"ל פמ"ז בשם המש"ב פמ"ב. וכודאי יש בזה ג"כ כמה בחי' ומדרי' באה' והתשוקה והוא ג"כ לפ"ע השגתו והעמקת דעתו כו' אבל

כללות הענין לא נפלאות היא ולא רחוקה היא כלל וביכולת כאו"א לבוא לזה כל חד לפום שיעורא דילי' זה מעט וזה הרבה כו' ובתחלה הוא במעט ואח"כ מוסיף והולך כו' :

קיצור. יעורר אשר כהקדמה לידיעה והתבוננות צ"ל זיכוך גופו ע"י מינופים ובימושים. יבאר האהבה דנפשי אויתך.

(ט) וכן הוא בענין היראה שהיא ג"כ טבעית ומוסתרת בלב כל ישראל שלא למרוד בממ"ה הקב"ה וצריך להוציאה מהעלם אל הגילוי ע"י ההתבוננות כשמתבונן בגדולת א"ם ב"ה ומלכותו אשר היא מל' כל עולמים עליונים ותחתונים ואיהו ממכ"ע כו' ומניח העליונים ותחתונים ומייקד מלכותו על עמו ישראל בכלל ועליו בפרט כו' והנה ה' נצב עליו ומלא כל הארץ כבודו ומכיפ עליו ובוחן כליות ולב אם עובדו כראוי. וע"כ צריך לעבוד לפניו באימה וביראה כעומד לפני המלך ויעמיק במח' זו כו', וכמ"ש בסמ"ב פמ"א יעו"ש. ובפמ"ב כ' והנה כל אדם מישראל יהי' מי שיהי' כשיתבונן בזה שעה גדולה בכל יום איך שהקב"ה מלא ממש את העליונים ואת התחתונים ואת השמים ואת הארץ ממש מלא כל הארץ כבודו ממש וצופה ומכיפ ובוחן כליותיו ולבו וכל מעשיו ודיבוריו וצעדיו יספור אזי תקבע בלבו היראה לכל היום כולו כשיחזור ויתבונן בזה אפילו בהתבוננות קלה בכל עת ובכל שעה יהי' סו"מ וע"ס במחדו"מ כו'. וע"י התעוררו' היראה לבד זאת שיהי' עי"ז שלם בסו"מ וע"ס שלא למרות ח"ו עיני כבודו כו' כמ"ש בסמ"ב שם עוד זאת שע"ז תהי' עסק תורתו וקיום מצותיו בבחי' עבודת עבד לעשות רצונו ית' ולא בשביל הנאת עצמו כלל כ"א למלאות רצונו ית' ולעשות נח"ר ליוצרו שנח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני כו'. ויש לו ג"כ תענוג בזה, והיינו שמתענג בהעונג שלמע' כו'. ומשו"ז העבודה היא כשמהה כו' כמ"ש במ"א. (וענין זה דרך לעשות נח"ר יש ג"כ בהאה' דכברא דאשתדל כו' כמ"ש בספ"י ופמ"א. ומ"מ י"ל שיש בזה חילוק בין אה' ליראה דבאהבה יש לו עונג וטוב לו בזה שיש יחוד קוב"ה ושכינתו' בתחתונים, וביראה הוא בכחי' ביטול ביותר, והיינו שאינו באופן כזה שלו טוב מזה (כי אינו שייך להתפשטות זו ג"כ) אלא שטוב לו מהעונג שלמעלה לבד ובזה הוא מתענג כו'. ולמעל' מזה הוא שמתענג בזה שיש יחוד קוב"ה ושכינתו' בתחתונים אבל הוא הוא התענוג העליון עצמו כי העבד הוא כמו האדון עצמו ודבר אחד אתו ולזאת תענוג העליון הוא עצמו תענוג שלו כו') וצריך להיות שתיהם אהוי"ר וכמ"ש בסמ"ב פמ"א :

קיצור. יבאר אשר גם היראה טבעית בלב כל ישראל וצריך לגלותה ע"י ההתבוננות. על ידה באה השלימות בסו"מ וע"ס ועסק התומ"צ הוא בבחי' עבד. (אופן התענוג באהבה או ביראה).

ו י ש ל ו ג"כ : החילוקים בתענוג שנזכרו כאן ראה בביאור יותר ברי"א אחרי דיא תלכו (ש"ס ראה בהמשך יו"ט שריה, תרס"ו).

כ) וע"ז נצטוינו לייגע עצמינו בהתבוננות והעמקת הדעת בענינים הנ"ל ולהתעורר באהוי"ר והן הגדפין לעסק התוהמ"צ, וצריך כאו"א לידע נאמנ' אשר ביכלתו לבוא לאהוי"ר (ע"י ההתבוננות והעמקת הדעת כו') אם במעט או בהרבה כו' ומחוייב הוא בדבר הן מצד קיום המצות האלו בעצם והן מצד קיום התו' ומצות שהוא על ידן דוקא. ומחוייב הוא לייגע א"ע ובא יבוא אליהם כו'. וכשלומד בדא"ח בענינים השייכים לאהוי"ר (ובאמת הוא כן בכל ענין אלקי שלומד הוא שייך לאיזה מדה פרטית) חלילה לו לחשוב שאין זה שייך אליו ולעבודתו שאינו בערך זה וידע שזה שקר ומעות גמור הגורם לו העדר העבודה ועסק תורתו ועבודתו המה שני דברים מופרדים ושניהם בלתי אמיתים כלל. כ"א בהענין שלומד יתפלל בו אחת ושתים ושלש וכו' ויתבונן ויעמיק דעתו היטב בהענין ויתעורר עי"ז באהוי"ר. ואם בתחלה יטעום רק מעט טוב יוסיף וילך ויתעלה מדרגא לדרגא הלוך ונסוע כו'. וכאשר יאיר נפשו באור אהוי"ר אז יתעלה משפלותו ופחיתותו בכפיות הכחות הטבעיים שלו ויתעלה במדריגתו, ולא כמו שטועים וחושבים איך יתבעו מעצמם ענין אהוי"ר והלא הם פחותים במדרי' כו' כנ"ל רפמ"ז. אדרבה סיבת פחיתותם היא העדר האהוי"ר וכשיהי' אהוי"ר יתעלו במדריגתם. וכמו שנת"ל שע"י שאוהב את ה' וחפץ לדבקה בו ה"ה מתרחק מהדברים שהן הפכים מאלקות וכל ענין האה' הוא ההעתקה וההזזה ממקומו הראשון כו' והיינו שנעתק מעניניו הגשמיים והגופניים ומתקרב ומתדבק באלקות כו' כמ"ש במ"א. ומכ"ש שהאה' היא מקור לוע"ט והיראת ה"ה מקור לסו"מ דבכלל זה הוא ג"כ כפיית הכחות הטבעיים וכמו שנת"ל פ"ד בענין הלאו דולא תתורו כו'. וגם הוע"ט ע"י הירא' היא בכחי' עבודת עבד כנ"ל פי"ט ובהעדר העבוד' באהוי"ר באמת הוא שפל ופחות שנמשך אחר הנח"ב לחפוץ ולהתאוות כל הדברים הגשמיים ונמשך אחריהם כי מה ימנע אותו מזה, ועיר פרא אדם יולד והמדות הטבעיים חזקים המה בתולדותם ואקדמה מענית' כו'. ורק ע"י אהוי"ר עי"ז הוא מתעלה משפלותו ופחיתותו כו'. ועסק התורה שלו וקיום מצותיו המה כדבעי ע"י האהוי"ר כנ"ל וע"י כל זה ה"ה עולה ממדרי' למדרי' כו'. היוצא מכ"ז שכאו"א צריך לתבוע בעצמו העבו' דאהוי"ר וצריך לייגע בזה תחלה בלימוד לחשיג הענינים היטב ואח"כ בהתבוננות והעמקת הדעת ויעלה וייגע אליהם כל חד לפום שיעורא דילי' ועוד יתעלה בעילוי אחר עילוי ממדרי' למדרי' כו':

קיצור. מסיק אשר כאו"א יכול ומחוייב לייגע להתעורר באהוי"ר. ע"י אהוי"ר מתעלה משפלותו בעילוי אחר עילוי.

כא) והנה ע"פ כל הדברים הנאמ' לעיל תדעו ותבינו נחיצות והכרחיות עסק פנימיו' התורה ואשר היא עיקר חיינו. ואם כי בזמן ביום צריכים לעסוק יותר בתו' הנגלית בכדי לברר בירורין כנ"ל פי"ג בשם אנה"ק. אבל זה גופא שיהי' עסק התו' רצוי ומכוון אל אמיתית הכוונה

הוא ע"י עסק התו' הפנימיות ובה דוקא יחי' בלימוד התו' הנגלית. ובלעדו אין לימוד הנגלה רצוי ומכוון כלל כי ח"ו יפול הנופל ממנה. שנעשה יש ודבר ויורד ונופל ח"ו ומתדבק באילנא דמותא ר"ל, כ"א כאשר עוסק בפנימיות התו' ומתחבר עה"ד בעה"ח כמשנת"ל פי"ג י"ד ופ"ו הפרטים בזה אז נעשה לו לימוד הנגלה בחי' סמא דחיי כו'.

קיצור. תוכן הנ"ל בהכרחיות עסק פנימיות התורה.

(כב) **ועתה** עלי להודיע לכם מטרת התייסדות אגודתנו. תדעו אשר מפרת יסוד אגודתינו אינו רק להחזיק בחורים שיעסקו בתורה. במלות אחרות, יסוד אגודתנו אינו להגדיל ולהרחיב עסק התורה הנגלית כ"א זאת היא תכלית יסוד אגודתינו, אשר הבחורים העוסקים בתורה הנגלית יהיו יהודים (אידען) יראים ושלמים עם ה' ותורתו. וכבר פירשנו שיחתינו במ"א (במכ' המתחיל * נודה לה' על כל הטוב) הדבר אשר הביאנו לייסד אגודתינו כאשר ראה ראינו אשר התורה חונגת שק עב מאד ועוסקי' שלא לשמה כלל, והרבה מהצעירים הלומדים תורה אין בהם יראת שמים כלל והמת ותורתם משוקעים באתר דמותא ממש ר"ל. ולא די להם ברעה הזאת עוד מרעה אל רעה יוצאים ונעשים מורי הוראות בישראל ורבים חללים יפילו ר"ל ה' ישמרנו מהם, ולתכלית זה נתעוררנו לייסד אגודה להחזיק בחורים העוסקים בתורה לשמרם מהדברים המזיקים ולהשתדל בכל האפשרי — בעזרתו ית' — לנטוע בהם איזה הרגש פנימי ביראת ה' ואהבת ה' וידעו כמה הם עוסקים, מה הם לומדים (היינו חכ' ית') ובשביל מה הם לומדים ויחיו בלימוד תורתם, ובאשר דרך החיים המביאה לזה היא לימוד פנימיות התורה כמשנת"ל, לזאת שמנו יסוד ועיקר אשר כל או"א ילמוד דא"ח זמן נכון ביום. ועם היות שיותר זמן יתנו על עסק התורה הנגלית אשר כן צ"ל כנ"ל. וע"ז אנו משגיחים שילמדו הרבה בגפ"ת ובלמוד הנרצה שית' לקמן. מ"מ עיקר ויסוד הדבר הוא הלימוד בדא"ח שידעו את ה' ומתוך כך יבואו אל יראת ה' ואהבת ה' כו' וכמשנת"ל באורך. והגבלנו ע"ז שכאו"א ילמוד לא פחות מארבע שעות ביום דא"ח (שזה ערך שלישי מהשעות שעוסקים בתורה ביום. ועמ"ש בלקו"ת בהביאור דולא תשבית פ"ה. וכן שמעתי מפורש מכ"ק אאמו"ר וצוקלה"ה נ"ע זי"ע אשר בחול צריכים ללמוד שלישי חסידות ושני שלישים נגלה):

קיצור. מטרת אגודתנו — עסק בתורה בהרגש פנימי באהוי"ר. הדרך לזה ע"י למוד דא"ח, זמן קבוע בכ"י (בימות החול שלישי בדא"ח, ב' שלישים בנגלה).

(ג) **והנה** הבחורים הראשונים אשר אתם נתייסדה אגודתינו ידעו את מטרת יסוד אגודתינו, וגם המה בחרו וחפצו בזה, וקיימו וקבלו

עליהם בנפש חפיצה לעסוק בדא"ח כפי זמן הנ"ל ובלמוד הטוב ות"ל עשו פרי והצליחו. וגם עתה ת"ל רבים מהבחורים הולכים בדרך הזה ומתאימים אל הכוונה האמיתית והולכים ועולים ת"ל. אמנם יש ג"כ רבים אשר במשך הזמן נתעלם מהם הכוונה האמיתית. וכיותר בא הדבר בסיבת אשר נקבצו ובאו במשך הזמן בחורים חדשים אשר לא ידעו כלל מעסק החסידות ואם כי אינם הפכיים ח"ו אבל מעסק החסידות אינם יודעים, ובאו רק בשביל לימוד הנגלה, ועי"ז רוח זר הופיע בביה"מ לאמר אשר עיקר הכוונה הוא רק בלימוד הנגלה, ולימוד החסידות הוא כמפל ח"ו, וכן המה נוהגים בעצמם אשר העיקר בנפשם הוא לימוד הנגלה וחסידות לומדים רק בכדי לצאת י"ח לבד. וממילא מובן אשר המה ולימוד תורתם אינם כלל וכלל כפי הכוונה הרצוי' בעסק התורה ובמציאות עצמן במצבם ומדריגתם הרוחני. ולזאת הנני להודיעם בפעם הזאת אשר לא זאת היא מטרת כוונתינו, כלל לא. כ"א תכלית כוונת התייסדות אגודתינו הוא בשביל לימוד החסידות באשר הוא עיקר חיינו ובוה דוקא יחיו בלימוד התורה הנגלית, ויהי' המה ועסק התורה שלהם רצוים לפני ה' נתן התורה :

קיצור. יש שועים בהמטרה ולכן חוזר ומודיעם.

כד) **והנה** עיניכם הרואות אשר אנחנו קבלנו עלינו בל"ג להשלים כל מחסוריכם ובאוות ובחפץ נפשינו אנחנו משתדלים בזה למען יהי' לכבכם ודעתכם פנוי' לעסק התורה ועבודת הוי'. אמנם מי שאינו מקיים תנאי מודעה הזאת בלימוד דא"ח ד' שעות בכל יום לחוי יודע אשר הוא נהנה מאתנו שלא כדין :

קיצור. מי שאינו מקיים הסדר נהנה שלא כדין.

כה) **ובאשר** חזוק וקיום כל דבר תוא הקביעות זמן, ובפרט בעסק דא"ח אשר יש זמנים המסוגלים דוקא ללימוד הזה. ויש זמנים אשר בהם נחוץ ללמוד דא"ח. וגם בד"כ טוב ללמוד דא"ח בשני זמנים ביום, הנה הזמן המסוגל ללימוד דא"ח הוא בבקר קודם התפלה שאז מאיר מלמעלה מבחי' לובן העליון דאתערותא דילי' הוא בבקר דאברהם וכמ"ש בתו"א ד"ה וישכם לכן בבקר. ובזמן הזה ילמדו לכה"פ ב' שעות והיינו בשעה שביעית ומחצה יתאספו כולם אל הזאל הגדול (ולא ילמדו על הקוואפירען או במקומות אחרים כ"א יבואו כלם בהזאל הגדול כמו אל לימוד הנגלה) אחרי הנחת תפלין וקריאת שמע ואחר שתיית סיי, וילמדו ב' שעות רצופות עד שעה תשיעית ומחצה. ואם באפשר שיתחילו בשעה שביעית יותר טוב מצד זמן התפלה שלא יתאחר. הלומדים בפ"ע יעשו אגודות כל אגודה מחמשה או ששה בחורים או יותר אשר ילמדו ענין א'. ואין כוונתי שאחד יאמר והשאר ישמעו, אלא שכולם ילמדו רק שלא ילמדו כל או"א ענינים שונים, אלא כל אגודה תלמוד ענין אחד, וידברו איש אל רעהו בהכנת

הענין וגוף הלימוד ילמדו או כולם יחד או שנים שנים, וכל האגודה תלמוד על שלחן מיוחד בכדי שלא יתבלבלו הענינים וגם לבעלי האגודה האחת יהי' מקום מרווח שיוכלו ללמוד שנים שנים ולא יבלבלו זה א"ז. וכל דרוש שלומדים יחזרו עליו פעם או שתיים כפי הדרוש כי בפ"א א"א לידע את הענין לאמיתתו כ"א בפעם השניה או השלישית יכולים לבוא על אמיתית הענין, וגם עי"ז יוקלט הענין אצלם וידעו אותה, והשומעים מהמשפיעים הרשב"ץ שי' והר"מ שי' ישמעו מתוך הספר דוקא, וישמעו היטב מה שלומדים, ואח"כ יחזרו בפ"ע מה ששמעו ויחזרו שנים ביחד לא פחות ויחזרו היטב את הדברים ששמעו ומה שלא יזכרו או לא יבינו ישאלו מהמשפיע, והנערים המתחילים אשר אינם יודעים עדיין בדא"ח ללמוד עמהם הר"מ מזעמבין שי' ויסבור להם ויבינם את הדברים היטב עד שיבינו וגם המה יחזרו אח"כ בפ"ע שנים שנים. והנני ממנה את הרי"ק ז"ס שי' להשגיח על זמן בואם אל לימוד החסידות ומהוייב הרי"ק לבוא אל הזאל בשעה שביעית ומחצה ויראה אם באו כולם אל תלמוד. ומי שלא יבוא בזמנו יורשם בפנקס (ובזמן שהרי"ק יהי' במסחר האתרוגים אני מבקש את המשג' הרו"ו שי' שהוא ישגיח ע"ז) ואם לומדים באופן שכת' לעיל ישגיח ע"ז הר"מ מזעמבין וגם הרי"ק ישגיח ע"ז. והקביעות זמן הב' יהי' בלילה, כי בלילה צריכים ללמוד דא"ח וילמדו בערך מקודם שעה מ' עד שעה י"א, ואותן שא"א לישיב עד שעה י"א והולכים קודם שעה י"א לישן, יתחילו ללמוד קודם שעה מ' בא"פן שילמדו ב' שעות רצופות דא"ח. וזה יהי' ע"פ השג' המשגיח הרו"ו שי' וכפי שיסדר תוא איזה מהבחורים אינם יכולים לישיב כ"כ ומתי יתחילו בלימוד הדא"ח, והרי"ק שי' ישגיח שיקיימו כפי שיסדר המשגיח ואופן הלימוד בלילה יהי' כמו שנת"ל בלמוד הבקר. וכ"ז לבד למוד התניא שבין מנחה למעריב, ואותן אשר יתרשלו בעסק דא"ח יענשו כפי מדת התרשלותם. ומי שנראה שאינו נותן א"ע ללימוד דא"ח יגרש לגמרי מאגודתינו, ואותן העומדים בבקר בהשכמה ילמדו כל העת שקו' התפלה דא"ח, כי בד"כ קודם

ה ר ש ב " ז : ר שמואל בצלאל בר שלום שבתי שעפסל. תולדותיו ראה בהתמים חוברת א ע' סז ואילך.

ו ה ר " מ : ר מיכאל בלינער — מנעזעל. ראה אודותיו בהערות לתורת שלום ס' השיחות ע' שכב.

ה ר " מ מ ז ע מ ב י י : ר משה מזעמבין. מחסידי אדמו"ר מהרי"ש ג"ע. תלמידו של הרב ר' אברהם מזעמבין וחברו של הרי"ש גרוגם אסתרמן. נפטר בשבט תרע"ה בליובאוויטש.

ה ר י " ק ז " ס : ר יעקב קאפיל ועליקסאן. בן הרב ר' אברהם — הנק' דער מ"ץ — שהי' רב בליובאוויטש בימי הצי"צ.

ה ר ז " ו : הרב ר' זאב האלף (תרי"ח—תרע"ג), בנו של ר' משה אברהם לעויסיץ וחתנו של הרב ר' גרשון בער מפאטאר.

ק ו ד מ ה ת פ ל ה : להעיר מפרשיי (ברכות ה, ב) ד"ה סמוך ולקרי'ת ביאור לדי'ה תורה צוה סס"ד. משאי"כ לימוד דא"ח ראה לקרי'ת סדי'ה תחת אשר לא עבדת, ולהעיר מהנהגות מלא הרוצים בברכות שם.

התפלה א"צ לחיות לימוד אחר כ"א לימוד דא"ה, ושעות היום מספיקות ללימוד הנגלה. ונגד זה הרשות בידם למעט בלימוד הדא"ח בלילה (כאופן שיתאים שיעור זמן הנ"ל) אבל מקצת דא"ח צריכים ללמוד בלילה, כי הזמן הזה צריך לדא"ח.

יום הש"ק קדוש יהי' כולו על עסק דא"ח וכו"כ צריכים לשמור מאד הזמן ביום הש"ק לעסוק בו בתורה ולא לפנות ח"ו לדברי הבאי אשר גם בימות החול צריכים להזהר בזה וביותר בש"ק כי קדוש היום לד' אלקינו וניתן לישראל לשבוע ולהתענג מטובו ית' והטיוול ביום הש"ק הוא בלתי מרוצה כלל וכלל, ולא מצאנו שהותר ביום הזה רק לישן יותר מעט מכל יום, וכן לענגו באכו"ש, אבל בתנאי שיהי' לכבוד שבת, והיינו שירגיש שזה לכבוד שבת ואימת שבת עליו היינו הביטול הכללי דשבת עליו (וכידוע דשבת הוא עליית חיצוניות העולמות ג"כ והכל עולה למעלה ובפרט ע"י תפלה דשבת כתעל' נפשו כו' וידוע דתפלות דשבת וסעודות דשבת שייכים המה זל"ז) אבל לבטל הזמן בשבת בדברי הבאי ח"ו הוא עון גדול ר"ל, ובפרט בענין הטיוול בש"ק שאז כל העולם מטיילים לא ינקה מרע ח"ו ושומר נפשו ירחק מזה :

קיצור. זמן מסוגל ללימוד דא"ח כבוקר קודם התפילה. זמן נחוץ ללימוד זה — בלילה. ויפרט זמני הלימוד ואופנו. יום הש"ק כולו לדא"ח. שמירת הזמן בש"ק.

כו) עו"ד מילין לאלקה. הנה בשל"ה דקפ"א ע"א הביא בשם המד' דקובע עתים לתורה ה"ז מפר תורה כו' והקשה ע"ז הלא קביעת עתים לתורה היא המעלה הראשונה שעלי' האדם נשאל כו' (בירושלמי פ"ט דברכות אי' העושה תורה עתים ה"ז כו'. ונר' שהכוונה ע"ז שאמרו כגמרא דסנהדרין דף צ"ט ע"ב זה הלומד תורה לפרקי' כו') וי"ל שהכוונה בהקובע עתים לתורה היינו שמדקדק בקביעות הזמן שלא יוסיף ע"ז, והיינו מפני שהדבר עליו כמשא. וע"ד שאמרו במשנה דברכות פ"ד העושה תפלתו קבע ובגמרא אמר ע"ז כל שתפלתו דומה עליו כמשוי דכשם דבתפלה דכשהיא כמשא עליו אינה רחמים ותחנונים ואין זו תפלה שכל ענינה כוונ' הלב והרגש פנימה. וכשהיא כמשוי ח"ה ההיפוך מזה לגמרי. כמו"כ הוא בתורה מאחר שהיא עליו כמשא אין זו תורה ובפרט בלימוד דא"ח אם היא כמשא אינו פועל מאומה מפני שכל ענינה הוא ההרגש אלקי שבה כנ"ל. כ"א צריך ללמוד ברצון וחשק ואז לא ידקדק בהזמן כ"כ, וידע אשר בהזמן שלומד דא"ח הוא מרויח בלימוד הנגלה אשר גם במיעוט זמן ימצא הרבה יותר מזולתו בריבוי זמן (וחלימוד כחשק וחיות בדא"ח בנקל הרבה יותר לפעול בעצמו מכלימוד תנגלה, כאשר הוא לומד ענין אלקי הנה גם במעט התקשרות בהענין שלומד

ו כ י ד ו ע ד ש ב ת : ראה ע"ד כ"ז בסי המצות מצות אכילת ק"ק.

ד ק פ"א ע"א : הוא במסי שבועות שלו פרק גר מצוה ד"ה היום הזה יום מ"ת.

ימצא בו חיות. וגם לפי שהיא בחי' עץ החיים בעצם כנ"ל פי"ג לכן בנקל למצוא בזה חיות. וצריכים ללמוד בקול ודבור שהקול מעורר כוונת הלב ומוסיף חיות בהלימוד) וזאת היא הבחינה מי שאינו מדקדק כ"כ בהזמן הוא שחביב עליו לימוד הדא"ח ותפעול עליו להאיר נפשו באור החיים: קיצור. יזהיר שלא יהי' הלמוד כמשוי' ולא ידקדק בהזמן (בנקל לפעול בעצמו חיות בלימוד דא"ח. וצ"ל בקול).

כז) והנה הרוח הזר הנו"ל הרוח הזה הרה וילד אפילה, היינו שמצא מקום בביהמ"ד אופן לימוד כזה שאינו נרצה כלל אשר גדולי הראשונים והאחרונים מאסו והרחיקו את אופן הלימוד הזה בתכלית המיאוס והריחוק, וכל הלומדים תורה כדבעי נוהרים מזה בנפשותם שלא יכשלו בם. הלימוד הנרצה הוא אשר תכלית לימודו יהי' לידע את הדבר שלומד ידיעה טובה ומאושרה על מקומה, ולא להשתדל לחדש חידושים ולבנות בנינים כ"א לידע את הדבר שלומד (וכאשר יעשו איזה מהלומדים שאינם מהוגני' חשבון בנפשם ימצאו אשר תכלית רצונם הוא לחדש חידושים ולהיות משפיעים בהענין שלומדים, (ועושה את ההלכה למקבל את השפעת שמותיו, אוי ואבוי לו, ה' ישמרנו) ויש להם חשק. ותשוקה גדולה בלימוד, אבל תשוקתם הוא באופן לחדש דוקא, ובתשוקה זו המה נגשים אל הלימוד, ואם לא ימצאו לחדש דבר מתבטל תשוקתו מהלימוד הזה. ובאחת משתי פנים או יקח לימוד אחר היינו ענין אחר אולי ימצא שם לחדש דבר או תשוקתו הטמאה בוקעת ויוצאת לדבר ולחדש שמותים ממש אשר לא תוכל האזן לשמוע) ויהי' הוא מקבל מן ההלכה שלומד ולא שיהי' משפיע בה (וסוף הכבוד לבוא שיחדש בה חידושים אמיתים, אבל דוקא לאחר שידע את ההלכה לאמיתתה):

קיצור. יבאר אשר תכלית הלימוד לידע את הענין, ולא — להשתדל לחדש חידושים.

כח) והנה הידיעה ע"פ פשוט היא לידע את ההלכה ע"פ פרש"י לידע את הפשט ולא ימעה א"ע. ובדיעות תנאים או אמוראים בענין אחד ידע טעם ומכרא של כאו"א ובשקלא ומריא דגמרא בקושיות ופירוקים צריכים לידע היטב מה היתה סברתו תחלה בהלכה שמשו"ז הוקשה לו. ומה נתחדש עתה ע"י התירוץ. ואם התירוץ מבטל סברת המקשן לגמרי או מקיים סברת המקשן אלא שמסיר קושייתו, אם שמראה לו שאינה קושי' או שמחדש לו דבר בהלכה ומבארה יותר שבזה סרה קושייתו. וא"כ צריך לידע איך הוא כוונת ההלכה לאחר התירוץ. ובד"כ צריכים לשמור סדר וקישור הקושיות והתירוצים ולפעמים משתנה הענין ע"י הקושיות, ובפרט כשמקשין לתרי תנאי או אמוראי דפליגי צריכים לשמור מאד הסדר בזה והמתחדש מהפירוקים בעצם הדין לכל אחד וא' ובסברתם ובטעמיהם. והשקלא ומרי' דגמרא כדין המשנה לידע איך הוא פשט וכוונת המשנה לפי האוקימתא דגמרא ומה שנתחדש בזה. והכלל הוא שידע כל פרטי הסוגיא כל דיעה וכל סברא שתחי' ברורה אצלו היינו כל

מברא בפ"ע תהי' ברורה וכולם יהי' מסודרים אצלו שכל א' על מקומו יבוא, ואחר שנמר את הסוגי' בפנים יחזור עלי' בפ"ע (הנקרא איבער-ריידען) כל דיעה ומה שהקשו עלי' ומה שתירצו ואיך הוא מסקנת הדבר. ויקלוט כ"ז היטב במוחו, ולא יכבד עליו לחזור בע"פ כ"פ באופן הנ"ל עד שיוקלט אצלו הדבר היטב. ואה"כ ילמוד את התוס' על הסוגיא ולאחר שהסוגי' ע"פ פירש"י מכוררת ומסודרת אצלו ונקלטה היטב במוחו. יראה אם התוס' בפירושו רק מכארים יותר הענין והוא ג"כ ע"פ שיפת רש"י רק שמכארים או מפרטים פרטים כזה. וכזה הוא קושייתם ותירוצם עד שיוצא בירור הדבר או פרטי הדברים שרצונם לפרט, וצריך לידע מה שנתחדש לו ע"י פירושו. ולפעמים מפרשים בענין אחר, ומכארים מה שלא נחא להו לפי שימת רש"י ומפרשים לפי שימתם הם. ולפעמים נוגע חילוק הפירושים בכל הסוגיא, ולפעמים רק בפרט א' ממנה, ולאחר שהסוגיא מכוררת אצלו לא יקשה לו לידע את הדבר ולא יתבלבל בחילוקי השימות והפירושים וידע דלפי פירוש רש"י הסוגיא כך וכך ולפי פי' התו' כך וכך. ומצוי ושכיח הדבר שמקשים התוס' ממקומות אחרים בש"ס. ויש לפעמים שנחוץ לעיין הגמרא שמקשים ממנה בכדי לידע היטב קושייתם. וכאשר מפללים התוס' בהענין הן בהסוגיא במקומה וכ"ש אם ממקומות אחרים נחוץ לזה מתינות גדולה ולקשר שכלו (צו מראגען זיך) לידע כוונתם היינו עצם הסברא שלהם לחבין הדבר ואה"כ מה שמקשים על סברא זו ובאים לידי סברא אחרת, או לעומק יותר במברא זו עצמה, ואה"כ לחזור ג"כ בע"פ כל הפלפול שלהם שיהי' מכורר ומסודר ובקליטה טובה וידע מה שנתחדש בהסוגיא הזאת מחפפול שלהם:

קיצור. יפרש אופן הלימוד בגפ"ת.

(כט) ומי ששכלו טוב וחזק ודעתו רחבה יכול ללמוד בעמק יותר וכמו לדקדק בל' המשנה בעצם הלשון ומה שנראה לכאורה יתור לשון או אפי' ייתור תיבה אחת ובסדר דברי המשנה. וכשיעיין בכ"ז לייגע א"ע בעומק שכלו ימצא בזה כמה חידושים בכירור כוונת המשנה וגם יכול להוציא מזה כמה דינים. אמנם להשמר ולהזהר מאד שיהי' בדרך האמת, כי בזה יכול לעוות דרכו ח"ו ולילך בדרך עקלתון אשר יפסיד בזה כל לימודו ח"ו ונוח לו שנהפכה שלייתו כו' וכמשי"ת. ודרוש יגיעה גדולה יגיעת גפש ויגיעת בשר ושכל ישר והתקשרות טובה, ועל כולם שירצה את האמת דוקא, ותכלית לימודו באופן כזה הוא לפי שזתו עיון התורה אשר מי שחננו ה' בשכל טוב צריך ללמוד כפי שיד שכלו מנעת, אבל לא ירצה ח"ו לחדש חידושים כמשנת"ל כ"א לעיין כנ"ל, וירצה את האמת וכל דבר ישקול בשכלו היטב. ולפ"ד ביותר שייך אופן הלימוד הזה במשנה דוקא לפי שהוא קיצור שאחר האריכות, והיינו לאחר אריכות הפלפול שהי' להם בתושבע"פ העמיד רבינו הק' כל האריכות וכללם בדברי המשנה שקיצורי דברי המשנה נושאים את כל האריכות אחר הכירור והליבון הפוב. והלשון וכל התיבות מכוונים מאד כפי אמיתית

הענין. אמנם כגמרא בפי' וביאור המשנה מסופק אני אם אופן הלימוד הרצוי בהם הוא לדקדק בהתיבות, ואם כי ודאי הדברים מדוקדקים מאד. אמנם מאחר שכל ענינה הוא השקלא וטריא והפלפול להקשות ולתרץ וליישב הדברים, לזאת עיקר העסק בה הוא העיון בהענין. ובודאי צריכים לדקדק ג"כ בהלשון והתיבות אמנם לפ"ד אין זה עיקר העסק בעיון הגמ'.

(ומה שאמרנו שצריכים לדקדק בהל' ותה' זהו דוקא לאחר שלמד כל הסוגיא ובידרר וליבן הענין בעיון שכלו, אז כשיחזור על הלשון וידקדק בזה בודאי ימצא טוב, וגם אז צריכים זהירות יתירה ושיקול הדעת שלא יתלה א"ע בדבר שאינו מוכרח וכ"ש שאינו אמת ח"ו) והעיקר הוא לעיין ולהעמיק בכל דבר. וכל מימרא וכל סברא פרטית לא יחשוב אשר הכנתה השטחית זהו כולה כ"א יש בה עומק ועומק לעומק. אך מי שאין דעתו רחבה ואין יד שכלו יכולה לגעת הרבה יספיק א"ע בהידיעה השטחית ובאופן שנת"ל פכ"ח בהידיעה ע"פ פשט, ולא ייגע א"ע על דבר שאינו יכול להגיע כי רק יבלה הזמן ולא ימצא, (או יהי' מוטעה ומרומה ח"ו) אם לא ע"י מורה ורב שמראה לו העומק שיש בזה, אבל מי שיראה שיד שכלו מגעת צריך להעמיק בכל ענין ע"י התקשרות שכלו ודעתו בנושא המימרא וימצא בה עומק וייתילד אצלו חדשות בהמימרא אשר לא חשב מקודם ויכול להרחיב את העומק שימצא ולפרטו לפרטים ולבארו (ולא רק יכול כ"א כן צריך להיות בלימוד הטוב ויכול ר"ל שיש יכולת בדבר מצד הנושא. וכן מצד העומק בו) וכן בכל השקלא וטריא דגמ' ובהקושיות ותירוצים יעיין ויעמיק בכל דבר, ובלתי ספק אשר יקשה לו איזה דברים אשר לפי ההכנה השטחית אין בזה קושי' וכשיעיין יוקשה לו אם בדעת המקשן אם בדעת התרצן או בעצם האוקימתא וייגע א"ע לתרץ הדבר, אבל הכל בדרכים אמיתים ודברים כנים, וכשיגמור כל הסוגיא ותהי' ברורה ומסודרה אצלו יעמיק דעתו בכללות נושא הסוגיא, ויברר וילבן הדבר בעיון שכלו ויראה אם כל הפרטים מתאימים המה, כי כל פרט נעשה ליבון לחכירו. וכזה יכול להיות הרבה חידוד ופלפול ובפרט בההלכות העמוקות שבגמ', ויהי' חריף ומקשה ומתון ומסיק שצריך להיות שניהם. וכמ"ש בשערי אורה ד"ה בכ"ה בכסליו פנ"ו דכאשר חריף ומקשה יכוון לאמיתתו של תורה מעלתו יותר עליונה הרבה ממתון ומסיק כו' (וע' בפי' הרא"ש בסוף הוריות די"ד ע"א דר"ז ג"כ היה מסיק שמעתתא אליבא דהלכתא אלא שהי' מתוך הפלפול (וכ"כ בש"א שם) ורבה בר מתנה הי' שוהה ומעיין כו', אלא שלא הי' מפולפל וחריף כ"כ וכ"פ רש"י. ונמצא שגם הוא הי' מעיין ובא אל עומק הענין אלא שהעומק שבאים עליו ע"י הפלפול בקושיות ותירוצים הוא מעולה הרבה יותר וכמ"ש בש"א שם בהפרקים נ"ד נ"ה נ"ו) וזה תלוי אם הפלפול הוא פלפול של אמת והדברים מסודרים אצלו (ועמ"ש בירושלמי הוריות פ"ג ה"ח בפני משח שם ד"ה קודם לפלפון) והיינו כשדעתו חזק שהפלפול ג"כ מסודר אצלו אז הוא מתון ומסיק ג"כ ומסיק שמעתתא אליבא דהלכ' (וזהו דוקא בפלפול

של אמת שיכול להיות מסודר ג"כ אבל בפלפול של שקר בהכרח שיהיו מבלבלים הדברים וזה לא יסיק אליבא דהילכתא וכמשי"ת לקמן בשם המהר"ל מפראג זצ"ל).

וידקדק הרבה מאד בפ"י רש"י ז"ל, וכמ"ש השל"ה במס' שבועות שלו דקפ"א ע"ב כי בכל דיבור ודיבור של רש"י יש בו נסתרות ענינים מופלאים כו' עכ"ל. ובפשטיות לשונו הפהור הוא שומר את המעיין מאיזה טעות או ספק שיכול ליפול בהמאמר ומתרץ כמה קושיות מבלי שמקשה עליהם ב"א בפשיטות הלשון. והלשון הוא מבורר ומלובן מאד, ולזאת כל בעל שכל טוב צריך לדקדק מאד בלשון רש"י, אבל בשכל ישר ועיון טוב ע"פ האמת כמשנת"ל. וכן צ"ל בלימוד הטוב בדברי התוס', ועמ"ש השל"ה בתושבע"פ ד' תי"ז ע"א בכלל תוס' באופן וסדר לימוד התוס', ומי שחננו הש"י בדעת ובינה יתירה יעיין בס' דרכי הגמרא לתר"ר יצחק קאמפאנטון ז"ל וימצא נחת ודרך טובה ללימוד הגמ' ומפרשים. ומקצת דבריו הועתקו בשל"ה ד' תי"ב סע"א עד ד' תי"ג ע"ב. אמנם דרך הלימוד שלו דורש שכל ישר ודעת חזק ביותר. ונקנה בישוב רב וכמתנינות גדולה. וכ' השל"ה ד' תי"ג ע"ב וז"ל אבל דעו בני יצ"ו כי צריך דעת ותכונה להבין לשונה הלכות בכל יום שיעמוד בשכלו על עומק הדברים ולהבין כל דבר ודבר על יסודו ולפלפל בהלכה לפלפל בחכמה כי אין ערך לפלפול, והפלפול יהי' של אמת וכל אחד יודה לדברי חבירו אם האמת אתו ואז שמעתתא מתרווחא בס"ד המסייע לבא לטהר. ואחר בירור פשט ההלכה צריך לחזור ההלכה בקול רם ובשמחה. ובוהר פ' בראשית אמרו משארז"ל מלה כסלע משתיקותא בשמים נא' אפי' על דברי תורה, והיינו ולבך אל ימהר להוציא דבר לפני האלקים פי' כשאתה עומד לפני השכינה דהיינו כשהוא עוסק בתורה או בתפלה אל ימהר להוציא מפיו אלא דבר ברור והגון וכמשארז"ל ושנתם שיהי' שנון בפ"ך השנון הוא בלב ואח"כ יוציא מפיו בקול רם כמו שארז"ל חיים הם למוצאייהם למוציא מפייהם עכ"ל:

קיצור. יפרט אופן הלימוד למי שדעתו רחבה. ומסיק כי דקדוק בהלשון שייך יותר במשנה, כגמרא עיון בהענין. צ"ל חריף ומקשה מתון ומסיק. דיוק בלשון פירש"י.

ל) ואתם בנים יקרים ביארתי לכם בכללות אופן הלימוד הנרצה וכזה אנו חפצים בלימודכם כל חד וחד לפום שיעורא דילי'. והעיקר הוא לידע כל דבר על מקומו לאמיתתו וכל הפרטים וכל החילוקים הכל על מקומו יבוא בסדר ויחיו ברורים אצליכם כל הפרטים וכל החילוקים, וכן הוא בלימוד הפוסקים ג"כ לידע כל דבר היטב וכל פרטי החילוקי דינים לפי דעת הפוסקים החולקים בהענין הזה הכל יהי' מסודר אצליכם דעת כל פוסק וטעמו וסברתו והחילוקי דינים ע"פ דעתו ושיטתו. והכל יהי'

ת י"ז ע"א : הוא בסוף חלק תושבע"פ.

ת י"ב ס ע"א : הוא בחלק תושבע"פ כלל עיון.

ברור אצלכם, ואל תחפזו לאסוף הון רב ואל תמהרו ללמוד הרבה ולא לידע אפילו מעט כ"א לקבוץ על יד יד הרבה. כל הלכה וכל דין שאתם לומדים תעמדו עליו עד שתדעו היטב אותו ופרטיו והדיעות שבו, וכל ענין תחזרו בע"פ בדבור (איבעררעדען) פרטי עניניו לפי הדיעות שבו באופן מסודר ותקליטו את הענין במחכם וכמשנת"ל:

קיצור. יודיע אופן הלימוד, ע"ד הנ"ל, בפוסקים.

לא) אבל הזהרו מאד בנפשותיכם מהלימוד שאינו נרצה. ואל תתחברו עם כאלה אשר תכלית לימודם ותכלית עיונם הוא לחדש חידושים ולבנות בנינים אשר ממילא חדושיהם ע"פ הרוב הם שוא ושקר. וע"ד הלצה אני אומר שמחדשים חידושים ממש היינו מה שלא נאמרו למשה רבינו כי כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני, ועתה נתגלה הדבר בהזמן שהי' הרצון העליון להתגלות ונתגלה ע"י התלמיד ההוא. וא"כ הרי זה רק גילוי ההעלם לבד ולא דבר חדש מעיקרו. ועמ"ש מזה השל"ה דף קצ"ב ע"א ושם בענין ותן חלקינו בתורתך כו'. אבל התלמיד שאינו הגון הנ"ל מחדש חידושים ממש שלא נאמרו למס"ם. ובשקר יסודם וגוף ההלכה אינם יודעים כלל. כן הוא ע"פ הרוב, שאינם יודעים כלל פשט ההלכה על מקומה, כי אין לבם ודעתם כלל ע"ז, וגם החשק לחדש אינו מניחם לעיין בגוף הדבר ומחפשים רק חידוש. וידוע מ"ש בזה"א ד"ד ע"ב וד"ה ע"א בענין המחדש חידושים אמיתים בנסתר נעשה שמים חדשים ובנגלה נעשה ארצות חדשים, ואם מחדש חידושים שאינם אמיתים נעשים שמים וארצות שוא ומוסיף כח בסמ"א וכ"ש אם הורה הוראה ע"פ חידושו הוא הורג נפשות ר"ל, וכל מי אשר נוגע יראת ה' בלבו יתרחק הרחק כמטחוי קשת מהמחדשי חידושים של שקר ומהבונים בנינים בפלפול של הבל ושל שקר שלא ילמדו ממעשיהם וכמ"ש השל"ה דף קפ"א ע"ב בענין החילוקים ופלפולים של הבל שגם אם אמר הרבה ענינים אמיתים מ"מ כשמעורב בו אפילו דבר אחד שאינו אמת אוסר במשהו ומי יוכל לשער העון פלילי להפוך דברי אלקים תורת אמת עכ"ל ובכמה מקומות בספרו הק' מזהיר ע"ז מאד מאד. והג' מהר"ל מפראג בספרו דרך חיים על אבות בפי' המשנה בפ"ו בהמ"ח מעלות שהתורה ניקנית בהם אחרי שפי' כולם בא לידי חשבון עם הלומדים דזה"ז וצועק בקול מר על הפלפול של הבל, ואומר אשר הסיבה בכמה מהתלמידים שלא נמצא אצלם הלכה ברורה ועל כל דין והוראה צריכים חיפוש הוא שהשקר בהתחלה יוליד בסוף העיוות והקלקלה כי מתחילים לפלפל דברי הבאי בהלכה אשר יודעים כי פיהם לא כן ידבר ומגלין פנים בתורה אשר לא כן ויאמר לחדודי בעינא ואף כי דבר כזה ח"ו לא יהא בישראל לחדודי בדברי שקר ולבלות הזמן בשקר והתורה היא תורת אמת, איך יעלה על דעת אדם כזה הלא ראוי שיקרע אדם לבבו ע"ז להפוך האמת על שקר ויאמר לחדודי בעינא. ומה שחושבים

שעי"ז יבוא אל חידוד ופלפול של אמת אינו כן כי מהשקר לא יבוא אל האמת כי אינם דומים כלל זל"ז והקושינות והתירוצים הכל הוא באופן אחר ואיך יבוא מזה אל הדרך האמת, ואדרבה הוא מרגיל א"ע יותר בשקר ומטפש אותו יותר ולא מחכים, ואם מפני שעכ"פ יש בזה חידוד השכל יותר טוב לו שילמוד אומנות או שחוק המחדד את השכל ולכה"פ לא הי' מגלה פנים בתורה שלא כהלכה והרה עמל וילד שקר וכפרט כשתוא יודע בעצמו שאינו אמת. ומכוין לשקר כל מעשיו נמשכים אחר השקר ומשקר הוא במעשיו ג"כ כו'. וע"ש שמאריך בהענין.

והפלפול של האמת יכול להיות דוקא כשיודעין תחלה את פשט ההלכה לאמיתתה באופן מסודר. וכדברים ברורים כנ"ל באופן הא', ואח"כ מי שחננו ה' בשכל טוב ודעת רחבה יכול לפלפל בהענין כנ"ל באופן הב' (וזהו ג"כ מ"ש בדרך חיים שם שצ"ל תחלה לימוד המשנה ואח"כ לימוד הגמרא שג"כ הכוונה כן שצריך לידע בגוף עצם הדבר בטוב ואח"כ הגמרא שהוא הפלפול בדבר המשנה, ומרויח בזה עוד שגם אם לא יבין את הפלפול ישאר עכ"פ גוף ההלכה פסוקה בידו (רק שלא יורה מתוך משנתו כו'), וכן הוא בלימוד הגמרא גופא כתחלה צריך לידע גוף הסוגיא ואח"כ יפלפל, ולכד זאת שאז יהי' הפלפול אמיתי ויהי' ג"כ מסודר לבוא לידי הלכה היינו לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא כמשנת"ל. ירויח עוד שגם אם לא יגיע לשלימות הפלפול ישאר עכ"פ אצלו גוף ועצם הסוגיא. ומה שנתילדו אצלו ספיקות ע"י התחלת הפלפול הנה אחרי שהסוגיא בפרטי' מבוררים אצלו במשך הזמן יבוא אל שלימות הדבר, או ישאל אצל רב ויתיר לו הספיקות ויבינו בטוב) אבל כשמתחיל בפלפול קודם שיודע את הסוגיא לאמיתתה באופן הנ"ל בהכרח שיהי' הפלפול שקר ומבלה את הזמן בשקר. ועוד זאת גדול עונו מנשוא שמהפך את האמת לשקר ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה, והוא אפל ותורתו אפילה ומשוגתו אתו תלין בקבר ועתיד ליתן את הדין ע"ז. וירתי תרתי גיהנם, והש"י ישמרנו מהם :

קיצור. יזהיר מפלפול של הבל ושל שקר. פלפול אמת אפשרי רק אחרי ידיעה מסודרת.

לב) ואתם בנים יקרים תחפשו בנפשותיכם בחיפוש אחר חיפוש אולי נמצא באיזה מכם שרש פרה ראש ולענה מהלימוד שאינו נרצה אפילו במקצת תבערו את הרעה הזאת מקרבכם ותורת אמת תהי' בפיכם. והדבר הזה מוטל על המשגיח הרז"ו שיחי' לברר היטב אולי נמצא איזה מהלומדים אשר לומדים באופן שאינו נרצה יבער את הרע הזה מכית מדרשינו, ולא יראה ולא ימצא כלל, וישגיח וישתדל שיהי' לימודם באופן הנרצה דוקא ומנהלי האגודה מחוייבים לעזור לו בזה, כפי שידרוש מאתם ולא ישאו עליהם הטא ח"ו. ומובטחני כאשר הלומדים יחי' יחזיקו בעץ החיים בלימוד דא"ח ברצון וחשק ובזמן נכון כיום שיחי' אצלם לימוד דא"ח ענין עיקר ויקלטו הדברים היטב, יהי' גם לימודם הנגלה

באופן הנרצה ורצון ה' ירצו ויעשו. ותורת אמת ינחילם ויאיר נפשם
באור חיי החיים כו' :

קיצור. יזהיר לבער הלימוד שאינו נרצה. העסק בדא"ח יסייע גם כזה.
(ג) **והנני לעורר אתכם שתלמדו את קונטרס התפלה שיצא מכבר** (וזה כלל
גדול בכל מקום אשר הלימוד יהי' ע"מ לעשות והלומד ע"מ
שלא לעשות נוח לו כו'. וכל ענין שלומד צריך לידע נאמנה אשר הענין
יכול להיות שייך אליו ובו הדבר תלוי, ומחוייב להשתדל להגיע לזה,
כאשר נת"ל מפמ"ז עד פ"כ בענין אהוי"ר. וכן הוא בכל ענין שלומד
צריך לחפש היטב מה שיוכל ליקח לו לעצמו מהענין הזה בעבודה. ולא
יטעה א"ע הן לא בשפלות של שקר והן לא בהגבהה יתירה לילך לעילא
מדרגי' כו', והיא הודעה כללית אשר לימוד בכ"מ הכוונה באופן כזה.
ובשופמני לא עסקינן) ומי שימצא א"ע ראוי להשתדל בכוונה באחד
משני האופנים המבוארים שם, חלילה לו לפטור א"ע מזה כי בנפשו הוא,
ובלעדי זאת גם התורה שלו אינו שוה כלום ואדרבה כו' וכמשנת"ל
בפי"א וי"ב. ואל תשעו בדברי שקר לאמר מי אני ואיך אוכל כו', כי האלקים
עשה את האדם ישר והננו בחכ' ודעת, וביכולתו להגיע למעלת ומדריגת
העבודה כדבעי ורק צריך יגיעה והשתדלות, ומי שלא למד עדיין וא"א
שיתפלל בכוונה עכ"פ יכוון בפ' המילות ויתפלל כמו שמבואר בקונטרס
הנ"ל באופן העבודה לצעירים, גם יש בקונטרס הנ"ל כמה עצות איך
להגיע לעבודה אמיתית ויהי' חוק קבוע ללמוד קונטרס הנ"ל פ"א בב'
או בג' חדשים וטוב שתלמדו אותו כולם בזמן א' וידברו זע"ז ויחזקו
זא"ז, וכבר נתבאר מענין מעלת דיבוק חברים בד"ה החלצו :

קיצור. יעורר ללמוד קונטרס התפלה (ע"מ לעשות) ולהשתדל בעבודת
התפלה באחד האופנים וכמבואר שם.

* * *

ואחר כל הדברים האלה הנני מבקש אתכם שימו לבכם אל כל הדברים
הנאמרים בקונטרס הזה, והיו הדברים האלה על לבכם תמיד,
כי כבד עלי הדבר מאד להגיד ולחזור ולהגיד ולזאת יהיו הדברים האלה
תמיד נגד עיניכם ולא ישכחו מאתכם, והיא חייכם ואורך ימיכם, וזה
תחיו חיי עולם כו' :

אשא כפי אל ה' בתפלה ובתחנונים. יה"ר מלפניו ית' אשר אור תורת
אמת שגילה לנו ע"י כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקללה"נ ע
ויקלטו בתוכם ויאירו נפשיכם לשמחת לבב אדה"ע (כמ"ש השל"ה
דקצ"ג ע"א) ונראה פרי טוב בעמלינו ועמליכם עמלא דאורייתא דלעילא
משמשא לחכרא שמשא וסיהרא כו'.

כ"ד ידים ואוהבם באמת החפץ בחייהם שלום דובער

ה מ ב ו א ר י מ ש מ : פ"ט ופ"י.

ה ע ב ו ד ה ל צ ע י ר י מ : שם ט"ד.

ד ק צ ג ע א : הוא במס' שבועות שלו פרק ת"א ד"ה אמנם נ"ל לפרש.

הוספה א.

(הקדמת רבנו חיים ויטאל לשער ההקדמות)

אמר הצעיר מעיר. הדל באלפי חיים ויטאל בן לא"א הרב יוסף ויטאל זלה"ה בהיותי בן שלשים לכה תשש כחי ושבתי משתומם ומחשובתי תמהי'. כי עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו רפואה לא עלתה למחלתינו. אין מזור לשברנו. ולא עלתה ארוכה למכתינו לחרבן בית מקדשינו. הנחרב זה היום אלף ות"ק וד' שני' אוי לנו כי פנה היום יום אחד של הקב"ה שהוא אלף שנה וגם נמו צללו ערב שהם ת"ק וד' ש' יותר מחצי היום הב' וכלו כל הקצין ועדיין בן דוד לא בא ונודע את אשר ארז"ל כד דיר שלא נבנה בה"ב בימיו כאלו נחרב בימיו ואתנה את פני לחקור ולדעת מה זה וע"מ נתארך קיצינו וגלותינו ומדוע לא בא בן ישי ומצאתי און לי ואנינה בקרבי ולבי דוי ממאמר א' הובא בס' התיקו' תיקון ל' דף ע"ז ע"ב וז"ל כתיב תניינא ורוח אלקיים מרחפת וגו' מאי ורוח אלא בודאי בזמנ' דשכינתא נחתת בגלות' האי רוח נשיב על אינון דמתעסקי באורייתא כגין שכינתא דאשתכחת בינייהו והאי רוח אתעביד קלא ויימא הכי אינון דמיכין דשינתא בחוריהון סתימין עיינין אפימין דלכא קומו ואתערו לגבי שכינת' דאית לכון לבא בלא סכלתנו למינדע ביה ואיהו בינייהו ורזא דמלה קול אומר קרא כגון קרא נא היש עונך וגו' והיא אומר' מה אקרא כל הבשר חציר כלא אינון כבעירן דאכלין חציר וכל חסדו כציץ השד' כל חסד דעבדי לגרמייהו הוא דעבדי ובההוא זמנא ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב דא איהו רוחו של משיח ווי לון מאן דגרמי דזייל ליה מן עלמא ולא יתוב לעלמא דאילין אינון דעבדי לאורייתא יבשה ולא בעאן לאשתדלא בחכמה בקבלה וגרמין דאסתלק נביעו דחכמה דאיהו יו"ד מינה ואשתארת בי"ת יבשה ווי לון דגרמי עניות' וחרב' ובזה והרב ואבדן בעלמ' והאי רוח דאסתלק דאיהו רוחו של משיח כמד"א ואיהו רוח"ק. ואיהו רוח חכמה ובינה. רוח עצה וגבורה. רוח דעת ויראת ה'. פיקודא תנינא ויאמר אלהים יהי אור: וכג"ד אמר הקב"ה השבעתי אתכם בנות ירושלם אם תעירו ואם תעוררו את האהב' עד שתחפץ דאיהו רחימו בלא פרס ולא ע"מ לקבל פרס. ויראה ואהבה ע"מ לק"פ איהי שפחה ותחת שלש רגזה ארץ וגו'. תחת עבד כי ימלוך ושפחה כי תירש גבירתה עכ"ל.

והנה מ"ש בתחילת דבריו ואפי' כל אינון דמשתדלי באורייתא כל חסד דעבדי לגרמייהו וכו' עם היות שפשטו מכואר וכפרט בזמנינו זה בעו"ה אשר התורה נעשית קרדו' לחתוך בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסק' בתורה ע"מ לק"פ והספקות יתירות וגם להיות' מכלל ראשי ישיבות ודיני סנהדראו' להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבוני' מגדל וראשו בשמים

ועיקר סיבת מעשיהם הוא מ"ש אח"כ הכתוב ונעשה לנו שם ככתוב בספר הזוהר בפ' בראשית דף כ"ה ע"ב וז"ל פסו' אלה תולדו' השמי' והארץ שחמש' מינים יש בערב רב וזמן הג' מיני' מהם הוא הנק' כת גבורי' דעליהו אתמר המה הגבורי' אשר מעול' אנשי השם ואינון מסטר' דאילין דאיתמר בהון הכה נבנ' לנו עיר ומגדל וגו' ונעשה לנו שם בהנין בתי כנסיות וב"מ ושיון בתון ס"ת ועטרה על רישיה ולא לשמה אלא למעבד לון וכו' והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם. ואמנם האנשים האלה מראי' תומה וענות באמרם כי כל עסקם בתור' הוא לשמ':

והנה החכם הגדול התנא ר"מ ע"ה העיד עליה' שלא כך הוא באומרו לשון כללות על העוסק בתורה לשמה זוכה לדברי' הרבה וכו' ומגלי' לו רזי תורה ונעשה כנהר שאינו פוסק והולך וכמעין המהגבר מאליו בלתי הצטרכו למרו' ולעיין בה ולהוצי' טיפין טיפין של מימי התור' מן הסלע הנה זה יורה שאינו עוסק בתור' לשמה כהלכת' ומי זה האיש אשר לא יזלו עיניו דמעות כראותו המשנה הזאת ורואה חסרונו ופחיתותו. האמנם אע"פ שלכאורה אפשר לפרש לשון המאמר על אופן זה עכ"ז דבר קשה מאוד מאוד לומר וכי בשופמני עסקינן ולא בכללות כל התלמידי חכמים העוסקים בתורה והראי' ע"ז אומרו דרך כללות ואפי' כל אינון דמשתדלי' באורייתא כל חסד דעבדי לגרמייהו עבדי ואין לומר דמלת כל היא יתירה ומשבששתא שהרי מקרא דורש וכל חסדו כציץ השדה שלא נאמר וחסדו אלא וכל חסדו לרמוז כי כל הת"ח העוסקי' בתורה הנקראת תורת חסד על לשונה הם דומים כחסד ההוא אל ציץ השדה משום דלגרמייהו עבדי אבל ביאור לשון תנו"ל יובן ראשיתו מאחריתו באומרו ויראה ואהבה ע"מ לקב"פ איהי שפחה ותחת שלש רגזה ארץ:

והענין יובן במ"ש בס"ה בפ' בראשית דף כ"ז ע"ב ובג"ד אמר קב"ה לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו דא משנה איתתא דההוא נער ואיהי שפחה דשכינת' ואי זכו ישראל איהי עזר לון בגלותא מסטרא דהיתר טהור כשר ואי לא איהי כנגדו מסטרא דטמא פסול אסור וכו' דלית יחודא עד דערב רב יתמחון מן עלמא ובג"ד אתקבר משה לבר מארעא קדישא וקבורתא דיליה איהי משנה דשלמא על מטרוניתא דאיהי קבלה למשה ומלכא ומטרוניתא מתפרשא מבעל' ובג"ד תחת שלש רגזה ארץ תחת עבד כי ימלוך דא עבד' ידיעה ושפחה דא משנה ונבל כי ישבע לחם דא ערב רב: הנה מבואר כי תורתינו חק' כלולה ונמצאת בכל ד' עולמות אבי"ע ובחיותה בעול' האצי' אז נקרא' קבלה כי שם היא מופשטת מכל הלבושי' הנק' פשט מלשון פשטתי את כתנתי שהוא בחי' המלבוש החיצוני שהוא ע"ג עור אדם המתפשט מעליו לפעמי' והוא עיקר מלת פשט:

ואמנם בעולם האצי' אשר שם הקב"ה יושב ועוסק בתורה כנו' במדרו"ל וגם בדברי המתרגם על פ' דודי צח ואדו' וכמש"ה ואחיה אצלו אמון וכו' הנדרש לרו"ל על בריאת העול' שהיה הקב"ה מביט בתורה ובורא עולמות ואין ספק כי לא כמעשה * אדה"ר ולא כמעשה דכני חרי וכמעשה אתונו דבלעם וכיוצא בהם בהיות' כפשוטם היה משתעשע בהם הקב"ה אלפים שנה קודם שנברא העול' ובורא בהם עולמו':

אמנם שעשועו' של הקב"ה בתור' והיותו בורא בה את העולמו' היתה בהיותו עוסק בתורה בבחי' הנשמ' הפנימית שבה הנקר' רוזי תורה הנק' מעשה מרכבה היא חכמת הקבל' כנודע אל היודעי' ומעם הדבר הוא להיותו עולם האצי' העליון מאוד טוב ולא רע דלא יכול לאתערבא עמיה קליפה ועליה אתמר וכבודי לאחר לא אתן כנו' בס' התיקונין ד' ס"ו תיקון י"ח וכן בסה"ז בפ' בראשית דף כ"ח ע"א ע"ש ולכן גם התורה אשר שם איננה רק מופשטת מכל לבושי הגופני' משא"כ למטה בעול' היצירה עולם דמטרו"ן הנק' עבד טוב והוא חנק' עץ הדעת טוב מסטרא דמט"ט ומסטרא דסמאל שהוא קליפין דיליה נקרא עבד רע כי התורה אשר שם הם שית סד"מ הנקראים שפחה כנ"ל וכנו' בפ' בראשית שם דף כ"ז ע"א ולכן נקרא' משנה לפי ששם יש שינויים הפוכי' טוב מסטר' דעבד טוב היתר כשר מהור רע מסטר' דעבד רע איסור ממא פסול. גם הוא מלשון כי מרדכי היהודי משנה למלך שהי' שפחה הנקר' עבד מלך מלך גם נקר' מלשון שינה כנו' בפ' פנהם דרמ"ד ע"ב קם זמנא תנינ' ואמר מארי מתניתין נשמתין ורוחין ונפשין דילכון אתערו כען ואעברו שינתא מניכון דאייה ודאי משנה אירח פשט דהאי עלמא ואנא לא אתערנא בכו אלא ברזין עילאין דעלמ' דאתי דאתון בהון לא ינום ולא ישן. וזה יוכן במ"ש יותר למעל' שם ורבנן דמתניתין ואמוראי כל תלמודא דלהון על רזין דאורייתא סדרו ליה ונמצא כי המשנה והש"ס הם חנק' גופי תורה :

והנה דבריהם כחלום בלי פתרון ורויח וסתריה הפנימים הנק' נשמת התורה הם הם פתרון החלום הנפתר בתקיץ בסוד אני ישנה ולכי ער וכמ"ש חכמי' ז"ל במחשכים הושיבני כמתי עול' זה תלמוד בבלי אשר איננו מאיר אלא ע"י ספר הזוהר הם הם רזי תורה וסתרי' אשר עליהם נאמר ותורה אור ואין ספק כי כמו שהיצירה נקראת עבד ושפחה בערך האצי' ונק' קליפין ולבושין דחול כנו' בהקדמת ס' התיקונין ד"ג ע"ב וז"ל וביומי דחול לביש עשר כתות דמלכיא דמשמשי לי"ם דבריאה וא"כ אין לתמוה כי התורה אשר שם שתיא המשנה תהיה נק' שפחה וקליפין דתורה דאצי' וז"ס כל תבשר חציר הנ"ל במאמר הראשון כי כמו שהחמה שהיא בני' כמנין כ"ב אותיו' התורה הגנוז' תוך כמה קליפין ולבושין שהם הסובין והמורסן והתבן והקש והעשב הנק'

חציר כן המשנה אצל סודות התורה נק' חציר וזה נרמז במ"ח פ' כי תצא
 בר"מ דרע"ה ע"ב אבל רבנן ווי לאינן דאכלין תבן דאוריית' ולא ידעי'
 בסתרי אורייתא אלא קלין וחמורין דאורייתא קלין אינן תבן דאורייתא
 וחמורין אינן חמה דאורייתא ח"מ ה' אלנא דטוב ורע וכו' ואלו באתי
 להרחיב דרוש זה לא יספיקו מאה קונטרסין בלי ספק בלי שום גזומא
 האמנם החכם עיניו בראשו כי דברי אמת אני אומר ואל יתמה האדם
 בראותו סה"ז איך קורא אל המשנה שפחה וקליפין כי עסק המשנה
 כפי פשטיה אין ספק שהם לבושין וקליפין חצונים בתכלית אצל סודות
 התורה הנגנזים ונרמזים בפנימיותה כי כל פשטיה הם בעה"ז בדברי'
 חומרים תחתונים: **אמנם** הם קליפין טובים למאכל כקליפת קנה
 הבושם ולכן בהיותם מביני פשטי המשנה כהלכתא בלתי טעות נק'
 עץ הדעת טוב אבל כאשר ח"ו שונים בה ומטמאים את המהור ומכשירין
 את הפסול ומתירין את האיסור אז נהפכת לעץ הדע' רע ומר להם:
 ונחזור עתה למאמרינו הראשון ולבאר מ"ש ואפי' כל אינן דעסקי
 באורייתא כל חסד דעבדי וכו' ואמר עוד שם כי המשנ' היא שפחה
 משום דאיהי ע"מ לקבל פרס פי' כי הנה כל מדותיו ית' הם מדה כנגד
 מדה לכן העוסקים בפשטיה הגופניים הטובים עליהם נאמר בשמאלה
 עושר וכבוד הוא הפרס הנתון להם בעה"ז כי כן עסקם בתורה הוא
 בבחי' היותם בעה"ז בדיני אסו' והיתר טומאה וטהרה וכו' והם כנגד
 העבד העובד את רבו שכודאי ע"מ לקבל פרס וכל חסד דעבדי וכו'
 כעבדים ושפחות המשמשים את רבם ע"מ לקבל פרס. אמנם העוסקים
 ברזי התורה שהם בחי' התורה כפי מה שעוסקים בה בעה"ב עליהם
 נאמר אורך ימים בימינה לעולם שכולו ארוך ככן הנכנס לפני ולפנים
 ומשמש לפני אביו שלא ע"מ לקבל פרס ונודע כי ת"ת דאצילות נקרא
 בן ומטמרו"ן דיצי' נק' עבד ועליהם אנו מתפללין ביום ר"ה אם כבנים
 אם כעבדים: והנה במ' קהלת אמרו רז"ל על פסוק כי אם שנים הרבה
 ישמח וכו' וז"ל כי אם שנים הרבה וכו' תורה שאדם למד הבל היא
 לפני תורתו של משיח ואם כך נאמר על תורתו של משיח שהיא בהיות'
 בגוף ונפש כמ"ש ז"ל אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכות
 בלבד והוא כפול מלכות הרשעה קליפה החיצונה הנק' יצה"ר כמו
 שדרשו רז"ל על פסוק וגר זאב עם כבש וכו' וסמך ליה ומלאה הארץ
 דעה את ה' ולכן תורת העה"ז המתלבשת בקליפין לסבת היות היצה"ר
 הנק' קליפה מצויה בעול' היא הבל לפני תורתו של משיח שנתפשט
 קצת מלבושיה וקליפותי' מאחר שגם בני אדם נתפשטו מקליפת
 היצה"ר וק"ו בן בנו של ק"ו בהיותינו למעל' בעה"ב עולם הנשמות
 נפשטות מכל מיני לבוש כלל כי עסק התורה אשר להם איננו רק
 בנשמת התורה וסודותיה הפנימי':

ואמנם אל יאמר אדם אלכה לי ואעסוק בחכמת הקבלה מקודם שיעסוק
 בתורה במשנה ובתלמוד כי כבר אמרו רז"ל אל יכנס אדם

לפרדם אא"כ מלא כריסו בבשר ויין והרי זה דומה לנשמה בלתי גוף שאין לה שכר ומעשה וחשבון עד היותה מתקשרת בתוך הגוף בהיותו שלם מתוקן במצות התור' בתרי"ג מצות וכן בהפך בהיותו עוסק בחכמת המשנה והתלמוד בבלי ולא יתן חלק גם אל סודו' התורה ומתריה כי הרי זה דומה לגוף היושב בחושך בלתי נשמת אדם נר ה' המאירה בתוכה באופן שהגוף יבש בלתי שואף ממקור חיים אשר זהו ענין אומרו במא' ההוא הנ"ל וז"ל דאילין אינון דעבדי לאורייתא יבשה ולא בעאן לאשתדלא בחכמת הקבלה וכו' באופן כי הת"ח העוסקים בתורה לשמה ולא לשמו לעשות לו שם צריך שיעסקו בתחי' בחכמת המקרא והמשנה והתלמוד כפי מה שיוכל שכלו למבול ואח"כ יעסקו לדעת את קונו בחכמ' האמת וכמו שציוה דהע"ה את שלמה בנו דע את אלהי אביך ועבדהו. ואם האיש הזה יהיה כבד וקשה בענין העיון בתלמוד מוטב לו שיניח את ידו ממנו אחר שבחן מזלו בחכמה זאת ויעסק בחכמת האמת וז"ש כל ת"ח שאינו רואה סי' יפה בתלמוד בחמש' שנים שוב אינו רואה. ואמנם כל האיש שהוא קל לעיון מחויב לתת חלק שעה או ב' שעות ביום בעיון ההלכה ולכוין ולתרוץ הקו' הנופלת בפשט ההלכה ויכוין כי אין הקליפה הרעה מצד הנחש ממאל עבד רע נאחות אלא בקליפה הטובה היא משנה מטמרון עולם היצי' הנק' עבד ושפחה דמטרוניתא אבל לא במטרוניתא שהיא המוח הפנימי חכמת האמת ונק' עץ החיים ועליו אתמר אני ה' הוא שמי בסוד כל התורה היא שמותיו של הקב"ה. וכבודי לאחר לא אתן דלא יכול להתערב' עמה קליפה אלא בעץ הדעת טוב ורע משנה טמא וטהור אסור ומותר כשר ופסול. ויכוין בעיונו להסיר הקליפה הרעה שתיא הגורמ' קושיות שלא יבין האדם תרוצים ויסלקנה מע"ג עץ הדעת טוב ורע היא המשנה שפחה דמטרוני' ואח"כ יכוין לקשט המטרוניתא עצמה שהיא חכמת הקבלה ודי בזה כי אין מקום ביאורו של ענין זה:

אמך עוד במ' הנ"ל ובג"ד השבעתי אתם בנות ירושל' וכו' פירוש הדברים כי הנח היתה השבועה הגדולה לאלהי"ם שלא יעוררו את הגאולה עד שאותה האהבה תהיה בחפץ ורצון טוב כמ"ש עד שתחפץ ככן העובד את אביו ועייל בכל פלטרין דילי' ובכל גניזין דילי' ולא כעבד העובד במשנה ולוקח השפחה ע"מ לקבל פרס וכבר אמרו רז"ל כי זמן השבועה היא עד אלף שנים כמ"ש ז"ל בכרייתא דר' ישמעאל בפרקי היכלות ע"פ דניאל וז"ל ואיתחבון בידיה עד עידן ועידנין ופלג עידן ואיך הראהו הקב"ה ליעקב אבינו שר עולם והוא שרו של בבל ע' עוקין וכו' ע"ש וכן בזהר פרשת וירא ד' קי"ז ע"א וז"ל אמר ר' יוסי כל דא אריכו זמנא יתיר מכמה דאוקמו' חכריא דאיהו יומא חד גלותא דכנסת ישראל ולא יתיר דכתיב נתנני שוממה כל היום דזה עוד מאמר אחר כתוב בפ' בראשית ד' כ"ו וכ"ז ע"ב וע"א ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים אילין אינון ארבעה שנכנסו

לפרדם חד עאל בפישון פי שונה הלכות תנינא עאל בניחון ודא איהו רמ"ז תליתא' עאל בחדקל לשנא חדא וקלילא לדר"ש רביעאה עאל בפרת דאיהו סוד מוחא דביה פריה ורביה בן עזאי ובן זומא ואלישע אחר עאלו בקליפין דאורייתא הוו לקאן בהון ר"ע דעאל במוחא איתמר ביה נכנס בשלום ויצא בשלום א"ר אלעזר אבא יומא חד הוינא כבי מדרשא וכו' בנין דאורייתא סתרין לוחין אילין הוה משה נחית לון לישראל ולא זכו בהון ונפלו ואתברו ודא גרם אבודא דבית א' וב' ויהיב לון אחרינן מסטרא דעץ הדעת טוב ורע דמתמן אתיהבת אורייתא באסור והיתר מימינא חיי ומשמאלא מותא וכו' דא ונהר יוצא עדן בודאי לעיל' בעץ החיים וכו' ולהשקות את הגן דא פרדם דמטטרו"ן דתמן עאלו בן עזאי ובן זומא ואחר וקליפין דליה מסטרא דא טוב ומסטרא דא רע ודא איהו איסור והיתר פסול וכשר פומאה ומהרה וכו' כגוונא דא אמרו חבריא מארי מתני' וימרוו את חייהם בעבודה קשה דא קושיא בחומר דא ק"ו ובלבנים דא לכוון הלכה ובכל עבודה בשדה דא ברייתא את כל עבודתם דא משנה ואי תייבין בתיוכתא מה כתיב ויורהו ה' עץ דא עץ החיים וביה וימתקו המים ודא משיח דאתמר ביה ומטה האלקי' בידי וכו' וכולא איהו בגלותא מחמת דילי' הנה נתבאר במא' הוה כי עון אדה"ר בעץ הדעת טוב ורע הוא שלא בחר להתעסק בעץ החיים שהיא חכמת הקבלה וזה עצמו עון הערב רב האומרי' למשה דבר אתה עמנו ונשמע בעץ הדעת טוב ורע ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות בסתרי תור' כסברת הטועים קצת בני תורה אשר בזמנינו זה המוציאים שם רע על חכמת האמת חיי עולם ואומרים שכל מי שמתעסק בה ימות בקצרות שנים ח"ו ולכן נשברו הלוחות הראשונות מסטרא דעץ החיים ונתנו להם מסטרא דעץ הדעת טוב ורע משנה שפחה דמטרונית' וגרם איבודא דחורבן בית א' וב' וגלות האחרון המר והארורך אשר אנו בעו"ה עד דיתובון בני ישראל בתיוכתא ובקשו את ה' אלהיהם להכירו וליודעו ברזי תורה וידעו את מי הם עובדים ומי הוא מלכם וכדין יזכו לעסוק בחכמת האמת כמש"ה ויורהו ה' עץ וימתקו ע"י המשיח וכמ"ש בפ' נשא בר"מ ד' קכ"ד ע"ב וז"ל ובגין דעתידים ישרא' למיטעם מאילנ' דחיי דאיהו האי ספר הזוהר יפקון ביה מן גלותא וכו' ואילנא דטוב ורע דאיהו איסור והיתר לא שליט על ישראל יתיר וכו' כי אז יהיו כמלאכי עליון עוסקים בחכמת התורה דאצילות ולא בתור' מטטרו"ן מלוכשת במלבושים ומפורים נשמיים עוד אמרו בס"ה תקון ששית' וז"ל וכמה בני נשא יתפרנסון לתתא מהאי חבורא דילך בדרא' בתרא בסוף יומיא ובגיניה וקראתם דרור בארץ:

עוד מ"א א"ל אליהו ז"ל לרשב"י וז"ל ר' ר' כמה זכאה אנת דמהאי חבור' יתפרנסון כמה עילאי עד דיתגליא לתתא בסוף יומיא ובגיניה ושבת' איש אל אחוזתו וכו' הרי מבואר כי חסא זה החל להיות מאדה"ר ועד עתה וכאשר נשוב בתשובה לעסוק מאהבה בחכמת הזאת יגאלו

ישראל בב"א. שמוע שמעתי נאקת ירמיהו הנביא מתנווד ומתמרמר
 במר נפשו באומרו עד מתי אראה גם אשמעה קול שופר כי אויל עמי אותי
 לא ידעו וכו' ראיתי את הארץ והנה תוהו וגו' ראיתי והנה הכרמל וגו'
 כי כה אמר ה' שממה תהיה כל הארץ וכלה לא אעש' וגו' הציקתני רוח
 במני לבאר פסו' האלו הנאמרי' באמת ע"י ירמי' הנביא ע"ה בדרך נבואה
 על הדור האחרון הזה בהיותו מתמרמר על אורך גלותינו נותר משעורו
 וזהו מ"ש עד מתי אראה גם הוא הנס והדגל של המשיח כנו' בפ' משפטים
 דף ק"ב ע"א וז"ל ויתון גם דמשיח בן דוד ארי רשים עלי' לימיני' וגם
 דמשיח בן יוסף שור רשי' עליה לשמאלא וכו' נשמעה קול שופר זה קבוץ
 גליות העתיד להיות אחר ביאת משיחינו בב"א כנו' בזהר פ' תולדות
 דף קל"ט ע"א וז"ל במ' הנעלם על פסוק בונה ירוש' ה' ואח"כ נדחי
 ישראל יכנס וזש"ה והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול וכו' ונתן מעם אל
 אריכות הקץ כי אויל עמי בלשון נתינת מעם אל האמור עד מתי אראה
 גם וביאור הענין הוא כי הנה עם בני ישראל נחלקים לג' כתות כת א'
 מהם הם ע"ה המון העם כת ב' הם הת"ח העוסקים בפשט' התו' כת
 ג' והיא בעלי חכמת האמת והנה כנגד כת א' אמר כי אויל עמי אותי
 לא ידעו ירצה הם המון העם הנקראי' עם סתם וכנגד כת הג' הם העוסקי'
 ברזי התורה וסודותיה הנקראים בנים כנו' בתיקו' ד"א ע"ב וז"ל אפרוחים
 אילין מארי משנ' בנים אילין מרי קבלה ועליהם אמר בנים סכלי' המח
 ולא נבונים כי הם עוסקים בחכמת האמת כפי העולה בדעתם הקצר'
 ובעיונם החלש ואינם יורדים לעומק הענין להבינו על האמיתותו כמ"ש
 בע"ה וכנגד כת חכמי הפשט אותם אשר הם מואסים לעסוק בחכמת
 האמת הנק' עץ החיים וחיי עולם ועוסקים בסיפורי' הפשטי' בפשוטן
 בלבד ואומרים שאין בתורה אלא הפשט בלבד ח"ו אשר הוא נק'
 עץ הדעת טוב ורע כנ"ל עליהם אמר חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו
 כי בסבת היותם מואסים בעץ החיים אין הקב"ה עוזר אותם והם שונים
 בפשוטי עץ הדעת טוב ורע ומהפכים אותו לרע ומטמאי' את הסתור
 ואוסרי' את המותר ופוסלי' את הכשר ותקלות רבות יוצאות
 מתחת ידיהם בעו"ה ואחר שכלל אותם הנביא בדרך קצרה חוזר
 לבארם דרך פרט וכנגד הכת הא' אמר ראיתי את הארץ והנה תוהו
 הם ע"ה אשר נקראים ע"ש הארץ כי משם נפשם חוצכה כמ"ש"ה ורוח
 הכהמ' היורדת היא למטה מן הארץ היא רוח הבהמית אשר להם כמ"ש"ה
 ותוצא הארץ נפש חיה למינה כי מלבד היות הגוף נחצב עפר מן האדמ'
 גם נפשם חוצכה מן הארץ למינה ממש ונק' נפש חיה כי בכלל חיה
 בהמה וכן נדרש בפ' זה במד' הנעלם בכת"י ע"ש ולהיותם נחצבי' מן
 הארץ כל עסקם הוא בישוב הארץ במשא ומתן בנטיעה ובזריעה ובבנינים
 דברים שאין בהם תועלת רק אל הגוף ומניחים חיי עולם היא התורה
 כמ"ש"ה אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי ומחזירים
 העולם לתוהו ובהו אשר לסיבה זאת קראם למעלה אוילי' באומרו כי אויל
 עמי כי אין לך אולת גדולה מזו לקיים את גופם ולהחריב נשמתם וכ"ז גם

להם כי אותי לא ידעו ולא נתעסקו בתורה הנק' עץ החיים לחיות' דרך חיי עה"ב וכנגד הכת הב' הת"ח העוסקי' בתורת ה' אשר נפשם חצובה מן השמים ולא מן הארץ אמר ואל השמים ואין אורם כי גם שנפש' חצובה מן השמים אין להם אור בתורתם כמ"ש למעלה בשם רז"ל על פסוק במחשכי' הושיבני זה תלמוד בבלי וחכמת ס"ה היא המאירה אותם ומבארת הדברי' הנאמרים בתלמוד מלובשי' כאלו הם חשוכי' גשמיים אשר עליהם נאמר ותורה אור וז"ש ואל השמים ואין אורם וע"ז נתנבא ישעי' הנביא בנחמותיו ואמר והולכתי עורים בדרך לא ידעו וכו' כי התורה הפשטיית נודעו במספרם וכמ"ש ר' ישמעאל אומר בי"ג מידות התורה נדרשת וכו' אמנם ל"ב נתיבות החכמה שבהם נברא העולם הנז' בריש ס"י לא נודעו והנה אלו הל"ב נתיבות החכמ' האמת נעלמים תוך י"ג מידות של הפשט וכללות כלם הם ל"ב א' וכמ"ש למעלה בשם הו"ב בפ' פנחס דף רמ"ד ע"ב ורבנן דמתני' ואמוראי' כל תלמוד' דילהון על רזין דאורייתא סדרו ליה ובלי ספק כי העוסקים בתלמוד בבלי בלבד מגששים כעורי' קיר בלבושי התו' ואין להם עינים רואות ברזי התורה הנסתרי' בו כי לא על חנם כפי רצונם פסקו שמא פהור אמור והיתר כשר ופסול אלא מתוך פנימיות התורה כנודע ליודעי חן וכמו שקראם במ"א הא' שביאר' לעיל סתימין עיינו וכו' וז"ש מי עור כי אם עבדי אבל הכוונה היא למעוטי ולאפוקי חכמי האמת הנקראים בנים אינון מרי קבל' כנ"ל אבל העוסקים במשנה לבדה בלתי הסתכלותם בסודותיה וכפי סודותיה יפסקו הדינים אם אמור ואם מותר כנ"ל הנה אלו עורי' בודאי הם וז"ש מי עור כ"א עבדי כי העוסק בפשט נקר' עבד כנ"ל ועליהם נתנבא ישעי' לע"ל שיזכו ללכת בדרך לא ידעו הוא דרך חכמת האמת אשר בעוה"ז ניתן להם החרב והכרובים לשמור את דרך החיים שלא יובנו רזי התור' אלא לזוכים אליה כנז' בפ' נשא דקכ"ג ע"א וז"ל ואית נפירין אחרנים כגון נחשים עקרבין ושרפין ונפרין ההוא טוב דלא ליעול תמן מאן דלא איהו ראוי למיעל דאלה"כ כל חייביא הוו עאלין ברזא דאורייתא ובגין דא מאן דאיהו חייבא ויעול למנדע רזין דאורייתא וכמה מלאכי חבלה וכו' מכלכלין מחשבותיה וכו' וז"ש עוד אשים מחשך לפניהם לאור כי התלמוד בבלי שהוא מחשך המספר בפש' העה"ז אשים לפניהם לאור ויסתכלו מתוכו רזין דאורייתא הגנוזים בו הנק' ותורה אור גם כל הקושי' שבתלמוד הנאמר עליהם תניא וה"ק חסורי מחסרא והכי קתני ותיק"ו כל אלו נראים בעיינינו מעקשי' יחזרו למישור ויראו איך תוכרה הלשון להאמר בלשון הזה החסר והמעוקש לסבת רמזי התור' הנסתרים ונרמזים בו ואל יאמר אדם א"כ מעתה אני פטור ומותר מלחתעסק בחכמה הזאת עד לע"ל כי בעה"ז אין כח ליודעם ולכן אמר הכ' אלה הדברים עשית' ולא עזבתים וארז"ל אעשם אעזכם לא כתיב שכבר עשיתם לר' עקיבא וחבריו וכמ"ש ז"ל על ר"ע שהיה יושב ודורש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות וא"כ לא דבר ריק הוא ואם ריק הוא מכם ואינכם חפצים לידע עם

שהוא בידכם ובבחירתכם והרי ר"ע השיג בעה"ז לסודות אלו והנה זהו הנכון כמ"ש במשנה משמת ר' עקיבא בטל כבוד התור' ופי' המפרשים שהי' יודע להשיב ולדרוש ע"כ קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות וזהו כבוד התורה והדרה ויפיה וזה אצלי פי' המשנ' אריב"ל בכל יום ויום ב"ק יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת אוי להם לבריות מעלכונו' של תורה כי בלי ספק בהיות' עוסקים בפשטיה ובספורים לבדה היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושת כסותה וכל האומות יאמרו לישראל מה דורך מדוד. מה תורתכם מתורתינו הלא גם תורתכם ספורי' בהבלי העולם אין עלבון תורה גדול מזה ולכן אוי להם לבריות מעלכונה של תורה ואינם עוסקי' בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה כי הם מאריכים הגלו' וכל הרעות המתרגשו' לבא בעול' כנ"ל במא' שהתחלנו בהקדמתנו זאת וזה עצמו הוא ב"ק המכריו בכל יום ונרמזו בפסוק קול אומר קרא ועל כיוצא בזה אמרו ג"כ בס"ה פ' בהעלותך דקנ"ב ע"א וז"ל רש"א ווי לההוא ב"נ דאמר דהא אתא לאחזאה ספורי' בעלמא ומילי דהדיוטי וכו' ועוד האי מלה דאורייתא לבושא דאורייתא איהי ומאן דחשיב דההוא לבושא איהי אורייתא סמש ולא מלה אחרא תפח רוחיה ולא יהא ליה חולקא בעלמ' דאתי ובג"כ אמר דהע"ה גל עיני ואכיטא נפלאות מתורתך מה דתחות האי לבושא דאורייתא וכו' מפשין דעלמא לא מסתכלי אלא בההוא לבושא דאיהו ספור דאורייתא ולא יתיר וכו' עוד יש מ"א אחר כיוצא בזה בפ' הנו' עצמה דקמ"ט ע"ב וז"ל ומ"ד דההוא ספורא דאורייתא לאחזא' על ההוא ספורא בלבד קאתי דאי הכי לאו איהי אורייתא עילאה אורייתא דקשומ וכו' והנה בחכמי הפשט עצמם ב' בחי' אם הכת שהם יראי ה' ועוסקים בה לש"ש אלא שנשארו בתוך החשך מנעוריהם ולא למדו סודות התורה ומתייראים לנעת בהם כאמרם מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו ומי יעלה שמים וירד ויגידה לנו מה הם רזיה וסודותיה ועל כיוצא בזה אמר הכתוב ואל השמים ואין אורם כי גם שהם נפשו' חצובות מן השמים אין אורם עמהם ובמחשכים ישבו ומשם לא יצאו ועוד יש כת אחרת והם קצת ת"ח חריפי' ומפולפלי' עוקרי הרים וטוחנן זה בזה בפילפולם בכית המדרש עליהם נאמר ראיתי את ההרים וגו' רועשים ומתייראי' לגשת אל מקום אש אוכלה הם רזי התורה דבריהם כנחלי אש להבת שלהבת ומתייראים פן יצרבו במ צרבת כענין ההוא ינוקא דהוה דריש בחשמל ונפק אשא מיניה ואכלתיה ומה טוב ומה נעים חלקם אם עלתה להם כך וישרפו בקדוש' שמו ית' כי אש אוכלה הוא ועל כיוצא באלו נאמר ראמות לאויל חכמות ולכן בשער עשר ספירות לא יפתח פיהו ובלי ספק כי החושבים כך אוילים הם כי לולי שהם חושבים בעיניהם די להם אותה החכמה הפשוט' שידעו בה וכבר הם חכמים לא היו נמנעים מליכנס בפנימיותה ועל כיוצא בזה נאמר ראית איש חכם בעיניו תקוה לכסיל ואם שהע"ה אשר עליו נאמר ויחכם מכל האדם וכו' אמר בסוף ימיו בעת שחבר קהלת אמרתי אחכמ' והיא רחוקה ממני ולא בדעתו כלל לחשוב שכבר נתחכם

אלא חשב שאפשר שלעתיד יתחכם כמ"ש אמרתי אחכמה לעתיד ע"י היגיעה ועכ"ז ראה אח"כ כי טעה בזה וכמ"ש והיא רחוקה ממני ומה יעשו הפתאים היתושים אשר בזמנינו זה בהיותם חכמים שמחים בחלקם וששים בעבודתם והרי רז"ל חכמי התלמוד הגדולים והראשונים אמרו אין אנו אפי' כחמורו של ר' פנחס ו' יאיר ואין לתמוה מזה כי הרי מפורש בכתוב ויאמר אברהם אל נעריו שבו לכם פה עם החמור ודרשו בו רז"ל עם הדומה לחמור ואין כוונתם כי אמר להם כך על היותם נעדרים בלתי חכמה כי הרי הכתוב אמר והעיד על אליעזר שהוא אחד מהם הוא דמשק אליעזר ודרשו חז"ל דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים אמנם כבר ביארו חז"ל עצמם ואמרו הטעם לפי שלא ראו ענן השכינה קשור על ההר ולכן קראם עם הדומה לחמור מה חמור אינו רואה אף אתם כך ואף אם במקום אחר נראה כי קרא כך לאליעזר מפני שהוא עבד והנה הוא קנין כספו כמו בהמתו וחמורו אין זה רק אסמכתא בעלמא כי הרי ישמעאל בנו היה שם והרי ישמעאל ו' אברהם היה והבן הולך אחר משפח' אביו. אמר עוד וכל הגבעות התקלקלו כי הגבעו' הם הת"ח הבחור' הנקראים גבעות אצל בחי' ההרים הנז' הנה הגבעות אלו נתקלקלו לגמרי כי בראות התלמידים הקטנים את הגדולים ההרים הרמים רודפים יומם זלילה אחרי הפשמים ואינם עסוקים בחכמה הזאת ואינ' יודעי' כי מיראתם ליכנס בה הם נמנעים מלהתעסק בה כנז' וע"כ גבעות אלו נתקלקלו ולכם שורש פורה ראש ולענה ועלתה בהם חלודת טיט זרפש לכפור בחכמת האמת ואומרים שאין בתורה אלא פשטיה ולבושים בלבד ע"ד הנ"ל בפ' בהעלותך ואין ספק כי לא יהיה להם חלק בעה"ב כנז' שם בזהר וכבר נתבאר למעלה הסכה כי תורת עה"ב איננה כפשטה רק עד שם עוסקים ברזי התורה וסודותיה וזה שלא בחר בה ולא טרח בה בעה"ז מע"ש לא יאכל בשבת ועליהם נאמר הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו וגו' וכנגד כת המתעסקים ברזי התורה ובחכמו' הזהר אשר הם נקראים אדם כנז' בספ' התקונין ד"א אפרוחים אילין מארי משנה בנים אלו מארי קבלה ועליהם נאמר ראיתי והנה האדם ולא אמר אדם אלא האדם ירצה כי גם שהוא עוסק בחכמה הזאת ולכן נקר' אדם עם כ"ז איננו האדם המיוחד הראוי להתעסק בה כי אין להם שרשים והקדמות להבין דבריו וכמו שביארנו לעיל באומרו בנים סכלים המה ולא נבונים אבל האדם המיוחד איננו בעה"ז ואנחנו בזאת החכמה מגששים כעורים קיר כי חכמי האמת סעו המה למנוחות עזבו אותנו לאנחות וכאשר אין האדם הנז' נמצא ללמד החכמ' הנה אז גם עופות השמים אלו התלמידים אשר נגעו ח' בלבם החפצים לעוף השמים בלי כנפיים ואומרים מי יתן לנו אבר כיונה נעופה ונשכונה באהלי החכמה הזאת והרי נתבארו כל הכתות אשר בעם בני ישראל אשר כלם כאחד נמנעו מלהחזיק בחכמה הזאת כל אחד כפי סבתו ופנייתו עד שנתקיים בנו בעו"ה אין מנהל לה מכל בנים ילדה

הדעת סובלם וכל אומות העולם מונין את ישראל ואומרים להם וכי מה התורה הזאת אשר צוה אלקיכם אתכם דברים שנראין כחידות ומשלים ליקח קרן פרה ולתקוע בו ביום ר"ה ואתם אומרים שעיי"כ השמן הרוחני המקמרג העליון מתערבב וכיוצא מדברים אלו כמעט רוב מצות התורה ובפרט פרטי דיניהם אין השכל סובלם וא"כ היכן הוא הדר התורה ויופיה וגדולתה ועל כיוצא בזה נאמר אם צדקת מה תתן לו ואם חטאת מה תפעל בו כי השכר והעונש אשר עליהם הוא לך לבדך אמנם בסודות התורה ובעסק כוונת המצות ע"ז נאמר בהפך אם בטובה נאמר תנו עוז לאלהים ואם ברעה נאמר צור ילדך תשי ונאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעי' בי בי דיקא ולא לי בי ממש כביכול ודברי אלו מבוארי' לאשר נגע אלהים בלבו וז"ס מ"ש לע' כי הקורא במשנה ובתלמוד נקר' עבד המשמש את רבו ע"מ לקבל פרס משא"כ בחכמת האמת כי הוא מתקן כביכול ונותן עוז וכח למעלה וזהו נקר' עוסק בתו' לשמה בלי ספק ולא עוד אלא שלא נברא האדם אלא כדי שילמוד חכמ' הקבל' אלא שצריך שיהי' גופו נקי בתחלה ע"י המצות המעשיות שכל תכליתן לדבר זה והם מוכרחים עכ"פ ואח"כ תוכל הנשמה הנקרא' נר ה' נשמת אדם להאיר בגוף הזה כנר הנתונה תוך עששית זכוכית ומאירה ונותנת לו כח להבין סתרי התו' ומגלה עמוקו' מני חשך וז"ס מש"ה מצות ה' ברה מאירת עינים ר"ל להבין סתרי תו' על ידה שהם תכלי' הכל כנו' בזהר שיר השירי' ע"פ הגידה לי שאהבה נפשי וכו' זכאין אינון כל דמשתדלין למנדע בחכמתא דמאריהון ואינון ידעי' ומסתכלים ברזין עילאין בנין דב"ג כד נפיק מהאי עלמא בהאי איסתלקו מניה כל דינים דעלמא ולא עוד אלא דמתפתחאן ליה תריסר תרעי דאפרסמונא דכיא דכל חכמתא עילאה תליא בהו ולא עוד אלא שהקב"ה חקיק ליה בההוא פורפירא דכל דיוקנין גליפן תמן בהאי עלמא ובעלמא דאתי והקב"ה אישתע' ביה כג"ע ואחסין תרין עלמין עלמא דין ועלמא דאתי חכמתא דאיצטריך ליה לב"ג למנדע ולאסתכלא ברזין דמריה חד למנדע ליה לגופא ולאשתמודעא מאן איהו והיך איהו ותקינא דגופא היך אתתקן והאיך איהו זמין למיעל בדינא קמי מלכא דכלא וחד למנדע ולאסתכלא ברזין דנשמתין מאן איהו ההיא נפש דביה ומאן אתייה ועל מה אתייה להאי גופא סרוחא דיומא כאן ומחר בכיה קברי וחד למנדע ולאסתכלא בהאי עלמא דאיהו ביה ועל מה אתקן ולבתר ברזין עילאין לאשתמודע למארי וכל דא יסתכל בר נש מגו נהירו דאורייתא ת"ח כל מאן דאזל לההוא עלמא בלא ידיעה אע"ג דאית ביה עובדין סבין סניאי' ספקין ליה מכל תרעין דההוא עלמא וכו' ת"ח מה כתיב אם לא תדעי לך היפה בנשים אם אנת אתייה בלא ידיעה ולא אסתכלת בחכמ' עד דלא אתית להכא ולא ידעת רזין דעלמא עילאה אע"ג דאנת היפה בנשים במצות ובמעשים טובים לית אנת כדאי למיעל הכא צאי לך וכו' גם בפ' פקודי ד' רמ"ז ע"א וז"ל האי חיותא קדישא

קימא כד נשמתה סלקא ומטאת לגבה כדין שאיל לה ברזא דחכמת'
 דמארה וכפום האי חכמתא דרדיף אבתרא ואדבק הכי יהבי' ליה
 אנריה ואי יכיל לאדבקא ולא אידבק דחו ליה לבר ולא עיילא וקיימה
 תחות ההוא היכלא בטמירו בכסיפו וכד נטלו גדפייהו אינון שרפים
 דתחותא כדין כלהו בטשי בגדפייהו ואוקדון לה וכו' והכי אתדנת
 בכל יומא נהירת ולא נהירת ואע"ג דעובדין טבין אית ליה בגין דלית
 אנרא בההוא עלמ' כאינון דמשתדלי בחכמת' לאסתכלא ביקרא דמאריהון
 ולית שיעורא דאינון דידיעי חכמת' ביקרא דמאריהון עכ"ל ואין ספק
 כי לכאורה ישתומם האדם בראותו מ"ש לעיל בשני המאמרים דאע"ג
 דאית ליה עובדין טבין סגיאין מפקין ליה מכל תרעא זיההוא עלגא
 ואתדנת בכל יומא אמנם המשכיל בדברי ריב"ז רבן של תנאים מארי
 משנה שראוהו בעת פטירתו שהיה בוכה והשיב שיש לפניו ב' דרכים
 ולא הי' יודע באיזה דרך מוליכים אותו ובמס' סוכה ספרו עליו
 גדולות ונפלאות ואמרו עליו שלא הניח לא מקרא ולא משנה ולא
 תלמו' וכו' ומעשה מרכבה שיחת דקלים וכו' ועכ"ז היה מתיירא גם
 מצינו בר' אבהו אשר שופרי' מעין שופרי' דיעקב אע"ה כפי קשר
 נשמתו בו ואמרו בגמ' כי עליו נאמר זקן ונשוא פנים הוא הראש
 דא ר' אבהו שהיו נושאים פני' לדורו בעבורו בשמי' והיה אומר בשעת
 פטירתו ואני אמרתי לריק יגעתי לתהו והבל כחי כליתי וכל בעל שכל
 יתמה מדברי' אלה ולא יובנו זולתי במ"ש למעלה ענין הפרש עסק
 התור' בפשטיה שהם תורת העה"ז אשר היא הבל לפני תורתו של
 משיח ותור' העה"ב וז"ס לתתו והבל כחי כליתי ואלו באתי להאריך
 בביאור כל המאמרי' האלו יכלה הזמן והמה לא יכלו אכן נוכל להבין
 בדרך קצרה כפי הנז"ל כי שכר מצו' ותור' הפשטיית היא בעה"ז ובג"ע
 הארץ האמנם למיעל לעלמא עילאה אי אפשר עד שיעסוק האדם
 כפי יכלתו כפי אשר תשיג ידו בחכמ' הזהר ואי לא כדין מפקי ליה
 מכל תרעין דעלמא עילאה אע"ג דאיחי יפה במצו' ובמע"ט ולכן
 חלק הנפש והרוח נשארים למטה בג"ע הארצי אמנם הנשמה שהיא
 חלקה בסודו' התו' נענשת ואתוקדת לבר מהיכלין עילאין דג"ע העליון
 כנ"ל וז"ש האי חיותא קדישא קימא כד נשמתא סלקה ולא אמר כד
 נפשה או רוחא והבין זה ולא תתבהל בראותך כמה מאמרי רו"ל חלוקי'
 בענין זה והנה היה צריך המאמר של שיר השירים ביאור רחב אבל
 מי שיעסוק בחבורינו זה ובפרט בש"ח שער הגלגול יוכל להבין את
 דבריו וכבר נרמז כ"ז גם בדברי רו"ל במדרשים וכמ"ש בשמות רבה
 פ' כי תשא וכן כמ' תנחומא בפ' כי תשא ע"פ איפה הית' ביסדי ארץ וגם
 ע"פ ראו קרא ה' בשם בצלאל וכו' כי כל הצדיקים וכל באי עולם מורע
 ישראל תלויים בגופו של אדה"ר זה בגופו וזה בראשו וזה באזנו וזה
 בצוארו וכו' וכן עד"ז כל הנפשות תלויים בנפשו וכל הרוחות ברוחו
 וכל הנשמות בנשמתו וכמו שגופו של אדה"ר כלול מרמ"ח אברים ושם"ה
 גידים כן נפשו רוחו ונשמתו גם כלם תלויים בתור' שיש בה רמ"ח מצו'
 עשה ושם"ה מצו' לא תעשה אשר ז"ם מ"ש רו"ל א"ל ר' פלוני אבונך
 במאי הוה זהיר וכו' ואל זה רמוז ז"ל המאמר הזה בשיר השירי' במ"ש

ועל מה אתיא להאי נופא סרוחה וכו' גם כל העולמות כלם הם בחי' אדם אחד כלול מתרי"ג אברי' וגידי' וכמו שמצינו כנפי הארץ מבור הארץ עין הארץ לב השמי' וכיוצא באלו וכנז' בס' הזוהר בריש פ' תולדות ד' קל"ד ע"א וז"ל לית לך כל שייפא ושייפא דקיימא ביה בכ"ג דלא הוי לקבליה בריה בעלמא דהא כמה דב"ג איהו מתפליג שייפין וכו' הכי נמי עלמא כל אינון בריין כלהו שייפין שייפין קיימין אילין על אילין וכו' ואל זה רמז מ"ש למעלה למינדע ליה לגופא לאשתמודע מן איהו וכו' ואמר עוד וחד למנדע ולאסתכלא בהאי עלמא דאיהו ביה ועל מה אתתקן באופן כי האדם צריך להשיג ע"י מרחו בחכמה הזאת עד שידע שורשו ואחיזתו בגוף האדם העליון היכן וכן ברוחו ונפשו ונשמתו וכן אחיזתו במצות התורה בפרטות היכן עיקר אחיזתו ובזה תבין ותשכיל מ"ש חז"ל כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין ימיו ונוחל את הארץ וכל מי שאינו עושה מצוה אחת אין מטיבין לו ואין מאריכין ימיו וכו' במשנה הזאת נתחכמו בה המפרשים ודי עתה בביאו' מאמר זה שאין עתה מקומו. והנה הנביא ירמיה ע"ה אחר שניבא כל הפסוקי' הנז' סיים בנחמה ואמר כי כה אמר ה' שממח תהי' כל הארץ וכלה לא אעשה ואמר כי בלשון נתינת טעם והוא כדי לתרץ ענין קושי' אחת הנולד' מעתה עם האמור כי הנה למעל' אמר ראיתי והנה אין אדם ר"ל אין מי שיודע בחכמה וא"כ מעתה האדם פטו' ומותר מלהתעסק בחכמ' הזאת אחר שאין לו מי שילמדנה ויקבלנה ואם קבלה נקבל ואם לאו איך נוכל לקבלה לכן אמר בלשון נתינת טעם כי אין כך הוא הענין כמו שתחשו' כי הרי אין הקב"ה בא בטרונ' עם בריותיו כי כה אמר ה' שממח תהיה כל הארץ ירצה כי אעפ"י אשר עתידה הארץ להיות שממח באין מי שעוסק בחכמה הזאת עכ"ז וכלה לא אעשה כי ה' צבאות הותיר לנו שריד כמעט איש רשום בכל דור ודור הן רב הן מעט ואף גם זאת בדור הזה האחרון לא מאסנו ולא געלנו להפך בריתו אתנו ח"ו וכמ"ש בתקוני' כנ"ל דכדרא בתראה בסוף יומיא יתפרנסון מהאי חבורא ובגיניה וקראתם דרור בארץ וגו' כנ"ל גם בס"ה פ' וירא דקיי"ח ע"א וז"ל וכד יהא קריב ליומי משיחא אפי' הני רבוי דעלמא זמינין לאשכחא רוין פמירין דחכמתא וכו' הרי מבואר כי עד עתה היו דברי חכמת הזוהר נעלמות ובדרא בתראה תתגלה ותתפרסם חכמה הזאת ויבינו וישכילו ברוי התורה שלא השיגו הקודמי' אלינו ובזה נסתלקה השגת הפתאי' המק' ואומרים איכשור דרי ואם דורות שלפנינו לא השיגו איך נדענה אנחנו ובזה יסכר פיהם ואמנם עם היות זה פשוט ומבואר כי באלו הדורות האחרונים יתפרנסון מהאי חבורא ותתגלה עליהם החכמה הזאת הנה לא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויפול כי רוי התורה וסתריה לא יתגלו לבני אדם בכח עיונם החמרי' לולי ע"י שפע אלהי' המושפע ממרום קדשו ע"י שלוחיו ומלאכיו או ע"י אליהו הנביא ז"ל כמו שמבאר בסוף הקדמה זו ונביא ראייה מדברי רשב"י ע"ה בס' התיקונים וע"ש עוד ראייה לזה כי רוב דברי הרשב"י ע"ה בס"ה ובתיקוני' ובמדרש שיר השירי' הכל נגלה אליו ע"י אליהו הנביא ז"ל וכו'

וע"י נשמת הצדיקים המתגלי' אליו בכל דור ודור אשר זה ענין ספרא דרע"מ שכלם ויכוח הרשב"י ע"ה עם נשמת מרע"ה ונו' בהקדמת ס' התיקונים ע"ש באורך בהקדמ' הב' די"ג ע"א וז"ל בהתוא זמנא דאתחב' האי חבור' רשותא אתייהב לאליהו הנביא ז"ל לאסכמא עמהון ביה ולכל מארי מתיבתן דלעיל' ותתא וכל חיילין דמלאכין עילאין ותתאין ונשמתין עילאין דצדיקי' למהוי עמהון באסכמות' וריעותא וכו' וזוה יסכר פי הדוכרי עתק בגאווה וכוז על הקדוש מלאך ה' צבאות רשב"י יכול אני לפטור את כל העולם כלו מיום הדין כו' ראיתי בני לולב וערבה דמ"ה ע"ב אמרו שם עליו א"ר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י יכול אני לפטור את כל העולם כלו מיום הדין כו' ראיתי בני עליה והם מעטים אם אלף הם אני ובני מהם אם מאה הם אני ובני מהם אם ב' אני ובני מהם עם היות שהיו בדורו כל התנאים ר"מ שהיה מאיר עיני חכמים בהלכה ור"י ור' יוסי ע"ה וכיוצא בהם ראשי תנאים וחליל' וחם מלהאמין שהיה משבח את עצמו אף אם אינו כן כי לא היה נכתב בתוך התלמוד ובלי ס' לא יסבור זה אלא איוה מין או אפיקורוס גם בכראשית רבה פ' צ"ה וז"ל ויאמר אלהים זאת אות הברית וכו' לדורות עולם א"ר יודן לדרת כתיב וכו' ר' חזקיה מוציא דורן של אנשי כנה"ג ומביא דורו של רשב"י ר' חזקיה אמר כן אמר רשב"י אי בעי אברהם למקרביה עד גבאי ואנא מקרבנא מגבאי עד מלכא משיחא והרוצה לידע זכות דור אנשי כנה"ג ותכלית מעלתם יסתכל בפרקי היכלות בפ"ל ועכ"ז אמר ר' חזקיה מוציא דורם של אכה"ג ומביא תחתיהן דורו של רשב"י ז"ל ושם ביאר טעם כי בזכותו הוא עצמו לא נראתה הקשת כנו' שם משמיה דאליהו ז"ל לריב"ל ז"ל גם איתא בתלמוד ירושלמי וז"ל א"ר עקיבא לר' שמעון דייך שאני ובוראך מכירין ערכך עכ"ל והנה יש מוציא דבה על ס' הזוהר באומרם כי הנה בריש הקדמת התיקונים כדף ב' ע"ב כתב שם שהוא מאמר של אותו אמורא שהיה נקרא רבה בר בר חנה דהוה קאזל בהדא ספינתא וחזא הד צפור וכו' וכן בפ' פנחס בר"מ ד' רפ"ג ע"ב וז"ל והא אתמר דאיהו צפרא דבר בר חנה וכו' עוד שם בפרשת פנחס דף רי"ו ע"ב ענין ר' אלעזר בן פדת האמורא וכאלה רבות ומי פתי יסור הנה ישגיה ויראה כי כל דברי הרשב"י ע"ה הם ברוח הקודש והיה רואה בעיניו כל נשמות החכמים אף אותם העתידים להבראות וכמעשה שאירע גם לר' ישמעאל בכרייתות בפ' היכלות ע"ש וזה ג"כ ענין ריב"ז ע"ה שאמרו עליו שלא הניח מקרא ומשנה וכו' והויות דאביו ורבא עם שהיו אמוראי' ושים לבך ותבן בדברים אלו וזכור נא מאמר רשב"י עצמו ובאדרא רבא בפ' נשא דקל"ב ע"ב וז"ל ארשב"י כלהו בוצינין חבריאי דאתיין בהאי עוקא קדישא אסחדנא עלי שמיא עילאה דעילאין וארעא קדיש' עילאה דעילאין דאנא חמי השתא מה דלא חמא ב"נ מיומא דסליק משה זמנא תנינא למטורא דמיני וכו' ועוד דאנא ידע דאנפי נהירין ומשה לא ידע כי קרן עור פניו וכו' ואל יפלא האדם מזה כי עם היות שרשב"י אחרון שבתנאים זכה למעלה כזו כי דברים אלו כבשוננו של עולם אין

רשות כפה לפרש עניינם הכמוס והחתום אצלינו ועד"ז אל תתפלא
ממה שנספר בסוף הקדמה זאת מענין החכם הקדוש הנגלה אצלינו
בזמננו ובדורינו זה ולא אוכל לפרש ואם תרצה תבין מ"ש בס' התיקונין
על דור הולך ודור בא דא משה ר"מ וכו' בתיקו' ס"ט דק"י ע"א
אר"ש חברייה בודאי קב"ה אסתכס עמנא עילאין ותתאין למהוי בהאי
חבורא זכאה דרא דהאי אתגלייא ביה דעתיד כוליה האי לאתחדשא
ע"י דמשה בדרא בתראה לקיימא קרא מ"ה שהי"ה הוא שיהיה
ואתפשטותיה הוא בכל דרא ודרא בכל צדיק וחכם דמתעסק באוריית'
עד מניינא דס' רבוא וכו' והדברי' סתומים וחתומין :

ונחזור לענין הראשון כי אין ספק שדברי' אלו לא יובנו בעיון
אנושי חומריי' אלא בקבלה מפה אל פה או מפי אליהו
ז"ל או מפי הנשמות המתגלים בכל דור ודור אל הראויים להם והרמב"ן
ז"ל אחרון המקובלים קרוב לדורינו כתב בסוף הקדמת ספרו על ביאור
התורה בלשון הזה וז"ל ואני הנני מביא בכרית נאמנה נותנת עצה
הגונה לכל מסתכל בס' הזה לכל יסבור סברא ואל יחשוב מחשבה בדבר
מכל הרמזים אשר אני כותב בסתרי התור' כי אני מודיע נאמנה שלא
יושגו דברי ולא יודעו כלל בשום שכל וכינה זולת מפי מקובל חכם
לאוזן מקבל ומבין והסברא בהם אולת ומחשבה רבת הנוקין ומונעת
התועל' אל יאמין בשוא נתעה כי לא תבואהו בסברותיו רק רעה לי
ידברו אל ה' סרה לא יכלו כפרה אל יהרסו אל ה' לראות וכו' ואם
הרמב"ן ז"ל אחרון כל המקובלי' הפליג לדבר בזה באומרו שלא
יושגו דבריו בעניני הרמזים ובסודות התורה כלל ועיקר איך יעלה
בדעת אנושי להבין בעיונו ובשכלו דברי אלהי' חיים דברי הרשב"י
ע"ה אשר דברותיו כלהבי אש אוכלה וחתומים וסתומים באלף חתימות
הלא תראה כי בעת פטירתו בריש אדרת האזינו לא ניתן רשות לשום
אחד מאותם שבעה עיני ה' העומדים אז אצלו לכתוב סתרי הזוהר
אלא לר' אבא כנו' שם וכך אסדרנא לכו ר' אבא יכתוב ור' אלעזר
ברי ילעי ושאר חברייה ירחשון בלכהון ועם שניתן לו רשות לכתוב
מצאנו ראינו בפ' משפטי' דקכ"ג ע"ב וז"ל שאל ר"א לר' אבא כל
הני תיקוני' אבא גלי לון בגין דלא ליעול בכסופא לעלמא דאתי
השתא אמאי צריכי לגלאה א"ל ר' אבא ההוא דכתבנא אנא מבוצינא
קדישא אמינא כתבוהו לגבי חברייה דהא אינון ידעין מילין דהא
אתיישבן מילין בלבן ומכאן ולהלאה סתימין מילין ע"כ והנה עם שכבר
נתן לו רשות רשב"י לכתוב וגם כי לא למד רק לאותם הז' חברים
דעלו ונפקו באדרא קדיש' ועכ"ז הקפיד ר' אלעזר בנו ונתכעס על
זה וגם הוא עצמו השיב לו דמכאן ולהלאה להוו מילין סתימין בגוונא
אבל לשאר חכמי דורם עם היות' תנאים לבם רחב כפתחו של אולם
עם היותם כתובי' הם אצלם מילין סתימי' ולא אתגליין אלא לחברייא
האילין בלחוד ואף גם הם בתוך מחשבות לבם ולא מן הפה ולחוק וכמ"ש
סתמיים מילים בגוונא ולא אמר ביננא וכן בפ' ויחי דרי"ז ע"א אמר שם
בכה ר' אבא ואמר ר' שמעון דסחנין מיניה מנא טבא וכו' ולא אשתאר

בעלמ' מיניה בר כמה דכתיב קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן וכו' למשמרת לאצנעות' ואלו באתגלייא לא כתיב והשתא מאן יכול לגלאה רוין ומאן ינדע לון גם בפ' אחרי מות דף ע"ט ע"א וז"ל בתר דשכיב ר"ש היו חבריי' אמרי אל תתן את פיך לחטוא את בשרך ואין ספק כי לולי שרשב"י הכיר וידע ברוח קדשו כי ר' אבא היה חכם גדול ויודע להלביש ולהעלים הדברים דרך חידה ורמוז שלא יבינו אפי' חכמי הדור ההוא לא היה מצוהו שיכתוב כי הנה שם באדרת האזינו עצמה דף רצ"ד ע"ב אמר כל מאן דמגלה רוין בידוע דנשמתי' לאו איהי מגופא דמלכא קדיש' ובג"ד כד תפוק נשמתי' וכו' ווי לי' ווי לנשמתי' זכאה הולקהון דצדיקי' דמכסיין רוין עילאין דקב"ה וכו' וכן בפ' פנחס ד' רמ"ד ע"א ברעי' מהימנ' ע"פ ועשירית האפה סולת וגו' וז"ל א"ר מאיר מאן דמזולזל בפרורין דנהמא וכו' וכ"ש מאן דמסר רוין דאוריית' וסתרי קבלה וסתרי מעשה בראשית או סתרי אתוון דשמא מפרש לאנשים דלאו אינון הגוני' וכו' עליה אתמר נודד הוא ללחם איה ללחמה של תורה ולית מאן דישגח עליה וכו' והנה נודע מה שכתב הרמב"ם ז"ל בהקדמת ספר המור' על משנת ולא במרכבה ביחיד וז"ל ואלו ביאר האדם הענינים אלו בס' יהיה כאלו דורשם לאלפים מבני אדם וכו' והמע' לפי שהכתיבה קיימת לדורי דורים להגונים ובלתי הגונים ורשב"י נאה דורש ונאה מקיים והגם שציוה לר' אבא שיכתוב ובהיות שיכתבם בהעלם גדול כאלו לא נכתבו כלל דמו ומעתה יוכל האדם להקשו' על דברינו אלה ולומר א"כ ר' אבא טרח על חנם ללא צורך לכתוב דברי' סתומים וחתומי' אמנם תשובתך בצדך ממ"א תיקונים הנ"ל דכדרא בתראה יתפרנסון מהאי חבור' ועתיד לאתגלי' וכו' וכן ממאמרו בתיקון ס"פ דף ק"י ע"א דעתיד כוליה האי לאתחדש' ע"י דמשה נביאה בדרא בתראה וכו' וממאמר פ' וירא ד' קי"ז ע"א וכד יהא קריב ליומי משיחא אפי' רביי דעלמא זמינין לאשכח' רוין שמירין דחכמת' וכו' ולכן בראות רשב"י ז"ל ברוח קדשו ענין זה צוה לר' אבא לכתוב ס' הזוהר בדרך העלם לחיותו מוצנע למשמרת עד דרא בתראה קריב ליומיה מלכא משיחא כדי שבזכות המתעסקים בו תצמח הגאולה בימינו בע"ה כנ"ל בפ' ויחי דף רי"ז ע"א על דא כתיב קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן וכו' למשמרת לאצנעות' והבן זה מאד :

והנה אין בכל דור ודור שלא נמצאו בו אנשים יחידי סגול' ששרתה עליהם רוח"ק והיה אליהו הנביא ז"ל נגלה עליהם ומלמד אותם סתרי החכמה הזאת וכמו שנמצא כתוב בספרי המקובלי' גם בעל ספר הרקנפי כתב בפ' נשא בפ' ברכת כהנים וז"ל וחפי' הא' הוא דעת החסיד רבינו יצחק ן' תרב ז"ל שהיה ג' לאלהו ז"ל כי נגלה להראב"ד ולמד לו חכמת הקבלה והוא מסרה להראב"ד בנו וגם נגלה לו והוא מסרה לבנו הר' יצחק סגי נהור שלא ראה מעולם וגם לו נגלה ותוא מסרה לב' תלמידיו הא' ר' עזרא שפי' שיר השירי' וחב' ר' עזריאל ואחריהם נמשכה להרמב"ן ז"ל והראב"ד עצמו בס' השגותיו להרמב"ם ז"ל על הלכות לולב פ"ח גבי דין החדם שנקטם

ראשו כשר השיג עליו הראב"ד ז"ל וכתב ז"ל א"א כבר הופיע רוח"ק בבית מדרשנו מכמה שנים והעלונו שהוא פסול וכו' גם בה' בית הבחירה בפ' ששי במ"ש הרמב"ם שהנכנס למקדש בזמן הזה חייב כרת השיג עליו וכתב א"א וכך נגלה לי מסוד ה' ליראיו עכ"ל :

והנה היום אביע חידות ונפלאות תמים דעים כי בכל דור ודור הפליא חסדו אתנו אל ה' ויאר לנו ע"י השרידים אשר ה' קורא בכל דור ודור כנז' וגם בדורינו זה אלהי הראשונים והאחרונים לא השבית גואל מישראל ויקנא לארצו ויחמול על עמו וישלח לנו עיר וקדיש מן שמיא נחית הרב הגדול האלהי החסיד מורי ורבי כמהר"ר יצחק לוריא אשכנזי זלה"ה מלא תורה כרמון במקרא במשנה בתלמוד בפלפול במדרשים והגדות במעשה בראשית במעשה מרכבה בקי בשיחת אילנות בשיחת עופות בשיחת מלאכים מכיר בחכמת הפרצו' הנז' ברשב"י בפ' ואתה תחזה יודע בכל מעשי בני אדם שעשו ושעתידים לעשות יודע במחשבו' ב"א טרם יוציאו' מן הכח אל הפעל יודע עתידו' וכל הדברים ההווים בכל הארץ ולמה שנגזר תמיד בשמי' יודע בחכמת הגלגול מי חדש ומי ישן ואיפת האיש שהוא באיזה מקום תלוי' באדם העליון ובאה"ר התחתון יודע בשלהבת הנר ולהבת אש דברי' נפלאים מסתכל וצופה בעיניו נשמות הצדיקים הראשונים והאחרונים ומתעסק עמהם בחכמת האמת מכיר בריח האדם כל מעשיו ע"ד ההו' ינוקא בפ' בלק וכל החכמות הנזכרים היו אצלו כמונחי' בחיקו בכל עת שירצה בלתי יצטרך להתבודד ולחקור עליה' ועיני ראו ולא זר דברי' מבהילים לא נראו ולא נשמעו בכל הארץ מימי רשב"י ע"ה ועד הנה וכל זה השיג שלא ע"י שמוש קבלת מעשי' ח"ו כי איסור גדול יש בשמוש אמנם כ"ז היה מעצמו ע"י חסידותו ופרישותו אחרי התעסקו ימי' ושנים רבים בספרים חדשים ישנים בחכמה הזאת ועליה' הוסיף חסידות ופרישות וטהרה וקדושה היא הביאתו לידי אליהו הנביא שהיה נגלה אליו תמיד ומדבר עמו פה אל פה ולמדו זאת החכמה וכמו שאירע להראב"ד ז"ל כנ"ל בשם הרקאנמי ואף אם פסקה נבואה רוח הקדש ע"י אליהו ז"ל לא פסק וכמו שהובא בפסוק נביאים ע"פ ודבורה אשה נביאה תנא דבי אליהו מעיד אני עלי שמי' וארץ הן איש או אשה וכו' אפי' עבד אפי' שפחה הכל לפי מעשיו מיד רוח הקדש שורה עליו ועד"ז הזכירו ג"כ שם ע"פ ואלה דברי דוד האחרונים ע"ש. גם נז' בהקדמת התיקונין בכתיבת יד וז"ל ואנת אליהו עתיד לאתגלייא בסוף יומיא ואית מאן דעתיד לאתגלייא ליה אפי' באפי'ן. ואית מאן דעתיד לאתגלייא ליה בטמירו בעין השכל דיליה וכו' והנה מלבד החקירות והנסיגות והמופתים אשר ראינו בעינינו מן הרב הנז' זלה"ה הנה הדרושים והדברים עצמם אשר בחבורי זה יעידון יגידון וכל רואיהם יכירום כי דברים עמוקים ונפלאים כאלה אין יכולת בשכל אנושי לחבר' אם לא בכח השפעת רוח"ק ע"י אליהו ז"ל. ולמען אל ישט לכך אל אשר תמצא בקצת ספרי המקובלים המחברי' ע"פ עיון שכל' האנושי אכין לך הדרך ואשכיל בדרך זו תלך באורח מישור :

הנה החכמה הזאת היתה נגלית באתגלייא עד פטירת הרשב"י ע"ה ומאז ואילך נסתם הזון כנ"ל מאותו המאמר דפ' ויחי ד' רי"ז ע"א כאשר ראה בחזיון הלומו ר' יהודה לרשב"י דהוה מליק על ד' גדפין מתתקנן וס"ת עמיה ולא שבק כל ספרי רזין עילאין ואגדתא דלא מליק לון בהדיה וכו' ואמר ודאי מדשכיב רשב"י חכמת' אסתלקת מארעא וכו' ולא אשתאר בעלמא בר כמה דכתיב קח צנצנת אחת וגו' למשמרת לאצנעותא וכו' וכל אחד מהחכמים היודעים בחכמה הזאת מאז ואילך היו עוסקים בה בהסתר גדול ולא באתגלייא ולא היה מגלה אותה אלא לתלמידו היחיד בדורו ואף זה בראשי פרקי' מפה אל פה מגלה טפה ומכסה אלף טפחים והיתה החכמה הזאת מתמוטטת ומתמעטת והולכת מדור לדור עד הרמב"ן ז"ל אחרון המקובלים האמתיים והנה כל ספרי הגאונים כמו רבינו האי גאון ז"ל וחביריו כלם נכוחים למבין אין בהם נפתל ועקש אבל דבריהם בתכלית ההעלם וכן כל דברי אותם החכמים שזכרנו לעיל בשם הרקנטי שהי' נגלה עליהם אליהו הנביא ז"ל כולם דברי אמת גם הם סתומים בחזקת היד גם פי' ספר היצירה שמכונה בשם הראב"ד ז"ל עם היות שחברו חכם אחר אשכנזי ואינם דברי הראב"ד עכ"ו דבריו אמיתיים וגם הם סתומים ונעלמי' גם ס' הנק' ברית המנוחה הוא נעשה ע"ד הגז"ל כענין מורי ורבי ז"ל כי נגלה אליו נשמת צדיק א' והיה מלמדו וכל דבריו סתומים וסתומים כי נאמן רוח מכסה דבר היה ועמוק עמוק מי ימצאנו גם החיבור שעשה הרמב"ן ז"ל אמת ויציב ונכון וקיים למי שיבינהו כאשר הוא עצמו כתב שם בהקדמת חבורו וזכרנוה אנחנו למעלה והנה כל ספרי המקובלים האחרונים שהיו אחר הרמב"ן ז"ל אל תקרב אליהם כי מן הרמב"ן ואילך נסתרה דרך החכמה הזאת מעיני כל החכמים ולא נשאר בהם כי אם קצת ענפי הקדמות בלתי שרשיהם ועליהם בנו המקובלים האחרונים ז"ל דבריהם בשכל אנושי ומעצמך תוכל לדעת לעמוד על המבחן כי המעיין החריף יוכל לכלול ולידע רוב הקדמותיהם וכלליהם בד' או ה' ימים וכל דבריהם כפל הענין במילות שונות וכל פרי הקדמתם היא היות י' ספי' נמצאות וחברו תלי תלים של ספרי' בענין אשר כללות דבריהם יכתבו בכ' או בג' קונטרסים ולא כן מצינו בראשונים וכמ"ש ז"ל ע"פ קווצותיו תלתלים שהיה ר' עקיבא דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות גם ריב"ז ור' אליעזר ור' יהושע ור' עקיבא היו אומרים אם יהיו כל השמים גיילים וכל הימים דיו וכל הקנים קולמסים וכל בני אדם לבלרין לא יספיקו לכתוב מה שקבלתי מרבתי ולא חסרתי בהם ככלב המלקק בים וכמכחול בשפופרת וכמריח באתרוג כנז' במ' שיר השירים רבה כי הנה התורה שמותיו של הקב"ה ונקר' תורה ע"ש הוראה שהיא להורות על בוראה ית' מה הוא ומה ענינו וכמו שהוא ית' אין לו ראשית וסוף כן אין לתורתו קצבה ושיעור וכמ"ש ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים ואנשי לבב שמעו לי אל יהרסו אל ה' לראות בספרי האחרונים הבנוים ע"פ השכל האנושי ושומע לי ישכון במח ושאנן מפחד רעה

ולכן אני הכותב הצעיר חיים ויטאל רציתי לזכות את הרבים בעולם נמרץ והמשכילים יבינו. וקראתי שם החבור הזה על שמי ס' עץ חיים וגם ע"ש החכמה הזאת העצומה חכמת הזוהר הנק' עץ חיים ולא עץ הדעת כנ"ל בעבור כי בחכמה הזאת פועמיה חיים זכו ויזכו לארצות החיים הנצחיים ומעץ החיים הזה ממנו תאכל ואכל וחי לעולם ואשכילך ואורך דרך זו תלך דע מן היום אשר מורי זלה"ה החל לגלות זאת החכמה לא זזה ידי מתוך ידו אפי' רגע אחד וכל אשר תמצא כתוב באיזה קונטרסים על שמו ז"ל ויהיה מנגד מה שכתבתי בספר הזה טעות גמור הוא כי לא הבינו דבריו ואם יש בהם איזה תוס' שאינו חולק עם ספרינו זה אל תשית לבך בקבע אליו כי שום א' מהשומעי' את דברי קדשו לא ירדו לעומק דבריו וכוונתו ולא הבינום בלי שום ספ' ואם יעלה בדעתך לחשוב שתוכל לברור הטוב ולהניח הרע אל בינתך אל תשען כי אין הדברים האלו מסורים אל לב האדם כפי שכל אנושי והסברא בהם סכנה עצומה ויחשב בכלל קוצץ בנטיעות ח"ו לכן הזוהרתי' ואל תסתכל בשום קונטרסים הנכתבים בשם מורי זלה"ה זולתי במה שכתבנו לך בס' הזה ודי לך בהתראה זאת :

הוספה ב.

(מכתב כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע)

נודה לה' על כל הטוב אשר גמלנו וכחסדו חסד עליון נתן לנו לב לדעת ועינים לראות ולהסתכל את כל הנעשה עם צעירי אחינו החפצים והעוסקים בלמוד התורה.

והנה ראה ראינו שיש כמה בחורי חמד אשר חננם אלקים בדעה זהשכל ועוסקים בתורה במקומם, או גולים למקום קבוץ נערים רבים הלומדים אך עכ"ו הרבה מהם ואפשר רובם אין למודם נעשה על פהרת הקדש, אדרבה מהול ומעורב במעט או בהרבה תערובות רע ר"ל, עד אשר נראה וניכר היטב העפרורית והעכרורית גם בתורתם וכ"ש בתפלתם, וממילא מעשיהם והנהגותיהם ניכרים ונגלים מתוך מחשבתם ודעותיהם הפנימי' כו'.

והוא מעת אשר פשמה הנגע המהלכת בלמודיות וקריאת ספרי החיצונים אשר מצאו קן להם בכל מקום ומקום וגם במקום אכסניא של תורה מכניסים צרתה בביתה (אם ע"י הלומדים בעצמם או ע"י מסיתים מחוצה להם).

ולדאבון לבנו הנה הרבה בחורים העוסקים בתורה אשר הביטו אל היכלות המומאה ועיניהם ראו כל דבר זר ומזר המושכים את הלב טפס, ונכנס הארס והרעל בנפשם ר"ל.

ומקום קבוץ נערים רבים נעשה עי"ז לקבוץ אשר הפזור חי' הנאה להם והנאה לעולם, כי בקבוצם ואסיפתם יחד איש את רעהו יעזורו ונעשים מקולקלים ונשחתים כ"כ עד אשר גם תורתם נהפך ר"ל לארס בקרבם, ולא לסם חיים כאשר עינינו רואות אשר רכתה המכשלה הזאת בזמן הזה, ה"י.

וגם מהם תצא הוראה לרכים שמהם נעשו מורי הוראה אשר רבים חללים הפילו ר"ל, כאשר עינינו רואות רבים מהרבנים החדשים שמקרוב באו אשר משחתם במ ומחבלים ומשחיתים כרם ישראל, ה"י. וכל אשר יראת ה' נגע בלבו ונותן עין לראות את כל הנעשה עתה בעולם הרבנים, ידאב ויכאב לכו מאד, ומועם מועם מרירות אמיתי בנפשו, ובאנחה היוצאת ממעמקי לבבו ושוברת כל גופו ונפשו יאמר אוי מה הי' לנו, אלה הם הרבנים רועי ישראל עם ה', המוליכים ומביאים את צאן עדתם למקום מרעה רע, ולהנהיג וליסד בהם דברים רעים, וביחוד בתנועע לחנוך הילדים להשחית נפשם ר"ל מנעוריהם וילדותם, ומהם רבנים אשר לגדולים יחשבו ושרכיטם מניע בעוד כמה וכמה עירות. ואוי לעינים הרואות אלו המכינים עצמם להיות מורי הוראה והמה משחיתי זקן ולועגים על דברי חז"ל, וכ"ש דברי חזתר וספרי הקבלה שמים לאל, ובדברי הפוסקים הראשונים והאחרונים ישימו תהלה, וכחא דהתירא עדיף להם והם המה מתעתדים להיות רבנים ומורי הוראה בישראל, אשר בגללם תדורות הולכים הלוך וחסור, ה' יודע מה יהי' אחריתם.

כללא דמילתא חכל הלוך אחר המעמיד והוא יסוד החנוך בהשרשה טובה בתחלת למודם בעודם באיבם להשגיח בעינא פקיאחא על כל פרטי מעשיהם של התלמידים מה הם עושים וכמה עוסקים אם אינב שמים עיונם בדברים הזורים כו', ולהשריש בלבם שרשי האמונה והיראה ולהראותם לדעת חכמת התורה שחיא חכמתו ורצונו ית', ויקבע כל זה בלבם כיתד חזק כל תמוט, ועל יסוד הזה יהי' הבנין בנינו של עולם בנין עדי עד בעזה"י.

ואף גם אלה אשר טעמו במקצת מהם המות ר"ל בראשיתם עד שלא נכנס הארס בעומק נפשם בנקל בעזה"י לפעול עליהם להקיא את הסם המות ר"ל ע"י השגחה טובה עליהם כנ"ל, לא כן מהעדר השגחה יוצא ר"ל העגל הנ"ל אשר נעשה אח"כ לשור נגח ומנגח ימה וצפונה כל הקרוב אל משכן ה' להדיחו ח"ו מכרם אלקי ישראל.

ובהשימנו אל לבנו את כל הדברים האלה, אמרנו להציע אל החרדים בעם אשר הענין נוגע אל לבם, ליסד מקום אשר ילמדו שם הבחורים החפצים ללמוד ויתעסקו בגפ"ת בשקידה, אמנם עם זה תהי' עליהם השגחה טובה להשריש בלבם שרשי האמונה והיראה ולהאיר עיניהם באור הדעת לדעת את ה' ומה ה' דורש מאתם, לעבוד את ה' וללכת בדרכיו ואור התורה והמצוה והעבודה יאיר בקרבם להיות זוכים ומזכים את הרבים.

וזה כשלשה שנים אשר הצענו הדבר לפני נדיבי אנ"ש היראים ותחרדים וקבלו את המפעל הגדול הזה באתבה וחכה יתירה, והזילו מכספם איש כפי נדבת לכו הטוב, ונאספו כמה בחורים מופלגי תורה, וקבענו להם מקום המוכשר לזה, והעמדנו עליהם מורה ומשגיח להדריכם בדרך הטוב והישר ע"פ האמור לעיל.

ומעמקי לבבנו נודה לה' אשר הי' בעזרנו ופועל ידנו ירצה ה' וראינו ברכה ת"ל במעשה ידינו, ותבחרים הנאספים עוסקים בתורה ועבודה

ה' בלב זו תפלה באהבה וביראה, ומיום ליום מתחזקים בעבודת מלאכתם מלאכת שמים בתורה ועבודה, וכל רואיהם יכירום אשר המה זרע ברך ה'. כל לב ונפש ישמח ויתענג לראות בחורי חמד אלה עוסקים בשקידה עצומה בגפ"ת, ויראת ה' על פניהם והשי"ת יחזק לכם שילכו הלוך וגדול מעלה מעלה בתורה ועבודה ויזכו את הרבים.

אחרי אשר יסדנו את המפעל הזה, ונשמע הדבר בין החיים ראינו כי לא אלמן ישראל מכחורים הלומדים וחפצים לעסוק בתורה ולחסות בצל מקום משומר, ונאספו אלינו הרבה בכקשתם לקבלם בישיבתנו וחסנו על נפשם לבלי לדחותם ח"ו, וקבלנו אותם אשר מצאנו שההשגחה וההתעסקות עמהם תפעול עליהם לטוב וראוים המה לקבל ציור טוב כנפשם, ובין כה נאספו הרבה בחורים ת"ל מיום ליום ויתאספו עוד, וממילא לא יספיק עתה נדבת המיסדים לכלכל את ההוצאה הגדולה הדרוש עתה, ומה גם אשר נתקבלו גם איזה אברכים מופלגים ויקרי ערך (הראוים בקרוב אי"ה להיות מורי הוראה), אשר נותנים להם גם על הוצאת ביתם לכד פרנסת עצמם.

ולזאת באנו עם הספר לעורר את נדיבי אחינו אשר רוח ה' נוספה בקרבם ויקרה בעיניהם עסק התורה והעבודה להיות עושים ומעשים במצוה רבה ורמה כזו ויהיו מתמכין דאורייתא ברוח נדיבה איש איש כברכתו אשר ברכו ה' למען נוכל לנהל את העסק הזה הנוגע לאחינו ב"י בחיי נפשם ממש, כמבואר הכל באר היטב, ובגלל הדבר הזה יתברכו מהשי"ת החפץ בעסק התורה ועבודה בכל טוב מלה בגשמיות וברוחניות בבני חיי ומזונא רויחא.

הוספה ג.

(מכתב כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע)

ב"ה

כבוד ידידי אנ"ש ווח"ם ונכבדים יר"א כו' די בכל אתר ואתר ד' עליהם יחיו.

אחדשת"פ. אחיי ורעיי שמעו אלי וישמע אליכם ה'

כבר מלתי אמורה בקונטרס עץ החיים בענין הכרח לימוד פנימיות התורה ואין האדם יוצא ידי חובתו כלפי שמיא בלמוד חיזוניות התורה לכד, לפי שהתורה בכל ההלכות הערוכות לפנינו, נתלבשה בענינים גשמיים, ואינו נראה ונגלה בה האור האלקי, ומצד ההתעסקות בהענינים הגשמיים, ובשכל והשגה גשמיות, יכול לשכוח ח"ו על ה' נותן התורה, וישכח שהיא חכמתו ורצונו ית'.

ופנימיות הענין בזה הוא להיות דתושבע"פ הוא אילנא דטו"ר, ולא שהתורה עצמה היא ח"ו אילנא דטו"ר, כי אם מצד ההתלבשות שנתלבשה בטו"ר לברר בירורים, וכמו להבדיל בין הטמא ובין הטהור והאסור ומותר ונתלבשה במענות של שקר לברר האמת מתוך השקר והוא להפריד הרע מן הטוב ולדחותו ולברר את הטוב להעלותו למעלה כו'. ומצד התלבשות זאת רבו בה ההעלמות וההסתרים המעלימים על האור האלקי וכאשר אינו נרגש האור האלקי שבה, יכול להדבק בהרע

ה"ו וכמו מי שמוציא הלכה שאינה אמיתית, שזהו מצד העלמת האור (דבשופטני לא עסקינן היינו במי שבכוונה מעוות דרכו כו' ר"ל) (וכידוע דכללות ענין היגיעה בתורה הוא שנתחדש על ידי הכאת הסלע, דהרי נאמר ודברתם אל הסלע ואמרז"ל שנה עליו פרק אחד, ואז הי' מאיר אור האמת בתורה בגילוי ולא הי' צריכים ליגיעה כלל וכמ"ש בת"ז תי' כ"א דנ"ג ב', וע"י ההכאה ירדה התורה ונתלבשה בלבושים המעלימים וצריכים יגיעה רבה לבא אל האמת כו' וכמ"ש במ"א) וכנודע דתלמוד בבלי נק' חשך וכמ"ש במחשכים הושיבני ואמרז"ל זה תלמוד בבלי מפני ריבוי ההעלמות בריבוי קושיות וסתירות, שבנקל יכול ליפול בטעות ולהוציא הלכה שאינה אמיתית (וכאשר בתלמוד בבלי בא אל אמיתתא אדרבה יש בזה יתרון אור כו' וכמ"ש במ"א).

וכן הוא בכחות מצד הלבושים המעלימים ומצד העלם והסתר אור נפשו האלקית יכול להדבק ה"ו בהרע, שנעשה בבחי' ישות וגמות הרוח על ידי עסק תורתו, שזה היפך הכונה לגמרי בעסק התורה, ולא די שאינו מברר ומדחה את הרע אדרבה מגביר את הרע ר"ל, והו"ע ולמשמאילים בה' כו' כי שמן ימינו יקרא שהו"ע האהבה והביטול בבחי' הנחת עצמותו שנעשה ע"י התורה כו' (עמ"ש בלק"ת סד"ה בהעלותך הא') וההיפך מזה הו"ע ולמשמאילים בה' ר"ל שמוריד נפשו ומוריד תורתו כו'.

ועיקר הדבר הזה הוא בזמן הגלות שהחשך יכסה ארץ, שהנה"א נעלם ונסתר מאד בלבושי הנה"ב ואפשר י"ל שגם אור התורה הוא בהעלם יותר בזה"ג ועמ"ש בלקו"ת ד"ה ואחי' אצלו אמונ פ"ד בענין וימינך מקרב היקך כלה חוקך כתי' שלא תהא מלובשת ומתעלמת בתורה כו' והתגלות אה"ר בזמה"ג הוא ע"י פנימי' התורה, ועמ"ש בד"ה ושמע אבי' את נדרה שהתגלות היא ע"י דקדוקי סופרים, ועמ"ש בד"ה ושאתם מים דרוה"ב בענין דברי סופרים דתושבע"פ שרשה מבחי' חכמה, ולפ"ז י"ל דבד"פ בפנימיות התורה הו"ע לימוד החסידות כו' וכמ"ש במ"א.

ואשר ע"כ ההכרח הוא לצרף ולחבר גליא שבתורה באילנא דחייא דהיינו פנימיות התורה שלא ירדה ולא נתלבשה בדברים הנשמיים, אדרכא היא מדברת בענינים רוחניים בסדר השתל' ונראה ונרגש בה האור האלקי, והיא כנשמה לגוף אל חיצוניות התורה.

וגם הלא זה כל האדם לחיות עבודה שבלב להאיר ולגלות אור נפשו האלקית, ולתקן מעשיו לזכך גופו ונפשו הטבעית כו', שזהו ע"י פנימיות התורה וכמ"ש באנה"ק בקו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח ומביאה ללב שלם כו'.

וגם עסק התורה הלא צ"ל באהוי"ר ואורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחית לעילא, אשר כ"ז הוא ע"י פנימי' התורה כו'.

וזהו הטעם אשר פנימיות התורה נתגלה בדורות האחרונים דוקא, וכמ"ש באנה"ק סי' כ"ו בשם האריז"ל דעתה דוקא מצוה לגלות פנימיות התורה כו', ולכא' וכי עתה הוא דאכשור דרא יותר מכמו בדורות הקודמים.

אלא אדרכא מפני שנתרבו ההסתרים ביותר, ע"כ מוכרח יותר

הלמוד דפנימיות התורה, בדורות הראשונים מצד מעלת נשמתם שהיו נשמות גבוהות ולא היו נתפסים כגשם שהי' מאיר בהם אור נשמתם, גם כחיצוניות ראו אור ה' שבה, ולאורה נסעו והלכו מדרגא לדרגא כו', ואין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, פי' בן חורין הוא חירות מהיצה"ר ושעבוד הגוף ונה"ב (שז"ע השעבוד כמ"ש בתו"א ד"ה מים רבים כפ' נח).

משא"כ בדורות האחרונים בנשמות נמוכות ונתפסים כגשם, שכאה הנשמה וכן התורה בריבוי העלמות והסתרים, ואינם רואים כלל את האור כי טוב אין טוב אלא תורה כו' וע"כ מוכרחים לפנימיות התורה אשר יסודתה בהררי קדש פנימיות ח"ע כחי' תעלומות חכ' כו', אשר לא נתלכשה ולא נסתתרה בלבושים המעלימים והמסתירים ונראה ונגלה בה האור כי טוב ועמ"ש בתו"א ד"ה כי אתה נרי בהענין והוי' יגי' חשכי כו'.

וכמו בלוחות שניות שנתוספה ריבוי תורה שזהו דוקא מפני שירדו במדריגתן, ע"כ צריכים לריבוי תורה ששרשה במדרגה גבוה יותר, (זכמ"ש במ"א שהתגלות הפרטים שרש ההמשכה היא ממדרגה גבוה הרבה יותר מן הכלל כו') ונא' ע"ז ויגד לך תעלומות חכ' כי כפלים כו' זכמ"ש במ"א.

וכן הוא בזה"ג דור אחר דור, הנה בכדי להאיר החשך הגם צ"ל אור גדול יותר, והו"ע פנימיות התורה שמאיר בה האור שלא ככחי' הסתר כו', ובאור זה דוקא נחי' גם בעסק חיצוניות התורה, ובכל דרכנו נדעהו, שנדע את ה', ומה ה' דורש מאתנו, הן בתפלה והן בעסק התורה ובקיום המצות והנהגת כל היום בכל פרטי מעשנו וכאשר נתבאר כ"ז באר היטב בקונטרס הנ"ל.

ב) והנה עוד בשנים הקודמות התאונן כ"ק אדמו"ר האמצעי זצוקללה"ה נבג"מ (בהקדמת ד"ח) על מיעוט עסק החסידות ואנן מה נענה אבתרי' בעתים אלו אשר כמעט נעדר העסק לגמרי ורק א' בעיר כו' אשר ינדבו לבו ללמוד דא"ח לפרקים ועתים רחוקים כמו בש"ק קודם התפלת לפעום פעם מעין חיים, וגם אז הנה בדרך יושב בלי חבר וריע, ולומד רק בהשקפה כמו שמעביר על הסדרא ואינו מניע לעומקן ואמיתתן של הדברים, כמו בלמוד חברים יחד אשר איש יחד פני רעהו. ומשתדלים להבין ולהשיג הדברים הדק היטב באמיתית הכונה. וגם באים לתוכן הענין היוצא מזה בעבודה שבלב, שזהו תכלית אמיתית הכונה, לא כן בלימוד ביחידות ברובן של בנ"א שאין בזה שום אור וחיות כלל, והתעיק עיניך בו ואיננו שמיד יוצאים' הדברים ממחו ולכו ואין בזה שום בכך ושום תכלית לעבודה שבלב בפועל.

וגם אם יתעורר לבבו להתפלל בש"ק אחר הלימוד הנ"ל, לא ימצא בעצמו מה לחשב כמה להתכונן ועם מה להתפלל כאלו לא למד כלל, לפי שבאמת הלמוד הוא כאלו אינו כו'.

ואוי לעינים אשר כך רואות עזיבה כזאת, אנחנו אשר כחסדו ית' חסד חנם נתן לנו חמדה גנוזה חמדה יקרה תורת הבעש"ט ז"ל, אשר נתגלה לנו, בעצם שהרה כעצם השמים למוהר כו' ע"י רבותינו הק' זצוקללה"ה נבג"מ.

בדורות הראשונים נתקרבו בהאור הגדול באשתדלותא רב ומגי ובאתדכאותא דגרמי' כו' ובערה בהם אש ה' שלחבת י"ה בכחי' אור המאיר לעצמו ואור המאיר לזולתו וכולם היו בה בחיות פנימי ועצמי. ומה מאד ידאב הלב לראות אחרת בדורותינו אלה אשר כמעט נעלמה מעין כל חי, וביותר יכאב הלב על אחינו אשר יחסרו ח"ו הטובה הזאת, אבן יקרה הנתלה בצוארינו, לא נהנה לאורה ח"ו.

והלא עלינו ליתן חשבון לנפשנו, אנחנו אשר זכינו להיות תלמידי רבותינו הק' הרי מחויבים אנחנו בלימוד תורתם הק' חידוש תורה שנתחדשה על ידם, וכמו שהחובה על כאו"א מישראל לעסק בתורה, כן עלינו שכס אחד על אחינו החובה לעסק בלמוד החסידות, ובהעדר למוד החסידות במה אנחנו חסידים, ובמה אנחנו מקושרים לרבותינו הק' וחלילה חלילה לנו שלא לקבל את הטוב אשר גמלנו ה' ופנימיות אור תורתו הק' נסע בתוכנו ע"י עבדיו הנאמנים הק' וצוקללה"ה נבנ"מ, ומה נאמר ביום שידובר בנו כו'.

ג) וזה גם כן גרמא בנזקין בהעדר העבודה עבודה שבלב זו תפלה אשר זה תכלית כונת החסידות לעבוד את ה' עבודה שלמה כמות ולב בהתעוררות אהוי"ר כל חד וחד לפום שיעורא דילי'.

והשיעור הוא ענין הידיעה והשגה וההתבוננות אלקי כו', וכמ"ש בלק"ת פרשת מטות ד"ה עיני כל בפי' מאה"ז ע"פ נודע בשערים לפום מה דמשער בלבו כו', ולפי"ע החשגה וההתבוננות כערך הזה הוא ההתעוררות באהוי"ר כו'.

אשר גם בדורותנו אלה מחויבים אנחנו בזה, ואדרבא בעקבות משיחא שאין תורתנו קבע עיקר העבודה היא התפלה וכמ"ש באגה"ק בקו"א בד"ה הנה לא טובה השמועה, ומכואר שם שהיא חובה של תורה ממש והיינו להתבונן בתפלה בפסוד"ו וברכות ק"ש בעומק הדעת ולעורר האהבה המסותרת שתהי' בהתגלות הלב כו'.

ועי"ז פועל בירור וזיכוך כחות הטבעיים דנה"ב (כמ"ש באגה"ק הנ"ל) שלא להמשך אחרי התאוות ותענוגי העולם, ושלא יהי' העולם תופס מקום כ"כ, ומכ"ש שלא להיות משוקע בזה ח"ו הן בעסק מ"מ והן בכל עניני הגוף והחומרי, ואדרבא יגביר הצורה על החומר שתכלית חפצו יהי' באלקות ועניני אלקות דהיינו תורה ומצות, ועניני הגשמיים יהיו בדרך טפל ובלא לב ולב.

והיינו שגם בהנה"ב זאל אזוי רעכט ווערען ובכל דבר יהי' תכלית כוונתו לש"ש כו' אשר כל אלה לא רחוקה היא כו' וקרוב הדבר מאד לכאו"א גם עתה, ובפרט לפמ"ש באגה"ק הנ"ל שזה עיקר העבודה בעקבות משיחא, ואין הקב"ה בא בטרזניא כו' וכמ"ש מזה בקונטרס הנ"ל. וכ"ז הוא דוקא כשעוסקים בלמוד החסידות וכמ"ש באגה"ק הנ"ל בקו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח ומביאה ללב שלם כו'.

וע"פ פשוט הוא שהרי צריכים לידע את הענינים במה להתבונן ואיך להתבונן, ואז יוכל להתעורר באהוי"ר כו' וכמ"ש בר"ה שצריכים לידע את הנאהב ועי"ז תהי' האהבה, וכן ביראה וכמ"ש בקונטרס הנ"ל. ופנימיות הענין הוא שלכד הידיעה הנ"ל שבלא זה הרי א"א לשום

דבר להיות (וכמו שא"א לסוחר לסוחר בלא סחורה, ועל התורה נאמר כי טוב סחרה כו' והרח"ו ז"ל בחקדמת שער ההקדמות כ' וז"ל ונק' תורה ע"ש הוראה שהיא להורות על בוראה ית' מה הוא ומה ענינו עכ"ל) הנה הלמוד הזה כשלומדים כדבעי ה"ה מביא לידי עבודה שבלב, מפני האור האלקי שמאיר ונגלה בזה, והוא המגלה כחות הנח"א, ועי"ו בא לידי עבודה אמיתית כו'.

ד) והנה עוד באיזה שנים מקודם היו אברכים גם מבעלי מסחר שהיו מאריכים בתפלה בש"ק עכ"פ, אשר לבד השעה טובה הזאת בעמדם לפני ד' בתפלה בהתעוררות הלב במקצת עכ"פ הנה נשאר מזה רושם קצת על כל השבוע ועתה כמעט שזה נכחד לגמרי.

וידעתי את מכאוב עמנו אשר רבים לבם עוד יכאב ע"ז, ומצדיקים א"ע במענות שונות ומהם ששוקלים דבר נגד דבר, וחושבים שיש בזה ענין לשם שמים, ומה שמפסידים כאן מרויחים במקום אחר, וא"א לפרט הדברים, אבל ידעו נאמנה שכ"ז הן מענות ודרכים של שקר, ויצא שכם בהפסדם, וסוף סוף אין עבודה ומתגשם ומתעבה ומתרחק כו'.

אך גם הפנוים מעמק כמו האנשים הסמוכים על שולחן אביהם וגם המלמדים והזקנים רובם ככולם מסתפקים במה שמתפללים עם הצבור הן בחול והן בש"ק ויו"ט, ואינם גותנים נפשם כלל על העבודה המוכרחת ונחוצה להם בנפשם ממש.

(וגם זו רעה חולי בשנים אלו אשר האברכים אחר החתונה אינם רוצים לאכל משל אביהם ומיד מטרידין עצמם במסחר (ועל פי הרוכ מחפשים בתחלה ענינים כאלו).

וזה רק מצד הנהוג כך בדור הזה להיות יש ודבר בפ"ע, ומהם שיש להם טעמים ע"ז אך הרצון קדום אל הטעם (וכמ"ש בד"ה החלצו, רנ"ט). אבל הכי בשביל זה נכרא האדם בעולם לאכול ולשתות ולעשות מסחר, והלא כאו"א צריך לחפש ולהגיע אל התכלית היינו תכלית בריאתו בעולם.

וכמ"ש העיקרים דתכלית כל דבר הוא להגיע לשלמעלה ממנו, ותכלית הדומם שיהי' ממנו הצומח. ותכלית הצומח הוא שנכלל בחי ותכלית החי הוא כשנכלל במדבר ותכלית המדבר הוא הדבקות באלקות כו'.

והלא בימי עלומיו עכ"פ צריך לנחול כבוד בנפשו, אין כבוד אלא תורה ועבודה ה' דאז הנה גם כשילך אח"כ בעניני העולם לא יסור טעמו וליחו ממנו.

והעדר העבודה מורגש עוד יותר מהעדר הלמוד, ומעט מזעיר המה העוסקים בעבודה, ואם ימצא מי שמאריך בתפלה קצת, קלא אית לי' ואלו לאלו ממללים ראו זה מתפלל, (וזה מכביד עוד על המתפלל) אשר תמורת זה הי' להם יותר ויותר לדבר על העדר התפלה, היינו על העדר עבודה שבלב.

והסיבה על כל זה הוא העדר למוד החסידות ואם הי' לומדים חסידות בלמוד הנרצה הי' ג"כ עבודה נכונה, וזה בזה תלוי.

ה) והנה בשנים האחרונות בכמה עיירות קבעו אנ"ש שיעורי למודים בגפ"ת בכנופי' בביהכנ"ס, ודאי טוב ויפה הדבר הזה ויישר חילם. אבל בזה אינם יוצאים כלל ידי חובתם בעסק החסידות ועבוד"ה זמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד, דשניהם צריכים להיות (ועסק החסידות הוא בכלל עבודה, כי היא המביאה לידי עבודה כנ"ל) ועכשיו העיקר היא העבודה וכמשנת"ל בשם האגה"ק בקו"א.

ובודאי צריך להיות למוד הנגלה (וכמ"ש בקונטרס הנ"ל דזמן הלמוד צ"ל כנגלה יותר והוא מהמבואר באגה"ק סי' כ"ו) אבל דוקא כאשר אתה עמה יהי' למוד החסידות והעבודה עפ"י החסידות, והן זהו עיקר העבודה בעקבות משיחא, ומפני שגם ללמוד הנגלה בכדי שיהי' באופן הנרצה מוכרח לזה עסק החסידות וכאשר מבואר בקונטרס הנ"ל.

ובדרך הלצה אמרתי אשר בהשלשה עמודים שעליהם העולם עומד תורה ועבודה וגמ"ח, על הגמ"ח הסכים הנה"ב מכבר, ובשנים אלו הסכים ג"כ על התורה כי גם זה אינו מפריע אותו מעבודתו עבודת פרך ר"ל שמעביד את האדם, רק את העבודה אינו מניח לפי שזה הוא נגדו ולעומתו ממש כו' וכן הוא גם כן בעסק החסידות שבכלל עבודה נחשב כנ"ל. ובין כה וכה יעברו הימים והשנים ללא תורה ולא עבודה והדבר מתעלם ומתחלש יותר, ומה יהי' הסוף מזה.

ו) ועל כן על כל הדברים האלה, אתם ידידי ה' חזקו ואמצו ויתקיימו בכם ובזרעכם נחלת קדוש ישראל אביכם, נחלה בלי מצרים אשר הנחלנו רבותינו הק'.

התעוררו והתעודדו בכל עיר ועיר קטנה וגדולה לקבוע למודים בחסידות באסיפה וקיבוץ יחד, בזמן מיוחד ובמקום מיוחד, בבית הכנסת מקום תלפיות שהכל פונים אליו.

ואל יביטו על מיעוט המתאספים, טוב כשיהיו שנים או שלשה יחד, ובזמן לא רב יאספו אליהם אי"ה הרבה, ואחריתם ישגה בעזרתו ית'.

ובעיירות גדולות יקבעו למודים באיזה בתי כנסיות, למען יהיו סמוכים ונראים להסתפללים בבתי כנסיות אלו ויתחברו אליהם אי"ת.

ז) וחוק קבוע יהי' ללמוד בכל יום ויום פרק תניא בין מנחה למעריב או תיכף אחר תפלת ערבית, והאומר את הפ' תניא לא יחכם בהתחכמות של סכלות להרחיב בו הדיבור, לדקדק בתיבותיו ואותיותיו ולהשכיל בהם השכלות הבדדים מלבו.

ולהשומעים לי אני מזהיר בזה הזהרה גדולה שלא ללמוד תניא באופן זה.

ידוע ומפורסם הוא שאין לך תיבה ואות בתניא שאין בהם תילי תילים של כוונות בעמקי סתרי התורה אבל זה הי' ידוע רק לרבותינו הק' ומביאורי כ"ק אאזמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ על איזה פרקים יכולים להוציא איזה דברים בהבנת התניא ולא עלינו היא המלאכה הזאת. ואם הי' בכחי כמעט הייתי אוסר באיסור גמור להשכיל השכלות בתניא כי לבד זאת שלא יגיעו לעומקן ואמיתתן של הדברים, וקרוב יותר

שאינן האמת כן בכוונתו הק', הנה זה גורם הפסק הלמוד וגם מוציא את לימוד התני' מכוונתו האמיתית.

ואם גדולי החסידים נ"ע למדו תני' באופן כזה, ודאי הי' להם בזה דברי קבלה, וכד"כ אין אנו מדברים אודותם, והם יושבים בג"ע ונהנין מזיו תורתן ועבודתן כו'.

ורק בעניני עבודה יכולים להרחיב הדיבור בלמוד התני' כאשר מפורש שמעתי מכ"ק אאמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ אשר עניני עבודה שיכולים לקשר בדברי התניא, עם היות שאין זה הכוונה האמיתית בהדברים האלו, מותר לדבר ולהרחיב בהם הדבור.

ומכל פרק צריכים ליקח (ארויים נעמען) תוכן הענין אם יש בו דרך עבודה או התבוננות פרטיות או עצה פרטית.

ולכד זה לקבוע זמן על למוד לק"ת וכה"ג בליל ה וליל ש"ק (או קודם אור הבקר או ביום ש"ק) ומוש"ק, באלו הג' זמנים יהי' חק קבוע בל"ג ללמוד יחד איזה שעות רצופות.

וכל דרוש יחזרו עליו עוד הפעם, ואם הענין דורש יחזרו עליו כמה פעמים.

וטוב לקבוע זמן ללמוד גם באחד מימי אמצע השבוע.

ובכל עיר ועיר יעשו בזה תקנות בתוקף קיום הדבר ויכתבו בספר כל המתנדבים לכא אל הלמוד.

וגם יאספו ביניהם איזה סכום מעות שיהי' שמן למאור וכה"ג למען שלא יהי' שום מניעה ועיכוב ח"ו אל הלמוד.

ויהי' חובה על הרב והשובי"ם והמלמדים והאברכים שיבואו אל הלמוד בכל הזמנים האלו ומי שלא יבא יענש ע"ז.

וש"ק אחר המנחה ידברו דא"ח בע"פ אם הרב או אחר מהיודעים לדבר, והמדבר יכין עצמו ללמוד תחלה היטב ולהבין הדברים לעצמו ואיך להביאם אל הזולת, ויכלכל דבריו באופן שיהי' מובן הענין להשומעים, ויסדר הדברים בסדר נכון ויכוון הדברים לעצמו, ודברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב כו'.

והתקנות שיעשו בזה בכל עיר-ועיר כנז' לעיל טוב שיהיו קבועים על כותלי בית הכנסת.

ובכל יומא דפגרא יתאספו בביהכנ"ס וידברו ביניהם בעניני עבודה איש את רעהו יעזרו ויחזקו לעבוד את ה' ולתקן נפשם כו'.

והש"ת יהי' בעזרנו לבוא ולהגיע אל שלימות כוונת רבותינו הק' זצוקלה"ה נבג"מ ואור תורתם הק' יאיר פנימיות נפשנו ונזכה לביאת ג"צ בב"א.

כ"ד אותכם וידידם אמת החפץ בחייהם והצלחתם מקווה ומצפה לראות בקרב בהרמת קרנם ברו"ג, אוהב דבק מאח לעוכדי ה' באמת דו"ש ומוכתם,

מלונ"ח תכה"י שלום דובער